

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Silja Laatu

Perheiden varhaisen tuen saavutettavuus varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyö

Kevät 2021

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Silja Laatu

Työn nimi: Perheiden varhaisen tuen saavutettavuus varhaiskasvatuksessa

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi, lehtori, YTM

Vuosi: 2021

Sivumäärä: 81

Liitteiden lukumäärä: 3

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää perheiden kokemuksia varhaiskasvatuksen varhaisesta tuesta ja sen saavutettavuudesta. Opinnäytetyössä tutkittiin, saavatko perheet matalan kynnyksen tukea erilaisiin huoliin ja ongelmiin. Opinnäytetyössä selvitettiin myös, saavatko perheet ohjausta tuen ja palveluiden piiriin tarpeidensa mukaisesti. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää varhaisten tukitoimien riittävyttä ja saavutettavuutta varhaiskasvatuksessa, sekä ottaa selvää, olisiko varhaiskasvatuksen perhetyö perheiden näkemysten ja kokemusten perusteella tarpeellinen palvelu varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tavoitteena oli myös tuoda esiin varhaiskasvatuksen rooli perheiden kokonaisvaltaisessa tukemisessä.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena yhteistyössä Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa. Aineistonkeruu tapahtui teemahaastatteluna haastatteleamalla yhdeksää Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa olevan lapsen vanhempaa. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat: 1. Millaisena perheet kokevat varhaiskasvatuksen varhaisen tuen? 2. Millaista varhaista tukea perheet toivoisivat saavansa varhaiskasvatuksessa?

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään varhaiskasvatusta, varhaisen tuen määritelmää ja sen tavoitteita, perheiden eriarvoisuutta, arkea ja vanhemmuutta sekä varhaiskasvatuksen tuen merkitystä näihin asioihin. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä teemoittelua hyödyntäen. Analyysin avulla aineistosta nousivat esiin seuraavat teemat: vanhempien kokemukset varhaisesta tuesta, varhaiskasvatuksen rooli perheiden tukijana ja varhaisen tuen kehittämistarpeet.

Tutkimustulosten mukaan varhaisen tuen saavutettavuudessa oli eroja, mutta pääasiassa vanhemmat olivat tyytyväisiä tarpeenmukaiseen ja oikea-aikaiseen tukeen. Tutkimustulokset osoittavat, että varhaiskasvatuksen rooli perheiden tukemisessä nähdään erittäin suurena ja positiivisena. Perheet toivoisivat varhaiskasvatuksen kehittävän varhaista tukea erityisesti lisäämällä avointa keskustelua kasvokkain sekä varhaiskasvatuksen suhtautuvan lapsiin ja perheisiin yksilöllisemmin. Tulosten mukaan vanhemmat kokisivat varhaiskasvatuksen perhetyön olevan tarpeellinen palvelu varhaiskasvatuksessa.

¹ Asiasanat: varhaiskasvatus, varhainen tuki, saavutettavuus, perheet

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author: Silja Laatu

Title of thesis: Accessibility to Early Family Support in Early Childhood Education

Supervisor: Mirva Siltakorpi, Senior lecturer

Year: 2021

Number of pages: 81

Number of appendices: 3

The target of the thesis was to find out family's experiences about early support and its accessibility in early childhood education. The thesis examined whether families get guidance for support and services matching to their needs. The goal of the study was to find out if the family work in early childhood education was a needed service, based on the views and experiences of families. Another goal for the study was to bring forward the role of early childhood education in the comprehensive support for families.

The theoretical background of the thesis handles early childhood education, the definition and goals of early support, the inequality of families, everyday life and parenting, and the meaning of support in early childhood education to all of the above. The thesis was done as a qualitative research in co-operation with the early childhood education of the City of Seinäjoki. The collection of material was done through themed interviews with nine of the parents that have their children in early childhood education in the City of Seinäjoki. There were two research questions; 1. How do the families feel about the early support of early childhood education? 2. What kind of early support do the families wish for in early childhood education? The analysis of the material was made using material-based content analysis according to themes.

The results of this research indicate that there were differences in the accessibility of early support, but parents were mainly pleased with the demand-controlled and right-timed support. The research shows that the role of early childhood education is seen both as massive and positive. Families would wish for the early childhood education to advance the early support specifically by increasing honest one-on-one conversation, and for the early childhood education to see both children and families more individually. According to the results, the parents feel like the family work is a needed service in early childhood education.

¹ Keywords: early childhood education, early support, accessibility, families

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	1
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ	3
Kuvio- ja taulukkoluetelo	5
1 JOHDANTO	6
2 TAUSTA JA TAVOITTEET	8
2.1 Aiheen valinta.....	8
2.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet.....	9
2.3 Aiemmat tutkimukset.....	10
2.4 Yhteistyötahon kuvaus	12
3 VARHAISKASVATUS.....	14
3.1 Varhaiskasvatuksen määritelmä.....	14
3.2 Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö	15
3.3 Varhaiskasvatuksen laatu	16
3.4 Muutokset varhaiskasvatuksessa	17
4 VARHAINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA	19
4.1 Perheen varhainen tukeminen varhaiskasvatuksessa	19
4.2 Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perheen välillä.....	21
4.2.1 Perhelähtöinen yhteistyö.....	23
4.2.2 Myönteinen ilmapiiri	25
4.2.3 Huolen puheeksi ottaminen.....	26
4.3 Varhaiskasvatuksen perhetyö	29
5 PERHEET	30
5.1 Nykyajan perheet	30
5.2 Perheiden eriarvoisuus.....	31
5.3 Vanhemmuus.....	32

5.4	Arki lapsiperheessä	34
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	36
6.1	Laadullinen tutkimus.....	36
6.2	Aineistonkeruumenetelmä	37
6.2.1	Teemahaastattelu	37
6.2.2	Puhelinhaastattelu	38
6.2.3	Haastattelun toteutus	39
6.3	Analyysimenetelmä	40
6.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	42
6.5	Opinnäytetyön etenemisen vaiheet	44
7	TUTKIMUSTULOKSET	46
7.1	Vanhempien kokemukset varhaisesta tuesta varhaiskasvatuksessa	46
7.1.1	Kohtaaminen varhaiskasvatuksessa.....	47
7.1.2	Yhteistyö perheen ja varhaiskasvatuksen välillä	50
7.1.3	Varhaiset tukitoimet varhaiskasvatuksessa	51
7.2	Varhaiskasvatuksen rooli perheiden tukijana.....	55
7.2.1	Varhaiskasvatuksen rooli vanhemman kasvatustyössä	56
7.2.2	Varhaiskasvatuksen rooli perheiden hyvinvoinnin tukemisessa.....	57
7.2.3	Huolen puheeksi ottaminen varhaiskasvatuksessa.....	59
7.3	Vanhempien näkemykset varhaisen tuen kehittämisestä	60
8	TULOSTEN TARKASTELO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	64
8.1	Perheiden kokemukset varhaisesta tuesta	64
8.2	Varhaisen tuen kehittämistarpeet vanhempien näkökulmasta	68
8.3	Yhteenveto tuloksista	69
9	POHDINTA.....	71
	LÄHTEET	74
	LIITTEET	81

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Varhainen tuki varhaiskasvatuksessa	20
Kuvio 2. Huolen puheeksi ottamisen etenemisen vaiheet varhaiskasvatuksen työntekijän tueksi	28
Kuvio 3. Opinnäytetyöprosessin vaiheet.	45
Kuvio 4. Varhaisen tuen teemat.	47
Kuvio 5. Varhaiskasvatuksen rooli perheiden tukemisessa.	56
Kuvio 6. Varhaisen tuen kehittämistarpeet.....	60
Taulukko 1. Tutkimuksen päätulokset tutkimuskysymyksiin peilaten.....	70

1 JOHDANTO

Suomessa varhaiskasvatukseen osallistui vuonna 2019 noin 77 prosenttia väestön 1–6-vuotiaista lapsista (Terveystieteiden tutkimuskeskus 29.9.2020). Kaikilla lapsilla on yhtäläinen oikeus osallistua varhaiskasvatukseen, osallistumisesta varhaiskasvatukseen päättää kuitenkin lapsen vanhempi (Opetus- ja kulttuuriministeriö, [viitattu 8.11.2020]). Varhaiskasvatuksella on monia eri tehtäviä. Se on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tulee edistää lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksen yksi tehtävistä on myös kulkea perheen tukena vanhemman kasvatustyössä. (Opetushallitus 19.12.2018.) Varhaiskasvatus on lasten ja perheiden keskeinen palvelu, jossa tulisi olla saatavilla perheille kohdennettua varhaista tukea. Varhainen tuki on perheen arkea tukevaa ja sillä on keskeinen sija hyvinvoinnin edistämiseksi sekä ehkäisevän toiminnan kokonaisuudessa. Lasten ja perheiden terveyden sekä hyvinvoinnin ehkäisevät palvelut ovat inhimillisesti ja taloudellisesti perusteltuja ja merkityksellisiä. Etenkin, jos lapsen kasvuolosuhteet eivät ole suotuisat, tarvitaan kohdennettuja tukitoimia universaalien palvelujen lisäksi. Palvelujen saavutettavuus edistää perheiden yhdenvertaisuutta. (Perälä, Halme & Kanste 2014, 228–229.)

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus kuuluvat palvelujen laatutekijöihin. Silloin, kun palvelu on tarjolla, se on saatavilla. Se ei kuitenkaan vielä kerro, onko palvelu hyvin toimiva ja saavutettavissa. Palvelujen saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, että palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeita ja niitä tarjotaan silloin, kun siihen on tarvetta. Palvelujen saavutettavuudella edistetään yhdenvertaisuutta. Universaalina palveluna nähdään varhaiskasvatus ja kohdennettuna palveluna varhaiskasvatuksen varhainen tuki. (Perälä ym. 2014, 228–229.) Lapsiperheiden perhemuoto, taloudellinen asema ja perheen voimavarat sekä esiintyvät huolenaiheet arjessa vaikuttavat julkisiin palveluihin kohdistuviin palveluntarpeisiin. Ongelmana nähdään palvelujen kohdentaminen, sillä palvelut eivät kohdennu heille, jotka niitä eniten tarvitsisivat. Tuen ja palveluiden ulkopuolelle jäävien perheiden hyvinvointia tulisi edistää kohdentamalla heille ehkäiseviä palveluja. (Perälä ym. 2014, 238.)

Ehkäisevän tuen ja palveluiden lisääntyminen on viime vuosina ollut vilkasta. Varhaisella puuttumisella halutaan ennaltaehkäistä suurempia huolia ja ongelmia perheissä ja tarttua

ajoissa erilaisiin asioihin, joilla perheen hyvinvointia voitaisiin edistää ja lisätä. Aihe on ajankohtainen, sillä yhä useammat vanhemmat kamppailevat erilaisten huolien ja ongelmien kanssa. Koen varhaiskasvatuksen varhaisen tuen olevan tärkeä ja merkityksellinen asia. Varhaiskasvatuksessa työskentelevät ammattilaiset voivat huomata perheen mahdollisen huolen varhaisessa vaiheessa, jolloin siihen pystytään puuttumaan ajoissa. Varhainen tuki toimii perheen hyvinvoinnin edistäjänä, jolloin toimiva yhteistyö, avoimuus ja aktiivinen ajatusten vaihto sekä keskustelu ovat keskiössä. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat hyvin lähellä perheen arkea ja kohtaavat perheitä päivittäin. Tämä luo hyvät edellytykset yhteistyölle varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja perheen välillä.

Tutkin opinnäytetyössäni perheiden varhaisen tuen saavutettavuutta varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöni rakentuu teoriaosuudesta ja tutkimusosuudesta. Teoriaosuudessa avaan opinnäytetyöni keskeisiä aihealueita ja tutkimusosuudessa käsittelen tutkimuksen toteutusta, teemahaastattelun avulla saatuja tutkimustuloksia ja johtopäätöksiä. Toteutin opinnäytetyöni kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena ja haastattelin yhdeksää Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa olevan lapsen vanhempaa.

2 TAUSTA JA TAVOITTEET

Varhaiskasvatus on keskeinen toimija lapsen ja koko perheen hyvinvoinnin ja arjen seuraamisessa. Varhaiskasvatuksen varhainen tuki on osa ehkäisevää työtä, joka koetaan olevan tärkeä tukimuoto perheille. Laadukas varhaiskasvatus tarjoaa turvalliset rutiinit, osallisuutta ja mielikuvitusta rikastavan kasvuympäristön sekä vähentää lapsen syrjäytymistä virikkeellisten toimintojen avulla, lisäksi varhaiskasvatus toimii perheen kanssa tiiviissä yhteistyössä. (Seppänen 18.1.2012.) Tässä luvussa kerron siitä, miten päädyin valitsemaan opinnäytetyöni aiheeksi varhaisen tuen saavutettavuuden varhaiskasvatuksessa ja miksi halusin tutkia kyseistä teemaa opinnäytetyössäni. Kerron opinnäytetyön tarkoituksesta ja tavoitteista sekä esittelen tutkimuskysymykseni. Luvun lopussa esittelen aiempia tutkimuksia lapsiperheiden varhaisesta tuesta ja kerron lyhyesti opinnäytetyöni yhteistyötahosta.

2.1 Aiheen valinta

Opinnäytetyön aihe nousi omasta kiinnostuksestani perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja sen edistämistä kohtaan. Koen vanhemmuuden tukemisen ja perheen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisen olevan eräs tärkeä tehtävä osana laadukasta varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksessa henkilöstöllä on hyvät mahdollisuudet huomata perheiden varhaisen tuen tarve, sillä varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat läsnä perheiden arjessa päivittäin. Varhaiskasvatus on mielestäni yksi merkittävä matalan kynnyksen ja ennaltaehkäisevän tuen järjestäjä, jonka tulisi vastata tuellaan perheiden pulmiin ja ongelmiin varhaisessa vaiheessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulisi myös tarvittaessa ohjata perhe tarvittavan tuen ja palvelujen piiriin. Lisäksi ajattelen perheiden varhaisen ja matalan kynnyksen tuen olevan sosionomin ydinosaamista varhaiskasvatuksessa parhaimmillaan, jota tulisi varhaiskasvatuksessa tulevaisuudessa painottaa yhä enemmän. Perheiden varhainen tukeminen varhaiskasvatuksessa on vielä alkutekijöissä, joten halusin lähteä tutkimaan sen tämänhetkistä saavutettavuutta ja laatua varhaiskasvatuksessa sekä nostaa esiin perheiden mahdollisia kehittämisideoita varhaisen tuen suhteen.

Yhteiskunnalliset olosuhteet heijastuvat erilaisiin perheisiin. Perheiden sosioekonomisen aseman vaikutusta lasten terveyteen, oppimiskykyyn, käyttäytymiseen ja syrjäytymiseen pidetään suurena. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 25.3.2020.) Perheiden eristyminen aiheuttaa suuren kehitysrisikin lapselle (Sipilä & Österbacka 2013, 66). Jokaiselle lapselle on taattava edellytykset kasvulle ja kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 25.3.2020). Kansainvälisen tutkimuksen mukaan monet lapsiperheiden varhaisen tuen muodot tuottavat hyviä tuloksia ja säästävät julkisia kustannuksia. Tutkimuksessa esiin tulleet tulokselliset tukitoimet keskittyvät varhaiskasvatuksen tukemiseen. Pikkulapsiperheissä on pidettävä huolta siitä, että vanhempien voimavaroja tuetaan. Perhettä on myös muistettava tukea kokonaisuutena. Tukikeinojen avulla tulee lisätä osallisuutta verkostoihin ja yhteiskuntaan. Siten edesautetaan resurssien kehitystä syrjäytymisvaarassa olevien lapsien kohdalla. Myös Suomessa kansainvälinen tutkimus on otettava vakavasti. Se korostaa yksiselitteisesti varhaiskasvatuksen merkitystä etenkin perheille, joissa vanhemmilta puuttuu kasvatusresursseja. (Sipilä & Österbacka 2013, 65–66.)

2.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää ja tutkia perheiden kokemuksia varhaisen tuen tarpeesta sekä sen saavutettavuudesta varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksellisessa opinnäytetyössäni haluan saada selville, saavatko lapsiperheet varhaiskasvatuksessa varhaista matalan kynnyksen tukea erilaisiin huoliin, pulmiin ja ongelmiin. Haluan selvittää vanhempien ajatuksia ja näkemyksiä varhaisen tuen saavutettavuudesta ja sen laadusta, sekä saavatko he mahdollisesti tarpeen mukaan ohjausta tuen ja palveluiden piiriin.

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia varhaiskasvatuksen varhaisten tukitoimien riittävyttä ja saavutettavuutta sekä selvittää, olisiko varhaiskasvatuksessa tarvetta varhaiskasvatuksen perhetyöhön vanhempien kokemusten perusteella. Tavoitteena on myös tuoda esiin varhaiskasvatuksen rooli perheiden kokonaisvaltaisessa tukemisessä. Tutkimuksessani haluan myös lisätä tietoa ja tuoda vahvasti esiin perheiden varhaisen tuen tärkeyttä ja sen merkitystä nyky-yhteiskunnassa. Varhaiskasvatus on perheen arjessa vahvasti läsnä, joten varhaiskasvatuksen roolia tulisi selventää ja vahvistaa perheiden tukemisessa ennaltaehkäisevästä näkökulmasta.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisena perheet kokevat varhaiskasvatuksen varhaisen tuen?
2. Millaista varhaista tukea perheet toivoisivat saavansa varhaiskasvatuksessa?

2.3 Aiemmat tutkimukset

Varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta, varhaisesta puuttumisesta ja vanhemmuuden tukemisesta on tehty melko paljon erilaisia opinnäytetöitä erilaisista näkökulmista. Tutkimuksia varhaisesta tuesta on tehty myös jonkin verran perhetyön näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen varhaiseen tukeen liittyviä opinnäytetyötutkimuksia löytyi kuitenkin melko vähän, erityisesti sellaisia, jotka olisi tehty perheiden tai vanhempien näkökulmasta. (Theseus, [viitattu 13.1.2021].) Tästä syystä halusin lähteä tutkimaan nimenomaan perheiden näkemyksiä varhaiskasvatuksen varhaisesta tuesta.

Eveliina Holm ja Jatta Saari (2015) ovat tehneet AMK-opinnäytetyön ”Lapsiperheiden kokemuksia ja kehitysideoita varhaisen tuen palveluista”. He ovat tutkineet lapsiperheiden näkökulmia varhaisesta tuesta ja selvittäneet, mitkä tuen muodot auttaisivat vanhempia jaksamaan arjessa paremmin. Tutkimustuloksista selvisi, että vanhemmat ovat tyytymättömiä varhaisen tuen palveluihin ja palveluiden vähäiseen tarjontaan. Erityisesti neuvolan palveluihin oltiin tyytymättömiä. Päivähoidon toimintaan oltiin osittain tyytyväisiä. Se koettiin matalan kynnyksen paikkana, josta varhaista tukea voi hakea.

Ansaar Ahmad ja Rebeka Manase (2020) ovat tehneet AMK-opinnäytetyön ”Vanhempien kokemuksia saadusta tuesta varhaiskasvatuksessa ja neuvolassa”. Opinnäytetyössä tutkittiin varhaiskasvatuksen ja neuvolan järjestämää vanhemmuuden tukemista vanhempien kokemusten perusteella. Tutkimustulokset kertoivat, että vanhemmat kokevat lapsen kasvun ja kehityksen tukemisen, vertaistuen ja yhteistyön ammattilaisten kanssa tärkeiksi. Tutkimustulosten mukaan perheet olivat pääosin tyytyväisiä saamaansa tukeen varhaiskasvatuksessa ja neuvolassa.

Niina Niemelä ja Tuuli Pietilä (2017) ovat tehneet AMK-opinnäytetyön ”Ei tarvii peitellä tilannetta ja kiillottaa pintaa: Varhainen tuki päiväkodeissa tamperelaisten vanhempien kokemana”. He tutkivat varhaisen tuen toteutumista Tampereen päivähoidossa. Heidän tavoitteenaan oli tuoda esiin kehittämiskohteita päivähoidon ennalta ehkäisevästä lastensuojelusta vanhempien näkökulmasta. Tutkimustuloksista selvisi, että vanhempien kokemukset varhaisen tuen toteutumisesta olivat pääasiassa myönteisiä. Vanhempien näkökulmasta kehittämiskohteeksi nousi esiin keskeisesti lasten kuulumisten kertominen hoitopäivän päätyttyä. Vanhemmat toivoivat tarkempaa kuvausta päivän kuulumisista.

Henna Antila (2019) on tehnyt YAMK-opinnäytetyön ”Ennaltaehkäisevän perhepalvelumallin kehittäminen varhaiskasvatukseen Seinäjoella”. Hänen tavoitteenaan oli laatia ja kehittää ennaltaehkäisevä perhepalvelumalli Seinäjoen varhaiskasvatukseen. Hän toteutti kehittämistehtävän työntekijänäkökulman kautta osallistavia kehittämismenetelmiä hyödyntäen. Osallistavan kehittämismenetelmän avulla nousi esiin viisi kehittämisteemaa, jotka olivat huolen puheeksiotto, vanhemmuuden tukeminen, varhaiskasvatuksen perhepalvelun työntekijä, yhteistyön tiivistäminen ja kouluttautuminen. Kehittämistehtävän tuloksena syntyi huolipolkukaavio ja perheohjaajan työnkuvakaavio, jotka yhdessä muodostivat tavoitellun varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevän perhepalvelumallin.

Katja Repo (2015) on tehnyt YAMK-opinnäytetyön ”Varhaisen puuttumisen ja huolien puheeksi ottamisen kehittäminen päivähoidon varhaiskasvatuksessa”. Tutkimuksellisen kehittämishankkeen tavoitteena oli kehittää varhaiskasvatuksessa lapseen ja perheeseen kohdistuvaa varhaista puuttumista. Tutkimustulosten perusteella sekä vanhemmat että työntekijät olivat tyytyväisiä ja kokivat huolien puheeksi ottamisen toimivan hyvin. Varhaiskasvattajat kuitenkin toivoivat kouluttautumista, uusia menetelmiä ja keinoja vanhempien kohtaamiseen ja huolten puheeksi ottamiseen. Laaditussa oppaassa käsitellään keskeisiä käsitteitä ja tuodaan esiin erilaisia menetelmiä, joiden avulla huolten puheeksiottamistaidot parantuvat. Huolen käsittelykäytännöstä saatiin oppaan avulla toimivampaa.

Sanni Salonen (2019) on tehnyt pro gradun nimeltään ”Se perheen tuki on kuitenkin iso osa meidän työtä: Ehkäisevä lastensuojelu varhaiskasvatuksessa lastentarhanopettajan kokemana”. Tutkimuksessa selvitettiin varhaiskasvatuksen roolia ehkäisevässä

lastensuojelussa ja otettiin selvää lastentarhanopettajien valmiuksista tarttua lastensuojelulliseen huoleen. Tutkimustulosten mukaan varhaiskasvatuksen, lastensuojelun ja perhepalveluiden yhteistyö oli puutteellista. Yhteistyön lisäksi resurssit ja suuret ryhmäkoot nähtiin haasteina. Tutkimuksen mukaan varhainen tuki nähtiin varhaiskasvatuksessa sosiaalisten taitojen ja vanhemmuuden tukemisena.

Näiden aiempien tutkimusten avulla voin todeta, että varhaiskasvatuksen varhaisen tuen toiminnassa on todella kehitettävää. Aiemmista tutkimuksista nousi esiin erityisesti huolen puheeksi ottamisen kehittäminen. Varhainen puuttuminen ja huolen puheeksi ottaminen nähdään osana varhaiskasvatuksen tärkeää tehtäväkuvaa. Tämä vahvistaa käsitystäni siitä, että varhainen puuttuminen, avoin keskustelu ja toimiva yhteistyö vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä toimii ennaltaehkäisevänä toimintana perheiden hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tämän vuoksi halusin tuoda opinnäytetyön teoriaosuudessa esiin varhaiskasvatuksen ja perheen välisen yhteistyön merkityksen sekä huolen puheeksi ottamisen. Aiemmissä tutkimuksissa ei ole avattu riittävästi varhaiskasvatuksen varhaisen tuen määritelmää, joten halusin tuoda teorian avulla esiin sen, mitä varhainen tuki varhaiskasvatuksessa on käytännössä arjen toiminnan tasolla.

Etsin opinnäytetöiden ja pro gradujen lisäksi muita aiempia tutkimuksia, mutta en löytänyt tieteellisiä artikkeleja tai väitöskirjoja, joissa olisi käsitelty perheiden varhaista tukea varhaiskasvatuksessa. Näyttää siltä, että perheiden varhaista tukea varhaiskasvatuksessa ei ole tutkittu Suomessa tähän asti vielä kovin paljoa. Aihe on kuitenkin viime aikoina noussut esiin, sillä lapsiperheiden ennaltaehkäiseviä palveluja halutaan järjestää jatkuvasti lisää. Tämän vuoksi aiheen tutkiminen tuntui tarpeelliselta ja ajankohtaiselta. Erityisesti nämä seikat antoivat minulle intoa ja motivaatiota lähteä tutkimaan aihetta perheiden näkökulmasta.

2.4 Yhteistyötahon kuvaus

Tein opinnäytetyön yhteistyössä Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa. Hain Seinäjoen varhaiskasvatukselta tutkimuslupaa elokuussa 2020 ja sain myönteisen tutkimusluvan (Liite 1.) syyskuussa 2020. Olin yhteydessä useampiin varhaiskasvatusyksiköihin, joista sain yhteensä yhdeksän vanhempaa haastateltavaksi.

Yhteistyö Seinäjoen varhaiskasvatuksen kanssa toi mahdollisuuden tutkia perheiden varhaisen tuen tarvetta perheiden näkökulmasta haastatteleamalla heitä. Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatukseen kuuluu 31 eri varhaiskasvatusyksikköä, jotka sijaitsevat ympäri Seinäjokea eri alueilla. (Seinäjoen kaupunki, [viitattu 14.1.2021]).

Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen arvoperusta koostuu elinikäisestä oppimisesta, jolloin kasvattajan tehtävänä on kannustaa lasta löytämään erilaisia tapoja oppia. Toiminnassa korostuvat tällöin sisukkuus ja yritteliäisyys. Varhaiskasvatuksessa halutaan tukea lapsen elämänhallintataitoja ja niiden kehittymistä. Lasta tuetaan löytämään omia vahvuuksia ja arvostamaan muita ihmisiä. Seinäjoen varhaiskasvatuksessa halutaan ylläpitää yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta, heille yhteistyökumppanit ja lähellä olevat tahot ovat tärkeitä. Lapsen tulevaisuutta halutaan rakentaa kestävästi perheiden kanssa yhteistyötä tehden. Leikki ja oppimisen ilo on tuottavat leikinomaisen toimintakulttuurin, jossa on tilaa erilaiselle oppimiselle ja uteliaisuudelle. (Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 20.6.2017, 15.)

Seinäjoen varhaiskasvatus kehittää toimintaansa jatkuvasti. Hankkeiden ajatellaan toimivan hyvänä alkusysäyksenä uudenlaisen toiminnan kehittämiseksi. Käynnissä on useita hankkeita, joista yksi on valtionavustuksella rahoitettu varhaista tukea järjestävä hanke. Seinäjoki on saanut koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasaamiseksi valtionavustusta varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja perusopetukseen lukuvuodelle 2020–2021. Tällä avustuksella varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa työskentelee kaksi resurssiohjaajaa kevääseen 2021 saakka. Resurssiohjaajat tarjoavat perheille maksutonta palvelua, joka on luottamuksellista ja ennaltaehkäisevää matalan kynnyksen tukea. Perheet voivat itse ottaa resurssiohjaajiin yhteyttä, mikäli perheessä on herännyt huolta. Vanhemmille tarjotaan tukea vanhemmuuteen, jaksamiseen, arjen hallintaan, kasvatukseen ja perheenjäsenten väliseen vuorovaikutukseen. Yhteistyöstä sovitaan yhdessä perheen, varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja tarvittaessa muiden yhteistyöverkoston kanssa. (Seinäjoen kaupunki, [viitattu 8.2.2021].)

3 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on tavoitteellista toimintaa, jota järjestettäessä on huomioitava ensisijaisesti lapsen etu. Varhaiskasvatusympäristön tulee olla turvallinen ja terveellinen, kehittävä ja lapsen oppimista edistävä, jossa otetaan huomioon lapsen ikä ja kehitys sekä muut huomioitavat edellytykset. (Opetusalan ammattijärjestö 11.4.2019.) Tässä luvussa kerrotaan varhaiskasvatuksen lähtökohdista sekä miten ja missä varhaiskasvatusta toteutetaan. Luvussa tuodaan myös esiin varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä ja käsitellään varhaiskasvatuksen laatua sekä viimeaikaisia muutoksia varhaiskasvatuksessa. Opetusalan ammattijärjestön verkkosivuilla (11.4.2019) todetaan, että varhaiskasvatuksessa tulee painottaa tiivistä ja osallistavaa yhteistyötä vanhempien kanssa, myös vanhemmillä on oikeus osallistua toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Varhaiskasvatuksen tavoitteet on asetettu lainsäädännössä. palveluntuottajan on huolehdittava, että varhaiskasvatuksessa on kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilökuntaa riittävästi, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa.

3.1 Varhaiskasvatuksen määritelmä

Varhaiskasvatus on kokonaisuus, joka muodostuu suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksesta sekä opetuksesta ja hoidosta, jossa painotetaan erityisesti pedagogiikkaa. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistetään lapsen hyvinvointia. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai avoimena varhaiskasvatustoimintana kerhoissa ja leikkitoiminnassa. Alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus saada varhaiskasvatusta. Jokaisen lapsen kohdalla osallistumisesta päättävät lapsen omat huoltajat. (Opetushallitus, [viitattu 25.6.2020].) Myös esiopetus on osa varhaiskasvatusta. Esiopetus on maksutonta opetusta, jota järjestetään kaikille lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Esiopetuksessa pedagogiikka on varhaiskasvatukseen soveltuva, jossa leikki on vahvana osana toimintaa eri muodoissaan. Opetuksen järjestämisessä huomioidaan ja kunnioitetaan monipuolisesti lasten mielenkiinnonkohteita. (Opetushallitus, [viitattu 8.1.2021].) Heinosen ym. (2018, 213) mukaan varhaiskasvatus on lapsen oikeus, mutta sen lisäksi varhaiskasvatuksella on suuri merkitys perheiden kasvatustyön tukijana. Varhaiskasvatus antaa vanhemmille

mahdollisuuden käydä töissä ja opiskella, jolloin luodaan edellytykset perheen taloudellisen vakauden ylläpitoon.

3.2 Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö

Varhaiskasvatuksesta säädetään varhaiskasvatuslaissa, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä sekä tuottamisesta ja varhaiskasvatuksen tietovarannosta (L 13.7.2018/540, 1 luku, 1§). Varhaiskasvatuslaissa kerrotaan varhaiskasvatuksen tavoitteista. Tavoitteita on useita, tässä niistä muutama: Varhaiskasvatuksen tavoitteena lain mukaan on edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, hyvinvointia ja terveyttä, kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä ja ohjata eettisesti kestävään ja vastuulliseen toimintaan, yhteiskunnan jäsenyyteen ja toisten ihmisten kunnioittamiseen. Tavoitteena on myös toimia lapsen ja lapsen vanhemman tai huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen ja kokonaisvaltaisen kehityksen ja hyvinvoinnin parhaaksi ja tukea lapsen vanhempaa kasvatustyössä. (L 13.7.2018/540, 1 luku, 3§.)

Varhaiskasvatuslain (L 13.7.2018/540) 2 luvun 7§:n mukaan kunnan järjestäessä varhaiskasvatusta, on toimittava yhteistyössä muun muassa lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien tarvittavien tahojen kanssa. Lain mukaan lapsella on oikeus saada kehityksensä ja hyvinvointinsa tueksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja tukitoimia, joista säädetään muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja tukitoimista, joista säädetään muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista vastaavien tahojen kanssa lapsen tarvitseman tuen ja palveluiden arvioimiseksi, suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista vastaavien tahojen kanssa lapsen tarvitseman tuen ja palveluiden arvioimiseksi, suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista vastaavien tahojen kanssa lapsen tarvitseman tuen ja palveluiden arvioimiseksi. Mikäli lasten päivähoiton palveluksessa oleva työntekijä tehtävässään saa tietää henkilöstä, jolla on sosiaali- ja terveydenhuollon ilmeinen tarve, on hänen ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa, tulee ottaa yhteyttä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavaan viranomaiseen, tuen tarpeen arvioimiseksi.

Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa myös varhaiskasvatustlain perusteella säädetty valtakunnallinen määräys, varhaiskasvatuksen perusteet, jonka mukaan varhaiskasvatusta toteutetaan, sekä laaditaan paikalliset ja lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Suunnitelmallisen ja tavoitteellisen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, jossa lähtökohtana ovat lapsen etu ja tarpeet. Suunnitelmassa tulee huomioida sekä selvittää lapsen toiveet ja mielipiteet. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös sekä vanhempien että henkilöstön havainnot lapsen kehityksestä ja oppimisesta. (Opetushallitus 19.12.2018.)

3.3 Varhaiskasvatuksen laatu

Kansainvälisesti tarkasteltuna suomalaista varhaiskasvatusta pidetään hyvänä ja laadukkaana, jolloin vanhemmat vievät lapsensa varhaiskasvatukseen turvallisin mielin. Suomessa varhaiskasvatuksen laatu kuitenkin vaihtelee yksiköittäin. Pääosin varhaiskasvatussuunnitelman sisällölliset tavoitteet toteutuvat hyvin eri päiväkodeissa, mutta eivät kaikissa. Varhaiskasvatuksen laatu ei kuitenkaan eroa kaupungin ja maaseudun välillä, tai yksityisen ja kunnallisen varhaiskasvatuksen välillä, sillä laatu vaihtelee myös saman kunnan sisällä. Varhaiskasvatuksessa koetaan etenkin leikin ja leikkipedagogiikan olevan hyvällä tolalla, myös ruokailu- ja liikuntakasvatuksen varhaiskasvatuksessa on koettu olevan hyvällä tasolla. (Komi 2019.) Kansainväliset vertailut ja lukuisat tutkimukset osoittavat laadukkaana varhaiskasvatuksen vaikuttavan positiivisesti lasten menestymiseen koulussa sekä yhteiskunnalliseen pärjäämiseen. Tämän vuoksi laadukasta varhaiskasvatusta ja siihen osallistumista pidetään tärkeänä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 7.10.2019.) Varhaiskasvatukseen suhtaudutaan Suomessa kuitenkin ristiriitaisesti. Varhaiskasvatuksen suosio koetaan eri tavoin eri ikäisten lasten kohdalla, lähes puolet vanhemmista kokee lapsen olevan valmis kodin ulkopuoliseen hoitoon jo 1–2-vuotiaana, kun taas monet vanhemmat kokevat päivähoidon olevan haitallista alle 3-vuotiaiden lasten kehitykselle. Nämä vanhemmat pitävät alle 3-vuotiaiden kotihoitoa parhaana ratkaisuna. Vanhempien näkemyksiin on voinut vaikuttaa omat kokemukset varhaiskasvatuksesta tai yksinkertainen halu hoitaa lasta kotona kotihoidon tuella. (Kontula 2018, 81–82.)

3.4 Muutokset varhaiskasvatuksessa

Viime vuosina varhaiskasvatuksen lainsäädännössä on tapahtunut erilaisia muutoksia, uusi varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatusasetus tulivat voimaan vuonna 2018. Varhaiskasvatuslaki koettiin selkeytyvän ja tarkentuvan käsitteellisesti, jolloin myös lainsäädäntö ajanmukaistui. Merkittävin uudistus uudessa varhaiskasvatuslaissa liittyy henkilöstöön, uusi laki haluaa nostaa henkilöstön koulutustasoa ja selkiyttää tehtävänimikkeitä. Tällä tavoin halutaan nostaa varhaiskasvatuksen laatua. Varhaiskasvatuksessa tulisi tulevaisuudessa työskennellä moniammatillisena tiiminä, johon kuuluu varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja lastenhoitaja. Henkilöstön rakenne päiväkodeissa tulee muuttumaan vuonna 2030, jolloin vähintään kahdella kolmasosalla tulisi olla joko varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus tai sosionomin kelpoisuus, kuitenkin näistä vähintään puolella tulisi olla varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, [viitattu 15.10.2020].)

Henkilöstömuutokset ovat jo siltä osin käynnissä, että ammattikorkeakoulun tuottava pätevyys ja nimike varhaiskasvatuksessa muuttuvat kahden vuoden kuluttua. Sosionomiopinnot ovat ennen tuottaneet kelpoisuuden toimia varhaiskasvatuksen opettajan tehtävissä, mikäli henkilö on opiskellut varhaiskasvatukseen suuntaavat ja pätevöittävät opinnot. Varhaiskasvatuslain mukaisten kelpoisuusvaatimusten mukaan ammattikorkeakoulusta valmistuu jatkossa 2023 alkaen varhaiskasvatuksen sosionomeja, joilta edellytetään edelleen varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opinnot, jotka ovat laajuudeltaan samat 60 opintopistettä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021, 111.) Tämä tarkoittaa sitä, että vuoden 2022 jälkeen ammattikorkeakoulusta valmistuneet eivät voi enää toimia varhaiskasvatuksen opettajan nimikkeellä. Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan määritelmä on vielä monelta osin kesken, minkä vuoksi osaamisprofiilijaosto jatkaa vielä yhteistä työskentelyä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021, 84).

Subjektiviivista päivähoito-oikeutta on rajattu aiemmin vuonna 2016, tällöin lasten subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus rajattiin 20 tuntiin viikossa. Tämä muutos ei kuitenkaan palvellut perheitä ja lapsia tasa-arvoisesti, joten 1.8.2020 varhaiskasvatuslakia muutettiin palauttamalla subjektiivinen päivähoito-oikeus. Tämä tarkoittaa, että jokaisella lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen lapsen tarpeen mukaan, eikä varhaiskasvatusoikeutta enää rajata 20 tuntiin viikossa. Muutos edistää perheiden

yhdenvertaisuutta, jolloin lapsi voi osallistua varhaiskasvatukseen vanhempien työ- tai perhetilanteesta riippumatta. Tällöin lapsen varhaiskasvatusoikeuden laajuuteen ei vaikuta vanhempien perhe- tai hoitovapaa tai työttömyys. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 7.10.2019.) Aiemmin nämä subjektiiviseen päivähoitoon tehdyt muutokset herättivät paljon kriittistä keskustelua myös julkisuudessa. Tehdyillä muutoksilla oli tarkoituksena korvata menolisäys kunnille, jonka arvioitiin aiheutuvan kotihoidon tuen uudistuksesta, jolloin lapsia tuotaisiin varhaisemmin päivähoitoon. (Kontula 2018, 15.)

Valtioneuvosto muutti asetusta varhaiskasvatuksesta 1.8.2020 alkaen ryhmäkokojen osalta. Tämä muutos koskee kolme vuotta täyttäneiden lasten varhaiskasvatusryhmiä. Ryhmäkokoja on pienennetty siten, että ryhmässä on seitsemän lasta yhtä kasvattajaa kohti. Aiemmin suhdeluku on ollut kahdeksan lasta yhtä kasvattajaa kohden. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 30.7.2020.) Muutoksen tavoitteena on parantaa varhaiskasvatuksen laatua. Muutoksen avulla pyritään siihen, että varhaiskasvatuksen henkilöstöllä olisi paremmat mahdollisuudet huomioida lapsi yksilönä ja ottaa yksilön tarpeet huomioon sekä antaa lapsille enemmän aikaa. (Rydman 30.12.2019.) Ryhmäkokojen pienentäminen oli odotettu muutos varhaiskasvatuksessa erityisesti varhaiskasvatuksen henkilöstön näkökulmasta. Ryhmäkoot varhaiskasvatuksessa ovat olleet liian suuria, näin olen myös itse kokenut työskennellessäni varhaiskasvatuksessa noin neljän vuoden ajan. Suuret ryhmäkoot ovat kuormittaneet niin lapsia kuin henkilöstöäkin. Muutoksen avulla henkilöstöllä on nyt resursseja antaa enemmän yksilöllistä tukea lapsille, toimia innostajana ja tukea lapsia oppimaan uusia taitoja. Muutos vaikuttaa myös henkilöstön työhyvinvointiin, sillä jatkuva kiire on saattanut paikoin helpottaa. Lisäksi työn vaatimukset ja omat voimavarat ovat voineet keskenään tasoittua muutoksen ansiosta.

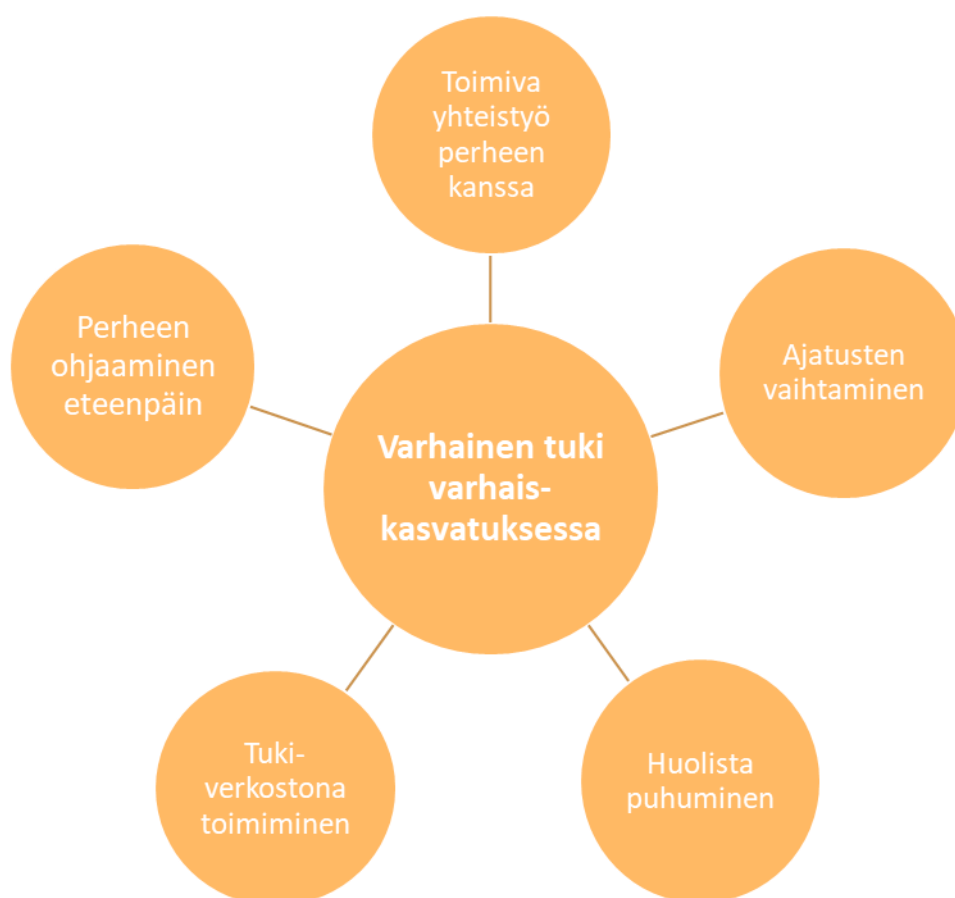
4 VARHAINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatus on keskeinen osa nykyajan perheiden elämää, jonka vuoksi varhaiskasvatus nähdään perheiden hyvinvoinnin edistämisen ja tukemisen kannalta keskeisenä. Varhaiskasvatuksen tavoitteissa nimetään paljon samoja asioita ja teemoja kuin lastensuojelussa. Vanhemmuuden tukeminen on keskeinen tavoite myös varhaiskasvatuksessa, joten voidaan ajatella, että varhaiskasvatuksen toteuttaessaan näitä perustehtäviään, kuten vanhemmuuden tukemista, toimii varhaiskasvatus ehkäisevänä lastensuojeluna. Varhaiskasvatuksen keskiössä nähdään lapsi, mutta taustalla on aina tärkeää nähdä perheen merkitys lapsen hyvinvoinnin kannalta. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset toimivat perheiden kanssa säännöllisesti, joten heillä on hyvät mahdollisuudet luoda perheeseen luottamuksellinen suhde ja huomata, mikäli perheen tilanteessa on aihetta huoleen. (Heinonen ym. 2016, 180–181.) Varhaiskasvatuksen ja perheen välinen toimiva yhteistyö on varhaisen tuen lähtökohta. Tässä luvussa käsitellään varhaiskasvatuksen varhaisen tuen määritelmää ja sen tavoitteita sekä kerrotaan, miten perheen varhainen tuki näkyy varhaiskasvatuksen arjessa. Luvussa kerrotaan yhteistyön merkityksestä, perhelähtöisestä yhteistyöstä, myönteisestä ilmapiiristä sekä huolen puheeksi ottamisesta ja varhaiskasvatuksen perhetyöstä, jotka ovat osa varhaisen tuen toimintaa.

4.1 Perheen varhainen tukeminen varhaiskasvatuksessa

Tuupasen (4.11.2020, 12) artikkelissa kerrotaan perheiden varhaisen tuen olevan varhaiskasvatuksessa matalalla kynnyksellä tapahtuvaa keskusteluapua ja lapsiperheen arjen asioissa tukemista. Antila ja Majaharju Seinäjoella kertovat varhaisen tuen tavoitteena olevan perheen voimavarojen ja hyvinvoinnin lisääminen sekä vanhemmuuden tukeminen. Heinonen ym. (2016, 182–183) toteavat varhaiskasvatuksen tuen olevan vanhempien kanssa tehtävää työtä, mikä on usein ajatusten vaihtoa ja huolista puhumista. Vanhempien huolet ja pulmat liittyvät usein vanhemmuuteen, jaksamiseen, vanhemmuustaitojen riittämättömyyteen tai ristiriitatilanteisiin lapsen kanssa. Tällöin varhaiskasvatuksen merkittävä tehtävä on toimia arkisten kasvatustehtävien jakajana ja perheen tukiverkostona. Erilaiset perhetilanteet saattavat haastaa vanhemmuutta, tällöin toimiva yhteistyö on tärkeää. Kuviossa 1. nähdään, että varhaiskasvatuksen varhaiseen tukeen kuuluvat toimiva

yhteistyö vanhempien kanssa, ajatusten vaihtaminen, huolista puhuminen, tukiverkostona toimiminen ja perheen eteenpäin ohjaaminen tarpeen mukaan (Heinonen ym. 2016, 182–184). Tuupasen (4.11.2020, 12) artikkelissa Antila ja Majaharju kertovat, että arkea voidaan pohtia yhdessä ja etsiä erilaisia ratkaisuja arjen hallinnan pulmiin, vanhempien jaksamiseen tai perheen välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Perheissä arki on usein kiireistä ja vaativaa, jolloin vanhemmat saattavat jäädä yksin kasvatuspulmien ja haasteiden kanssa. Perheiden huolien ja ongelmien ehkäisyn kannalta olisi tärkeää tarttua niihin ajoissa.

Kuvio 1. Varhainen tuki varhaiskasvatuksessa (mukaillen Heinonen ym. 2016, 182–184).

Erityisesti vanhemmuuden vahvistamiseen tulisi kiinnittää huomiota, sillä vanhempana toimimisen vaikeudet nähdään lapsen kehityksen kannalta riskitekijänä. Tämän vuoksi vanhempien lieväänkin huoleen tulisi nopeasti tarttua. Suomen sosiaali- ja terveystieteissä kehittämissuunta on ehkäisevien palvelujen tarjoaminen. Varhaisessa vaiheessa huolen ilmaantuessa niihin tulisi puuttua edistävasti ja ehkäisevästi. Tämä on arjen yhteisöllistä toimintaa, arjen tukea kohdennetusti. Varhaiskasvatus nähdään

tämänlaisena ehkäisevänä ja edistävänä palveluna. (Halme & Perälä 2014, 216–218.) Varhaiskasvatuksessa tavoitteena ei ole vanhempien haasteiden ja ongelmien ratkaiseminen, vaan perheen tukemisen kannalta ymmärrys erilaisista tilanteista ja niistä keskusteleminen, koska yleensä erilaiset haasteet ja ongelmat heijastuvat lapsen toimintaan myös varhaiskasvatuksessa. Mikäli varhaiskasvatuksessa keinot eivät riitä eikä perhettä pystytä tarpeeksi tukemaan, tarvitaan perheen tueksi muita lapsi- ja perhepalveluja. Näissä tilanteissa varhaiskasvatuksen rooli on toimia huolen tunnistajana ja yhteistyökumppanina perheen eteenpäin ohjaajana. (Heinonen ym. 2016, 184.)

Varhaiskasvatuspalvelut kuuluvat keskeisesti toimintakokonaisuuteen lapsiperheiden palveluissa ja tukijärjestelmässä. Ensisijainen kasvatusvastuu on lapsen vanhemmilla, mutta julkisen varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kasvatusta ja vanhempien vanhemmuutta. (Kuntaliitto 18.12.2019.) Varhaiskasvatus on merkittävä matalan kynnyksen palvelu, mikä toimii lapsen ja perheen hyvinvoinnin tukena. Varhaiskasvatuksen toiminnan tavoitteena on muun muassa vahvistaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tukevaa toimintakulttuuria sekä tukea vanhempia kasvatustyössä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 18.12.2018.)

Ennaltaehkäisevä työ on lähtökohtaisesti lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen tukemista. Tällöin ei kuitenkaan edellytetä, että perheellä olisi ongelmia. Yhteys kotiin rakennetaan ennakoivasti vaiheittain. Tällöin yhteistyö on tutustumista, verkostoitumista ja sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin. (Lämsä 2012, 61.) Varhaiskasvatuksen rooli nähdään silti tärkeänä erityisesti tuen tarpeen tunnistamisessa, jonka jälkeen yhteistyötä tehdään huoltajien ja neuvolan tai muiden lapsi- ja perhepalvelujen kanssa. Tällöin hyödynnetään eri toimijoiden asiantuntemusta, jotta saadaan perheelle heidän tarpeitaan vastaavaa tukea. Varhaiskasvatus nähdään yhtenä keskeisenä avohuollon tukitoimena. (Heinonen ym. 2016, 181.)

4.2 Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perheen välillä

Varhaiskasvatuksessa vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on keskeistä. Yhteistyön edellytysten luominen ja tarjoaminen kuuluu vahvasti kasvattajien ammatilliseen tehtävään, vaikka yhteistyö onkin kasvattajien ja vanhempien yhteinen asia (Koivunen & Lehtinen 2015,

114). Henkilöstön vastuulla on toimia aktiivisesti perheen yhteistyön toteuttamiseksi ja säilyttämiseksi (Rantala & Uotinen 2018, 127). Yhteistyön toteutumista ja sen onnistumista vanhempien kanssa tulee myös arvioida (Koivunen & Lehtinen 2015, 114).

Hermanfors (2017, 93–94) kertoo, että perheet ja perherakenteet, joita varhaiskasvatuksessa kohdataan, ovat muuttuneet viime vuosina yhä moninaisimmiksi. Ydinperhe ja perhe-elämädiskurssit eivät siis enää päde. Varhaiskasvatuksessa luottamuksen synnyttäminen henkilöstön ja vanhempien välille koetaan olevan avain yhteistyöhön. Pohjaa yhteistyölle luo myönteinen ilmapiiri, jossa luodaan tuntemus siitä, että kaikki lapset ovat yhteisössä yhtä tärkeitä. Myös avoimuus ja tunne päiväkodin vastaanottavaisuudesta lisää luottamusta. Yhteistyön kannalta tiedon välittäminen ja vanhempien tavoitteiden tukeminen on merkityksellistä. Koivunen ja Lehtinen (2015, 114) kirjoittavat yhteistyöstä, jota voi olla vanhempien kanssa pidetty aloituskeskustelu, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmapalaveri, toteutettu vanhempainilta, joulujuhla tai äitienpäivätilaisuus. Lisäksi lapsen tulo- ja hakutilanteissa käydyt spontaanit keskustelut ovat varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja vanhempien välistä yhteistyötä. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten tulee arvioida yhteistyötä määrällisesti, mutta erityisesti kiinnittää huomiota yhteistyön laatuun. Laadun arvioinnissa keskeistä on yhteisten tavoitteiden löytäminen ja niiden toteutuminen. Yhteisistä tavoitteista keskustellaan aloituskeskustelussa tai varhaiskasvatussuunnitelmapalaverissa.

Parhaimmillaan varhaiskasvatuksen ammattikasvattajien ja vanhempien yhteistyö on puhaltamista yhteen hiileen, aitoa kohtaamista ja vuorovaikutusta, jossa päämääränä on lapset etu. Toimiva yhteistyö antaa eväitä vanhemmille heidän omassa kasvatustehtävässään. (Mykkänen & Böök 2017, luku 4.) Kasvatusta pidetään vuorovaikutustyönä, jossa ammatillinen keskustelu on varhaiskasvatuksen yksi työmenetelmä. Se vaatii aitoa läsnäoloa ja avoimuutta. (Nummenmaa & Karila 2011, 39.) Nummenmaa ja Karila (2011 45–46) lisäävät, että ammatillisissa keskusteluissa tietoinen läsnäolo on kaiken perusta, jolloin pysähdytään kohtaamaan vuorovaikutuksen toinen osapuoli. Läsnäolo luo mahdollisuuden myös uusien näkökulmien huomioimiseen.

Säädökset, kuten varhaiskasvatustilaki ja varhaiskasvatuksen perusteet määrittävät yhteistyötä perheiden ja varhaiskasvatuksen välillä. Lisäksi yhteistyötä määrittävät

varhaiskasvatussyksikköjen toimintatavat, myös yksittäisten ammattilaisten, vanhempien ja lasten oma toiminta. Heidän mukaansa varhaiskasvatustalaki määrittää varhaiskasvatuksen tavoitteet, joiden mukaan tulee toimia yhdessä lapsen ja lapsen vanhempien tai huoltajien kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea vanhempia tai huoltajia lapsen kasvatustyössä. Varhaiskasvatustalassa korostetaan vanhempien osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. (Rantala & Uotinen 2018, 125–127.) Koivusen ja Lehtisen (2015, 115) mukaan yhteistyössä tulee ottaa huomioon vanhempien osallisuus ja arvioida, kuunnellaanko vanhempia riittävästi, arvostetaanko vanhempia ja miten arvostus näkyy toiminnassa käytännössä. Vanhemmat ovat aina erilaisia, joten heillä saattaa olla erilaiset yhteistyötarpeet. Mikäli lapsen asioiden käsittelyn suhteen ei tarvita tiivistä yhteistyötä, tulee kunnioittaa vanhemman oikeutta toimia omalla tavallaan. Kasvattajan on kuitenkin oltava valmis lisäämään yhteistyötä perheen sitä toivoessa. Heinonen ym. (2016, 185–186) kertovat yhteistyön perheiden kanssa rakentuvan perheiden omista lähtökohdista, jolloin perhe ja lapset otetaan mukaan työskentelyyn. Perheiden tuen tarpeet ovat yleensä hyvin erilaisia, jolloin niitä tulee arvioida lapsen ja perheen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin näkökulmasta. Yhteistyössä saatetaan joutua käsittelemään erilaisia näkemyksiä ja ristiriitoja, jolloin tulee olla joustava ja avoin. Tällöin vaaditaan kykyä dialogisuuteen sekä näkemään asiat kokonaisuuksina.

4.2.1 Perhelähtöinen yhteistyö

Perhelähtöiseen työskentelytapaan ei suoranaisesti viitata varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, mutta perusteissa mainitaan, että yhteistyö vanhempien kanssa tulee olla vuorovaikutteista ja edellyttää aktiivisuutta sekä aloitteellisuutta varhaiskasvatuksen henkilöstöltä. Vuorovaikutustaitoa pidetään ensiarvoisen tärkeänä perhelähtöisessä työssä vanhempien kanssa. (Rantala, Uotinen & Räikkönen 2018, 7.) Yhteistyö varhaiskasvatuksessa on edistynyt, sillä yhteistyötä perheen ja varhaiskasvatuksen välillä tehdään nykyään perhelähtöisemmin. Tällöin perheiden tarvitsemat palvelut määräytyvät nimenomaan perheiden esille tuomien tavoitteiden ja tarpeiden mukaan. Tällöin ammattilaiset tukevat perhettä erilaisissa päätöksentekotilanteissa ja vahvistavat vanhempien toimintaa kasvattajina. Perhelähtöisen työn ulottuvuuksia ovat perheen hyvinvoinnin huomioiminen, rohkaisu lapsen tukemiseen, tiedonjakaminen sekä yhteinen suunnittelu ja arviointi yhdessä. Perheen kanssa työskennellessä perhelähtöisesti

keskitytään perheen vahvuuksiin, vahvistetaan perheen voimaantumista, kunnioitetaan perheen erilaisia arvoja ja erilaisuutta sekä käydään kommunikointia avoimesti ja tasavertaisesti käyttäen erilaisia tukimuotoja. Lähtökohtana on vahva ajatus siitä, että vanhemmilla ja ammattilaisilla on tärkeää tietoa lapsesta, jolloin molemmat ovat sitoutuneita toimimaan ja työskentelemään yhdessä sovittujen tavoitteiden mukaan. (Rantala & Uotinen 2018, 127.)

Perhelähtöisessä toiminnassa vanhempia kannustetaan lasten kasvatuksessa, jaetaan vastuuta ja pohditaan toiminnan tavoitteita sekä tehdään yhdessä lapsen tukeen liittyviä päätöksiä. Vanhemmat ovat ensisijaisia päätöksentekijöitä, mutta ammattilaiset voivat antaa tietoa heidän päätöksensä ja ratkaisujensa pohjaksi. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten tulee kertoa erilaisista tukeen liittyvistä vaihtoehdoista sekä antaa tukensa vanhempien päätösten ja valintojen teossa. Ammattilaisten vastuu on motivoida vanhempia ja perustella heille vanhemman merkitys lapsen tukijana. (Rantala ym. 2018, 8–9.)

Perhelähtöiseen työhön ammattilaisia ohjaa ekokulttuurinen teoria, jossa keskeisenä lähtökohtana on, ettei lapsen tukea voida suunnitella huomioimatta koko perheen arjen kokonaisuutta. Ensisijaisia lapsen kehityksen paikkoja ovat lapsen arki ja perheen arjessa olevat rutiinit. Lapsen luonnollisen ympäristön muodostavat siis perhe ja varhaiskasvatus yhdessä. Silloin, kun vanhemmat ja muut lapsen ympärillä toimivat aikuiset saavat ohjausta lapsen kanssa toimimisessa sekä lapsen osallisuuden toteutumiseen arjessa, voidaan puhua lapsen kehityksen kokonaisvaltaisesta tukemisestä. Perheet elävät erilaisissa elämäntilanteissa ja elämäntilanteet ovat jatkuvassa muutoksessa. Tämän vuoksi varhaiskasvatuksen ammattilaisten tulee tiedostaa lasten erilaiset lähtökohdat, joihin perheen elämäntilanteet vaikuttavat, myös eriarvoisuus perheissä ja niiden vaikutukset. Tällaisia eriarvoisuuden kysymyksiä voivat olla aikaresurssit, varallisuus ja vanhempien koulutus. (Rantala & Uotinen 2018, 128–129.)

Keskeisenä varhaiskasvattajien ja vanhempien yhteistyön tavoitteena on lapsen hyvinvointi. Tällöin koko perheen hyvinvoinnin säilyminen ja sen lisääntyminen on tärkeää. Jokaisen perheen hyvinvoinnin mahdollistaminen on tärkeää, minkä vuoksi on tärkeää keskittyä ongelmia ehkäiseviin palveluihin, tällöin voidaan taata perheen mahdollisuus hyvinvointiin. Varhaiskasvatus vaikuttaa osaltaan perheen erilaisten arjen tilanteiden tukemiseen

erilaisissa elämän muutosvaiheissa. Varhaiskasvattaja voi käytännössä tällöin tukea perhettä ja lasta uudessa tilanteessa ja siihen sopeutumisessa. Varhaiskasvattaja kuuntelee perhettä ja voi esittää omia näkemyksiään tilanteesta, mikä saattaa keventää vanhempien huolta tai tukea vanhempien jaksamista. (Rantala & Uotinen 2018, 130.) Vanhempien osaamista vahvistetaan rohkaisevalla ja osallistavalla ohjauksella, jolloin vahvistetaan vanhempien luottamusta itseensä ja omiin taitoihinsa. Tällöin vanhemmat pystyvät tukemaan lasta omassa ympäristössään ja tarjoamaan toimintaa lapsen kiinnostuksen kohteiden mukaan. (Rantala ym. 2018, 10.)

4.2.2 Myönteinen ilmapiiri

Vanhempien kanssa toimiminen yhteistyössä mahdollistaa varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja vanhempien keskinäisen luottamuksen ja avoimuuden, joka luo myönteistä ilmapiiriä heidän välilleen. Myönteistä ilmapiiriä lisäävät myös tasa-arvoinen yhteistyö ja vanhempien arvostaminen heidän lapsensa asiantuntijana. Yhteistyössä on merkittävää luoda toiveikkuutta tulevaisuuteen. Vaikka perheiden tilanteet olisivatkin välillä vaikeita, on ammattilaisen tärkeä säilyttää optimistinen asenne. Tällaisessa yhteistyössä varhaiskasvatuksen ammattilaisen ammattitaito tulee näkyviin konkreettisesti, siihen liittyy myös työn tuntemuksen ja arvotuksen lisääntyminen. (Rantala & Uotinen 2018, 134–135.) Ahonen (2017, 246–248) korostaa varhaiskasvattajan näkökulmasta omien vuorovaikutustaitojen pohtimista ja niiden merkitystä vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aktiivinen kuuntelu ja kiinnostuksen osoittaminen vanhemman ajatuksia kohtaan lisää myönteisempää ilmapiiriä ja näkemyksiä toisesta osapuolesta. Myös myönteinen palaute tukee yhteistyötä. Eteen tulee väistämättä tilanteita, jolloin vanhempien kanssa tulee keskustella asiasta, joka ei ole myönteinen tai positiivinen. Keskustelun tulee silti olla rakentava, toimiva konsti palautteen antamiseen on hampurilaismalli. Tällöin palautteen ajatellaan koostuvan kolmesta eri osasta. Kun palautetta antaa, tulisi aluksi kertoa hyviä asioita aiheeseen tai tilanteeseen liittyen, seuraavaksi tulisi negatiivinen tai kriittinen palaute, jota ei kuitenkaan tulisi antaa tuomitsevaan tapaan. Lopuksi palaute tulisi päättää positiivisella asialla, tuomalla esiin vaikkapa asia, jossa on tapahtunut kehitystä. Tällöin negatiivisistakin asioista puhuttaessa vanhemmalle ei jäisi syyllistetty tai tuomittu olo.

Työssään varhaiskasvatuksen ammattilaiset kohtaavat erilaisia perheitä, joiden tuen tarpeet ja yhteistyö ovat erilaisia. Ensiarvoisen tärkeää on erilaisten haasteiden, kuten työttömyyden, päihde- ja mielenterveysongelmien ja vaikeiden sairauksien keskellä toimia monialaisessa yhteistyössä. Sosiaalihuollon, terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen yhteistyö perheiden tukemisessa tulisi olla joustavaa, erityisesti ennaltaehkäisevää työtä, jotta pulmat perheissä ei pääsisi laajenemaan ja suurenemaan. Kiinteää yhteistyötä tulisi lisätä varhaiskasvatuksen ja perhetyöntekijän välillä. (Rantala & Uotinen 2018, 136.)

4.2.3 Huolen puheeksi ottaminen

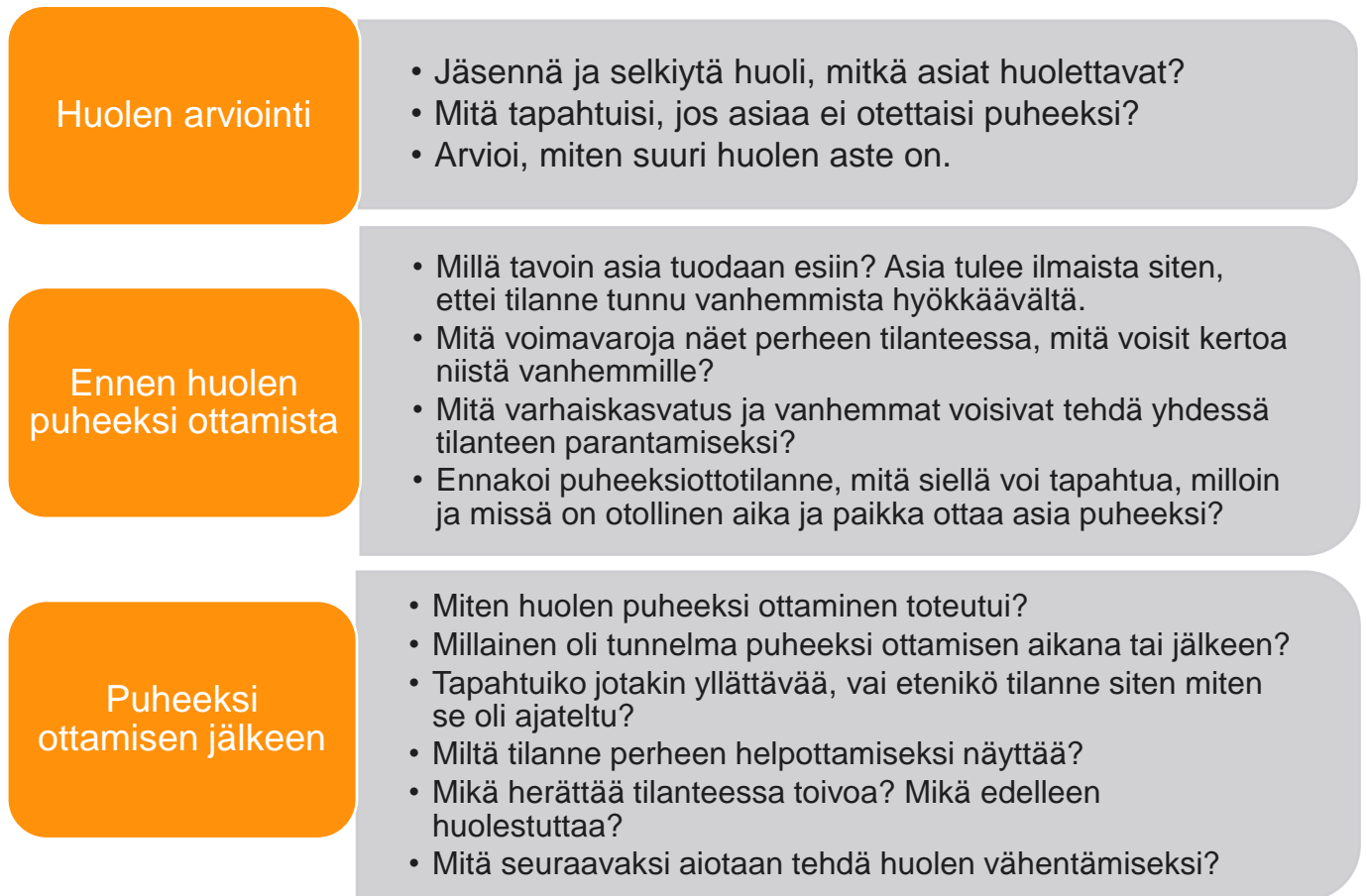
Vanhempien vanhemmuuteen liittyvät huolet ovat yleisiä, vanhemmat saattavat tuntea riittämättömyyttä, yksinäisyyttä ja tuntea kantavansa liian suurta vastuun taakkaa yksin, myös ristiriitatilanteet lapsen kanssa aiheuttavat huolta. Vanhemmat tuntevat huolta lapsen kasvusta ja kehityksestä, usein huolet liittyvät lapsen elämäntapoihin, oppimiseen, käyttäytymiseen tai sosiaalisiin taitoihin. Vanhempien huolet ovat yhteydessä myös perheen sosioekonomiseen asemaan, sillä vanhemmat, jotka kärsivät taloudellisista vaikeuksista, kokevat muita vanhempia useammin huolta omasta jaksamisesta ja vanhemmuuden taidoista. (Halme & Perälä 2014, 218–221.) Halme ja Perälä (2014, 223–224) kertovat toimivan parisuhteen ja vanhemman hyvän terveyden suojaavan huolia. Toimiva parisuhde vähentää huolten syntymistä, lisäksi hyvä terveys toimii vanhempien voimavarojen vahvistavana tekijänä.

Varhaiskasvatuksessa lapsen ja perheen tilanteen havainnointi on osa päivittäistä arkea. Havaintoja kirjataan ja dokumentoidaan sekä keskustellaan niistä vanhempien kanssa päivittäisissä kohtaamistilanteissa ja sovituissa keskusteluissa. Silloin, kun varhaiskasvatuksen ammattilaisella herää huoli lapsen tai perheen hyvinvoinnista, tulee huoli ottaa puheeksi avoimesti vanhempien kanssa. Asia tulee ottaa puheeksi mahdollisimman varhain. (Heinonen ym. 2016, 188.) Varhaiskasvattajalla voi herätä huoli lapsen kotiooloista, rakentava keskustelu on tällöin vanhemman kanssa tärkeää. Mikäli huoli on niin suuri, että on ajankohtaista tehdä lastensuojeluilmoitus, kannattaa ilmoituksesta puhua suoraan vanhemmille. Tällöin varhaiskasvattajalla on mahdollisuus kertoa ja selittää, miksi on päätynyt lastensuojeluilmoituksen tekemään. Tällöin olisi hyvä korostaa, että lastensuojeluilmoituksen tekeminen kuuluu ammatilliseen virkavelvollisuuteen, eikä tarkoita

henkilökohtaista hyökkäystä vanhempia kohtaan. (Ahonen 2017, 246–248.) Varhaiskasvatuksen ammattilaisilta vaaditaan asioiden puheeksi ottamisessa ammatillista rohkeutta, sensitiivisyyttä ja herkkyyttä. On kovin tärkeää, ettei perhettä leimata ongelmien vuoksi, sillä perheiden vaikeuksiin saattaa liittyä stigmaa ja häpeää. Tällöin on tärkeää rohkaista vanhempia puhumaan perheessä tapahtuneista muutoksista ja kriiseistä, koska tällöin varhaiskasvatuksen ammattilaisten on helpompi tukea lasta ja perhettä varhaiskasvatuksessa. Perheelle tukea suunniteltaessa monialaisessa yhteistyössä painottuu varhaiskasvatuksen merkitys erityisesti perheen tuntemuksen näkökulmasta. (Heinonen ym. 2016, 189–190.)

Huolen puheeksi ottaminen on menetelmä, jonka avulla voidaan ottaa vanhemman kanssa käsittelyyn lapsen tai perheeseen liittyvä huoli. Arka tai hankala aihe otetaan tällöin esiin kunnioittavasti tukea tarjoten. Tilanteessa saattaa tulla vastaan yllättyneitä tai torjuvia reaktioita, mutta usein myös helpotusta ja uusia mahdollisuuksia rakentaa avointa keskustelusuhdetta varhaiskasvatuksen ammattilaisen ja vanhemman välille. (Eriksson & Arnkil 2012, 12.) Työntekijän ei tule tällöin puhua lapsen tai vanhempien ominaisuuksista, vaan kertoa, miten tämä huoli eri tilanteissa näkyy. Työntekijän on hyvä kirjata ylös konkreettisia havaintoja huolesta, jolloin työntekijä voi kertoa vanhemmille näistä konkreettisista havainnoistaan. Tällöin vanhemman on helpompi muodostaa käsitys siitä, mistä on kyse. Tämä selkiyttää huolenaihetta ja helpottaa myös tukitoimien löytämistä. (Eriksson & Arnkil 2012, 22–23.) Kuviossa 2. on listattu huolen puheeksi ottamisen etenemisen vaiheet varhaiskasvatuksen työntekijöiden tueksi. Työntekijän tulee jäsentää huoli, ennakoida puheeksiottotilanne ja arvioida huolen puheeksi ottamisen vaikutuksia ja seurauksia sekä pohtia, millainen perheen tilanne ja huoli on puheeksi ottamisen jälkeen. (Eriksson & Arnkil 2012, 13–18). Eriksson ja Arnkil (2012, 27–30) kertovat ennakkoinnin olevan menetelmän ydin puheeksi ottamisessa. Työntekijän tulisi pohtia tapaa tuoda huoli puheeksi, tämän tavan tulee olla sellainen, jonka hän arvelee johtavan parhaaseen lopputulokseen perheen kanssa. Silloin kun huoli herää, työntekijä pohtii, mitä tilanteessa kannattaa tehdä, mikä voisi olla avuksi ja mitä siitä mahdollisesti seuraa. Tavoitteena on aina yhteistyö vanhempien kanssa ja asioiden kehittyminen myönteiseen suuntaan. Tämän vuoksi on tärkeää tunnistaa perheen voimavarat sen hetkisessä tilanteessa. Yhteistyön tulisi olla tällöin liittouma, joka tukee perhettä ja lasta. Työntekijät ja perhe yhdistävät voimavaransa, jolloin perhe kohdataan tasavertaisena yhteistyökumppanina. Tulee myös

muistaa, että perhe on oman elämänsä asiantuntija ja työntekijä varhaiskasvatuksessa kasvun ja kehityksen asiantuntija. Silloin, kun nämä asiantuntijuudet täydentävät onnistuneesti toisiaan, on mahdollista saada tilanne kehittymään myönteiseen suuntaan.

Kuvio 2. Huolen puheeksi ottamisen etenemisen vaiheet varhaiskasvatuksen työntekijän tueksi (mukaillen Eriksson & Arnkil 2012, 13–18).

Työntekijän huoli perheen tilanteesta harvoin häviää kokonaan puheeksi ottamisen jälkeen. Perheen pulmat eivät useinkaan korjaannu yhden keskustelun jälkeen. Tärkeintä olisi, että yhteistyö perheen kanssa toimisi hyvin ja saataisiin luotua yhdessä perheen kanssa selkeä suunnitelma perheen tilanteen edistämiseksi. Tämän jälkeen voidaan järjestää tapaamisia, joissa arvioidaan tilannetta, jatketaanko työskentelyä vai lopetetaanko tapaamiset huolen hälvennyttyä. Mikäli huoli perheen tilanteesta yhä jatkuu tai kasvaa, on perheen kanssa pohdittava muiden verkostojen tarjoamaa tukea ja apua. (Eriksson & Arnkil 2012, 39.)

4.3 Varhaiskasvatuksen perhetyö

Perhetyöksi voidaan kutsua laajasti katsottuna kaikkea perheen kanssa tehtävää työtä. Perhetyötä toteutetaan hyvin monilla eri tahoilla, kuten sosiaalityössä ja varhaiskasvatuksessa. (Vilén ym. 2010, 24–25.) Perhetyötä järjestetään kunnissa eri tavoin, kuten varhaiskasvatuksen yhteydessä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 4.6.2020). Tällöin perhetyötä toteutetaan osana varhaiskasvatuspalveluja, joka on ennaltaehkäisevää työtä. Varhaiskasvatuksessa voi toimia oma perhetyöntekijä tai varhaiskasvatuksen henkilöstö voi tehdä sitä oman perustyönsä ohessa. (Järvinen ym. 2012, 78.) Perhetyö on sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalipalvelua, joka tukee lasten ja nuorten terveyttä. Perhetyö tarkoittaa sosiaaliohjausta, joka tukee vanhemmuutta, ohjaa lasten hoidossa ja kasvatuksessa, ohjaa arjen ja rutiinien hallintaa, vahvistaa perheen toimintakykyä ja tukee vuorovaikutustaitoja perheessä sekä tukee perheen sosiaalisen verkon laajenemista. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 4.6.2020.) Lisäksi perhetyö voi olla vanhempien ohjaamista erityistä tukea tarvitsevan lapsen hoidossa ja kasvatuksessa tai parisuhteen tukemista vanhemmuuden vahvistamisen näkökulmasta (Vilén ym. 2010, 26).

Perheohjaus varhaiskasvatuksessa on matalan kynnyksen palvelua, jossa päämääränä on vanhemmuuden vahvistaminen. Varhaiskasvatuksen perhetyössä huolet ja ongelmat otetaan puheeksi, jolloin pyritään siihen, etteivät vanhemmat jäisi asioiden kanssa yksin. Vanhemmille annetaan ymmärrystä, vinkkejä ja välineitä. Perheohjaus on myös vanhempien ohjaamista tarvittaessa muiden palveluiden piiriin. Tavoitteena olisi, ettei palveluun olisi yhteydenottokynnystä. (Kokkola 21.8.2017.) Perhetyön saaminen ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta. Perhetyön tavoitteena on antaa perheelle tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Osa-aikainen tuki voi olla merkittävän hyödyllinen ja ehkäistä perheen ongelmien kasvamista. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 4.6.2020.) Perheohjauksessa tuki painottuu ehkäisevään tukeen, mutta apua ja tukea annetaan myös kriisitilanteissa (Kokkola 21.8.2017). Varhaiskasvatuksen perhetyössä toimitaan perheen tarpeiden mukaan yhteistyössä eri tahojen kanssa (Järvinen 2012, 80).

5 PERHEET

Lapsi kasvaa ja kehittyy erilaisissa ja monenlaisissa ihmissuhteissa sekä ympäristöissä, yleensä näistä ensimmäinen on lapsen oma perhe. Kotiolojen ja ihmissuhteiden turvallisuus ja laatu ovat lapsen kasvun ja kehityksen kannalta merkittävimpiä vaikuttavia tekijöitä. Perhe-käsite on kuitenkin hyvin monimuotoinen ja riippuvainen siitä, kenen näkökulmasta sitä määritellään. (Mykkänen & Böök 2017, luku 4.) Viidennessä luvussa käsitellään nykyajan perhekäsitettä, vanhemmuutta, vanhemmuuden rooleja, tasa-arvoa ja lapsiperheen arkea sekä yleistyvää perheiden eriarvoisuutta. Koko perhe, perheen sisäiset vuorovaikutussuhteet ja arki muodostavat lapselle ympäristön, jossa hän kasvaa ja kehittyy, tämä ympäristö vaikuttaa lapsen hyvinvointiin merkittäväällä tavalla. Varhaiskasvatus on tällöin parhaimmillaan tukemassa perheiden arkea, antamassa tukea, pysyvyyttä, arkirutiineja, tukemassa vanhemmuutta ja ehkäisemässä perheiden eriarvoisuutta.

5.1 Nykyajan perheet

Nyky-yhteiskunnassa perhe ja perhesuhteet ovat yhä monimuotoisempia, perheellä voidaan tarkoittaa muun muassa ydinperhettä, yksinhuoltajaperhettä, uusperhettä tai samaa sukupuolta olevien vanhempien perhettä. Perheen määrittelyä pidetään myös vaikeana, sillä perhe tarkoittaa usein eri ihmisille eri asioita. Käsitelmä perheestä on laajentunut, mikä tarkoittaa hyväksyvämpää monimuotoisempaa tapaa ymmärtää perhettä. (Rantala & Uotinen 2019, 122.) Ihmisille perhe merkitsee yhteenkuuluvuuden tunnetta, turvaa ja läheisyyttä (Mykkänen & Böök 2017, luku 4). Suomalaisten lapsiperheiden näkemys ihanteellisesta lapsiluvusta on alle 2 lasta. (Rantala & Uotinen 2018, 122). Heinonen ym. (2016, 202–203) kertovat perheen tilanteen muuttuvan yleisemmin erojen yhteydessä, vaikka avioerot ovat arkipäiväistyneet ja muuttuneet hyväksytyksi ratkaisuksi, se ei ole täysin ongelmaton. Lapsen huoltoon saattaa liittyä ristiriitoja, niitä kuitenkin yritetään selvittää neuvotteluissa ja ratkaisemaan sopimuksilla. Sovinnollisilla ratkaisuilla säilytetään vanhempien hyvä suhde lapseen. Mykkänen ja Böök (2017, luku 4) toteavat lasten ja vanhempien joutuvan eron jälkeen uudenlaiseen tilanteeseen ajankäytön ja asumisen suhteen, tällöin perhesuhteet saattavat muuttua asumisjärjestelyjen vuoksi. Parhaimmillaan uusi tilanne luo vastuullista ja läsnä olevampaa vanhemmuutta, joka rikastaa lapsen tunnemaailmaa ja sosiaalista elämää.

Ihmissuhteet ja koko perhesysteemi vaikuttavat lapsen hyvinvointiin, perhekokonaisuuden toimimisen kannalta perheenjäsenten hyvinvointi ja vuorovaikutuksellinen lämpö ovat tärkeitä. Vanhempien hyvinvointi vaikuttaa lapsi-vanhempi-suhteeseen, jonka kautta se vaikuttaa lapseen ja hänen hyvinvointiinsa. Perhesuhteet saattavat olla myönteisiä ja kasvattavia, mutta pahimmillaan ne voivat olla laiminlyöviä tai vahingoittavia. Perheen emotionaaliset voimavarat vaikuttavat ratkaisevasti siihen, miten perheen ongelmia ratkotaan ja suojataan lapsen psyykkistä kehitystä. Varhaiskasvatus ja sen tuomat ihmissuhteet voivat parhaimmillaan olla lapsen ja perheen emotionaalisenä tukena jokapäiväisessä arjessa tai lapsen kotona tapahtuvien muutosten aikana esimerkiksi erilaisten perhekriisien yhteydessä. Tällöin varhaiskasvatuksen pysyvät ihmissuhteet ja arkirutiinit luovat lapselle ja perheelle turvaa, tukea ja pysyvyyttä. (Mykkänen & Böök 2017, luku 4.) Rantala ja Uotinen (2018, 122–123) kertovat lapsiperheiden hyvinvoinnin ja arjen vaihtelevan Suomessa. Enemmistö voi hyvin, mutta lapsiperheiden vähemmistö voi aikaisempaa huonommin. Tämä johtuu vanhempien vähäisestä koulutustasosta ja työttömyydestä. Suurena huolenaiheena nähdään pahoinvoinnin siirtyminen sukupolvelta toiselle. Tällöin koko perhettä on tärkeä pystyä tukemaan, sillä se on edellytys lapsen myönteiselle kehitykselle.

Perhedynamiikka tarkoittaa perheen sisäistä ilmapiiriä, miten perheessä jaetaan arvostusta, läheisyyttä, valtaa ja vastuuta. Perhedynamiikka saattaa vaihtua jopa päivittäin, se kulkee elämänvaiheiden tahdissa. Koska se muuttuu kaiken aikaa, voi perheen kantavia rakenteita ryhtyä vahvistamaan milloin tahansa. Perhedynamiikan rakennusaineita ovat arvostus, joka muodostuu jokapäiväisistä sanoista ja teoista. Selkeä viestintä taas on aitoa kuuntelemista, selkeitä sääntöjä ja läsnäoloa. Lisäksi pysyvyys luo turvaa koko perheelle, sekä yhteenkuuluvuus, jolloin jaetaan myönteisiä tunnekokemuksia, vietetään yhdessä aikaa ja pyritään hyvántahtoisuuteen. Perheen perhedynamiikkaan saattaa vaikuttaa vahvasti vanhemman väsymys. Hyvän perhe-elämän keskeinen osa on vanhemman väsymyksen hallinta. Uutta energiaa ei voi saada kuin rentoutumalla. (Juusola 2011, 110–112.)

5.2 Perheiden eriarvoisuus

Taloudellinen eriarvoisuus lapsiperheissä on kasvanut. Eriarvoisuus heijastuu lasten arkeen tunnekokemuksina materiaalisista eroista päiväkodissa tai koulussa. Nämä erot vaikuttavat

lapsen sosiaaliseen asemaan ja osallisuuteen vertaisryhmissä. Tällöin lasten yksilölliset ja kulttuurilliset sekä taloudelliset lähtökohdat ovat hyvin erilaiset. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on rakentaa ilmapiiri sellaiseksi, etteivät perheiden sosioekonomiset asemat tuottaisi eriarvoistumista, vaan tuettaisiin yhteisöllisyyttä. (Mykkänen & Bööck 2017, luku 4.) Lasten kehitysedellytykset ovat turvattava eriarvoisuuden vähentämisellä ja syrjäytymisen ehkäisyllä. Tällöin kehitysympäristön, kuten kodin ja varhaiskasvatuksen ympäristöjen toimintaedellytykset on turvattava. Eriarvoisuuden kaventamisessa toimet on suunnattu kaikille, jolloin niiden tulee olla laajuudeltaan ja voimakkuudeltaan oikeassa suhteessa sosiaalisen aseman heikkouteen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 25.3.2020.) Yhteiskunnallisesti varhaiskasvatuksen nähdään olevan palvelu, joka tasaa lasten erilaisia lähtökohtia. Ehkäisevän tuen palveluilla nähdään olevan suuri merkitys ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisemisessä ja ongelmien katkaisemisessa. (Heinonen ym. 2016, 181–182.) Palveluissa, kuten varhaiskasvatuksessa osallisuuden tulisi toteutua, jolloin perheellä tulee olla mahdollisuus osallistua omien asioidensa käsittelyyn. Asiakkaiden osallisuutta tulisi lisätä myös palvelujen kehittämisessä, jotta tiedetään, mitä perheet tarvitsevat. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 25.3.2020.)

Laadukas varhaiskasvatus edistää lasten hyvinvointia ja tasoittaa köyhyyden ja huono-osaisuuden aiheuttavia riskejä. Varhaiskasvatus myös kohentaa perheiden elinoloja ja toimeentuloa, sillä varhaiskasvatus mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin. Varhaiskasvatukseen osallistumisen kerrotaan vahvistavan lapsen kognitiivisia taitoja, sitä myönteisempiä ja pysyvämpiä tulokset ovat, mitä nuorempana lapsi on aloittanut varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen vaikutuksista on kuitenkin myös toisen suuntaisia tuloksia, sillä varhaiskasvatuksen on todettu olevan riski pienen lapsen sosioemotionaaliseksi kehitykselle. (Kekkonen 2014, 258.)

5.3 Vanhemmuus

Vanhemmilla on vastuu lapsensa kasvatuksesta, hyvinvoinnista ja kehityksestä. Usein vanhemmat pohtivat omaa vanhemmuuttaan ja riittävyttään vanhempana. Vanhemmuus on moniulotteista ja se muodostuu erilaisista osa-alueista, johon vaikuttavat vanhemman ominaisuudet ja elämäntilanteet. Vanhemmuuteen voi saada tukea ja täydennystä. (Puranen, [viitattu 25.6.2020].) Vanhemmuus on jatkuvasti kehittyvä projekti, jossa

vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä sekä armollisuus omaa vanhemmuuttaan kohtaan ovat avainasemassa. Vanhemmuuden tärkein tehtävä on antaa lapselle turvallinen ympäristö, jossa voi käsitellä tunteitaan ja näyttää niitä. Vanhemmuudessa omasta jaksamisesta huolehtiminen on ensiarvoisen tärkeää. Vanhemmuus ei aina suju täysin ongelmitta, jokainen vanhempi kokee joskus syyllisyyttä ja riittämättömyyttä. Jokaisen vanhemman tehtävä on olla riittävän hyvä vanhempi omalle lapselleen, kenenkään ei tarvitse olla täydellinen, edes vanhempana. Se, että vanhempi osaa hakea tai vastaanottaa apua ja tukea, on vahvuus, josta erityisesti myös lapsi hyötyy suuresti. (A-klinikkasäätiö, [viitattu 29.6.2020].) Myös Mykkänen ja Böök (2017, luku 4) toteavat, ettei yhdenkään vanhemman tule olla täydellinen. Vanhemman kohdatessa ongelmia tulee hänen osata hakea apua ammattilaisilta. Varhaiskasvatusta pidetään yhtenä lapsiperheiden keskeisimpänä tukijana.

Böök ja Mykkänen (2019, 413) toteavat Suomessa olevan yleistä, että pienten lasten vanhemmat käyvät töissä. Suomalaisille naisille itsenäinen taloudellinen tilanne ja omat rahavarat ovat kulttuurillinen normi. Suomessa naisten työllisyysaste on lähes yhtä korkea kuin miesten. Vanhemmuusvapaa ja lastenhoito auttavat perheitä yhdistämään työn ja perheen. Tätä kuvataan jaettuna vanhemmuutena, se korostaa velvollisuuksien tasapuolista jakamista vanhempien välillä. Isillä nähdään kuitenkin olevan suurempi vapaus päättää siitä, kuinka paljon he osallistuvat lastenhoitoon. Miehet ottavat vähemmän vanhemmuusvapaita ja työskentelevät kodin ulkopuolella enemmän. Suomalaiset lapsiperheet kuvaavat jokapäiväistä elämäänsä kiireisenä, rutinoituneena ja syklisenä. Työllistetyt vanhemmat, erityisesti äidit kertovat työkuormituksen luovan huomattavia aikapaineita. Ne estävät viettämästä tarpeeksi aikaa heidän lastensa kanssa. Tämä saattaa liittyä intensiivisen äitiyden ideologiaan, jolloin normaalina nähdään se, että äitien tulisi viettää laatu-aikaa lastensa kanssa niin paljon kuin mahdollista.

Doucet (2013, 257–259) kertoo tutkimuksesta, jossa on tutkittu naisten ja pääsijaisen vanhemmuuden välistä yhteyttä ja pohdittu, mikä mahdollistaisi isien osallistumisen. Tutkimuksessa päädyttiin siihen, että vanhemmuudessa tulisi keskittyä vähemmän sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Enemmän tulisi keskittyä siihen, mitä sukupuolierot ovat ja miten ne vanhemmuuteen vaikuttavat. Vanhemmuuden sukupuolierot eivät johdu biologisesta sukupuolesta, vaan erot ovat sosiaalisesti muodostuneita, kontekstista, ajasta

ja olosuhteista riippuvaisia. Erot vanhemmuudessa ovat hyvin perhekohtaisia, ne vaihtelevat suuresti täydestä näkymättömyydestä korostetun tärkeään. Tärkeintä vanhemmuudessa on se, kokevatko vanhemmat itse heidän sukupuolieronsa aiheuttavan epätasa-arvoa vanhemmuuteen.

5.4 Arki lapsiperheessä

Törrönen (2012, 10) kertoo arjen olevan hetkistä ja tilanteista syntyvä toiminnan prosessi, joka on tavanomaista ja tuttua. Arki on tilanteittain ajallisesti eteneviä asioita, tämä tarkoittaa esimerkiksi ruoanlaittoa ja seuraavaan päivään valmistautumista. Törrönen (2012, 47) lisää arkielämän soljuvan suurimmassa osassa perheitä jouhevasti, jolloin arkeen liittyy iloa ja onnea. Terävä ja Böök (2018, luku 4) toteavat lapsiperheen arjen parhaimmillaan koostuvan rutiineista, rytmistä, toiminnasta ja tunteista. Nämä asiat tuovat lapsen elämään turvaa, iloa ja onnellisuutta. Arki ja sen pyörittäminen voi kuitenkin myös uuvuttaa vanhemmat ruuhkavuosina. Lapset nähdään sekä vanhemman uupumisen ja jaksamisen lähteenä, sillä lasten koetaan rikastavan vanhempien elämää ja tuottavan iloa sekä ylpeyden aiheita. Toisaalta arki ja kotityöt sekä vastuu saattaa uuvuttaa. Nämä asiat saattavat aiheuttaa ristiriitoja perheen välille. Törrönen (2012, 47) toteaa myös arkeen usein liittyvän kiirettä ja alakuloa, jolloin arki voidaan tuntea raskaana. Rantala ja Uotinen (2018, 123) toteavat, että lapsiperheen arjessa koetaan haasteita perheen ja työn sovittamisessa. Työ vie usein vanhemmilta voimavaroja viettää perheen yhteistä aikaa. Tämän vuoksi varhaiskasvatuspalvelut ovat tärkeä osa lapsiperheiden elämää, jossa vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden yhteistyö nähdään tärkeänä ja merkittävänä osana perheen arjen pyörittämisestä. Alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen nähdään perheissä todellisena, valitettavasti heikossa asemassa olevia lapsia ei pystytä tukemaan riittävällä tavalla.

Lasten arkea määrittää vanhempien työhön käytetty aika ja työn kautta saatu taloudellinen hyöty, vanhempien stressi ja kiire. Nykypäivän arjessa lapsi saattaa kohdata vanhempansa ansiotyön kasvaneet vaatimukset ja työn kuormittavuuden sekä lisääntyneen epävarmuuden. Näiden kielteisten seurauksien ohella esiintyy myös myönteisiä asioita, kuten suurempaa vapautta ja voimaantumisen tunnetta. Perheiden arjessa yksilölliset aikataulut haastavat uudistamaan varhaiskasvatuksen rakenteita, käytäntöjä ja

pedagogiikkaa. Vuoropäivähoito turvaa perheiden arkea. Vuoropäivähoidossakin lapsille tulee turvata pysyvät ihmissuhteet ja monipuolinen, laadukas pedagogiikka. (Mykkänen & Bööck 2017, luku 4.)

Kulttuurisesti vahvana pidetään ajatusta siitä, että koti ja perhe tarjoavat lapselle juuret ja vakaan identiteetin. Kehityspsykologinen asiantuntijatieto on korostanut kodista ja vanhemmuudesta muodostunutta kiintymyssuhdetta ja sen tärkeyttä lapsen kehittyvälle identiteetille. On kuitenkin usein tavallista, että erilaiset kriisitilanteet muokkaavat uudelleen lapsen kotia ja perhesuhteita. Näitä kriisitilanteita lapsen elämässä saattavat olla vanhempien avioero, tai vaikeat perheongelmat. (Forsberg 2018, luku 1.)

Varhaiskasvatuksella on suuri merkitys työn ja perheen yhteensovittamisessa. Useassa suomalaisessa perheessä koetaan kiirettä, stressiä ja väsymystä. Tämä vaikuttaa kielteisesti lapsen ja vanhemman suhteeseen sekä hyvinvointiin. Vain osa perheistä kokee olevansa riittävän hyvinvoivia yhdistääkseen perheen ja työn. Työelämän joustavuus ja vanhempien ohjaus- ja tukitoimet välillisesti vahvistavat varhaiskasvatuskäisen lapsen tärkeimpiä kehitystehtäviä sekä hyvinvointia. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 25.3.2020.) Perhebarometrin mukaan suurin osa työllisistä suomalaisista kokevat kuitenkin työn ja perheen yhteensovittamisen onnistuvan melko hyvin tai erittäin hyvin. Vastaukset sekä miehillä että naisilla ovat hyvin lähellä toisiaan. Vain harva vastasi työn ja perheen sovittamisen onnistuvan melko huonosti tai erittäin huonosti. Vastaajien joustomahdollisuudet työssä ja etätöiden tekeminen vaihtelivat vastaajien sosiaalisen aseman mukaan. Ammattiaseman mukaan työntekijät onnistuvat muita useammin yhteensovittamaan perheen ja työn erittäin hyvin. Tilastollisesti suurin ero havaittiin yrittäjien kohdalla, heistä osa koki, ettei perheen ja työn yhteensovittaminen onnistu. Perheet kokevat työn ja perheen yhteensovittamisen onnistuvan myös puolison kanssa tai ilman puolisoa. (Sorsa & Rotkirch 2020, 76–78.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä kappaleessa kerron tutkimuksen toteutuksesta. Valitsin opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, koska se sopii mielestäni opinnäytetyöhöni parhaiten, sillä halusin tuoda tutkimuksessa esiin nimenomaan ihmisten omia kokemuksia, näkemyksiä ja ajatuksia aiheesta. Vilkka (2015, 118) kertoo, että laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan merkitysten maailmaa, jossa tavoitteena on tavoittaa ihmisten erilaiset kuvaukset koetusta todellisuudesta. Tällöin oletetaan, että kuvaukset sisältävät asioita, joita ihmiset pitävät elämässään merkityksellisinä. Haastattelin yhdeksää Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen vanhempaa puhelimitse. Aineistokeruumenetelmänä käytin teemahaastattelua, joissa etenin laatimani teemahaastattelurungon avulla. Analysoin saamani aineiston sisällönanalyysillä. Tässä kappaleessa avaan tutkimuksen eri vaiheita ja kerron opinnäytetyöni etenemisestä.

6.1 Laadullinen tutkimus

Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, johon sisältyy ajatus siitä, että todellisuus on moninainen. Tutkimuksen kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Saajavaara 2009, 161.) Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on siis tutkittavan ilmiön kuvaaminen ja ymmärtäminen sekä sen tulkinnan antaminen, jolloin pyritään ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen. Laadullisessa tutkimuksessa kiinnostus kohdistuu merkityksiin eli siihen, miten ihmiset näkevät ja kokevat reaali maailman. Laadullinen tutkimus tutkii yksittäistä tapausta, tällöin pyritään saamaan yhdestä havaintoyksiköstä mahdollisimman paljon irti ja tapausta käsitellään perusteellisesti. (Kananen 2017, 35–36.) Roulston (2019, 33) kertoo ensimmäistä kvalitatiivista tutkimustaan tekevän ihmisen suhtautuvan tutkimukseen todennäköisesti laaja-alaisemmin ja subjektiivisemmin kuin tutkija, joka on tehnyt jo useampia tutkimuksia. Tällöin tutkija ottaa tutkittavan lausumiset huomioon paremmin ja laajemmin. Teoreettisista oletuksista tehdään todellisempia analyysejä pohjautuen haastatteluihin. Tällainen tutkimus takaa sen, että analyttistä dataa voidaan lähestyä herkemmin eikä keskityä siihen, mitä vielä puuttuu.

Toteutin tutkimuksen laadullisena tutkimuksena, koska halusin tutkia yhdeksän vanhemman eli pienen joukon ajatuksia, näkemyksiä ja kokemuksia varhaiskasvatuksen varhaisesta tuesta. Tällä tavoin ilmiöstä on mahdollisuus saada moninainen ja syvälinen kuvaus. Laadullisen tutkimuksen avulla sain kerättyä ihmisten omakohtaisia kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä eli varhaisesta tuesta varhaiskasvatuksessa.

6.2 Aineistonkeruumenetelmä

Käytin opinnäyteyön aineistonkeruumenetelmänä haastattelua. Kananen (2017, 88) toteaa haastattelun olevan laadullisen tutkimuksen käytetyin menetelmä. Hirsjärvi ym. (2009, 204–205) kertovat haastattelun olevan ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, sillä haastattelussa ollaan kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Suuri etu haastattelussa muihin tiedonkeruumuotoihin nähden on se, että aineiston keruuta voidaan säädellä joustavasti tilannetta ja vastaajia myötäillen. Hirsjärvi ja Hurme (2008, 34–35, 41) kertovat haastattelun olevan joustava menetelmä, jossa ollaan tutkittavan kanssa kielellisessä vuorovaikutuksessa. Haastattelussa haastateltava nähdään subjektina, jolloin hän on tutkimuksessa aktiivinen ja merkityksiä luova osapuoli. Haastattelussa on mahdollisuus selventää ja syventää vastauksia tekemällä lisäkysymyksiä ja pyytää perusteluja. Tutkijan tehtävä haastattelussa on saada haastateltavasta esiin ajatuksia, käsityksiä, kokemuksia ja tunteita sekä välittää kuvaa niistä.

6.2.1 Teemahaastattelu

Teemahaastattelussa eli puolistrukturoidussa haastattelussa on kyse nimensä mukaisesti teemasta ja haastattelusta. Teemahaastattelussa käydään kahden ihmisen välistä keskustelua, jossa edetään aihe kerrallaan. Teema on keskustelun aihe, jotka ovat peräisin tutkittavan ilmiön ennakkonäkemyksestä. Tällöin pyritään saamaan ilmiö haltuun ja kasvattamaan ymmärrystä haastateltavan avulla. Teemahaastattelu etenee haastateltavan ehdoilla, jolloin haastateltava saa kertoa vapaasti kertomustaan tutkittavasta ilmiöstä. Tutkijan kuuluu tehdä tarkentavia kysymyksiä ja pyrkiä pitämään keskustelu aiheessa. Teemahaastattelu etenee siten, että aloitetaan yleisellä tasolla yhdestä teemasta ja edetään yksityiskohtaisempiin kysymyksiin. (Kananen 2017, 88, 95–97.) Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten järjestys ja tarkka muoto puuttuu.

(Hirsjärvi ym. 2009, 208). Tuomi ja Sarajärvi (2018 luku 3.1.1) kertovat, että teemahaastattelussa pyritään löytämään tutkimuksen tarkoituksen tai tutkimustehtävän mukaan merkityksellisiä vastauksia. Etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehukseen.

Tutkija pyrkii saamaan käsityksen ja ymmärtämään tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä teemahaastattelun avulla. Tutkija ammentaa haastateltavalta tietoa teemojen ja kysymysten avulla. Haastattelussa vastaukset ovat osa kokonaisuutta. (Kananen 2017, 90.) Teemahaastattelussa keskeisiä ovat ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset, jotka syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48). Teemahaastatteluun luodaan teemahaastattelurunko, joka sisältää keskusteltavat aiheet. Näiden aiheiden tulisi kattaa tutkittava ilmiö. Keskustelun aihe muodostuu teemasta, haastattelija tekee avoimia, yleisluontoisia kysymyksiä, joiden kautta haastateltava kertoo omaa tarinaa aiheesta, miten hän aiheen näkee, kokee ja jäsentää. Tällä tavoin tutkija avartaa omaa ymmärrystä tutkittavan maailmasta tutkittavan aiheen suhteen. (Kananen 2017, 97.)

6.2.2 Puhelinhaastattelu

Päädyin toteuttamaan haastattelut puhelimitse, koska vallitsevan koronatilanteen vuoksi kasvokkain tapahtuva haastattelutilanne olisi ollut vaikea toteuttaa, sillä varhaiskasvatuksen tiloihin ei otettu vastaan ulkopuolisia ihmisiä. Koronatilanteen lisäksi tähän vaikutti osakseen myös maantieteellinen etäisyys haastateltavista. Tämän vuoksi näin puhelinhaastattelujen olevan hyvä tapa suorittaa haastattelut turvallisesti. Ikosen (2017, luvun 12) mukaan puhelinhaastattelut tarjoavat haastateltaville yksityisyyttä. Puhelimen välityksellä haastattelun aikana tutkittavan ei tarvitse tarkkailla itseään yhtä paljon kuin kasvotusten tapahtuvassa haastattelussa. Haastateltava saattaa uskaltaa kertoa asioita rohkeammin ja vastata sosiaalisesti epäsuotuisia vastauksia, kun haastateltava ei näe haastattelijaa, tällöin puhelimitse tapahtuva haastattelu lisää anonymiteettiä. Nämä asiat saattavat lisätä ihmisten kiinnostusta osallistua haastatteluun ja lisätä rohkeutta puhua asioista. Puhelinhaastattelussa nähdään siis paljon hyötyjä, mutta näistä hyödyistä on myös kiistelty. Menetelmä nähdään myös kasvottomana ja etäisenä, jolloin se ei välttämättä herätä tutkittavassa luottamusta. Puhelinhaastattelussa väistämättä jää piiloon ääneen

lausumattomia nyansseja. Tutkijalta vaaditaan tällöin herkkyyttä ja erityisiä taitoja ymmärtää erilaiset sävyt haastattelussa. Myös puhelinhaastattelussa keskustelullinen ote lisää luottamusta, jolloin voi taustaksi kertoa ja kommentoida omista kokemuksista aiheeseen liittyen. Haastattelun aikana tulee tehdä kokoavaa yhteenvetoa ja antaa sopivassa tilanteessa minimipalautetta, jolloin osoittaa kuuntelevansa. Lisäkysymykset ja selvennyspyynnöt osoittavat myös vastavuoroista kuuntelua.

6.2.3 Haastattelun toteutus

Aloitin haastateltavien etsimisen joulukuussa 2020 ottamalla yhteyttä yhteistyötahtoon. Yhteistyötaho auttoi haastateltavien etsimisessä, jolloin varhaiskasvatusyksikön johtajat jakoivat saatekirjeeni (Liite 2.) lapsiryhmiin vanhemmille. Tämän lisäksi olin itse aktiivinen haastateltavien etsimisessä. Saatekirjeessä kerroin tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja haastattelujen toteutuksesta. Vanhemmat ottivat minuun yhteyttä sähköpostitse, jolloin sovin heidän kanssaan sopivan haastatteluajan, joka suoritettiin yksilöhaastatteluina puhelimitse. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa olin esittänyt tavoitteeksi löytää 8–10 haastateltavaa vanhempaa. Lopulta sain yhdeksän haastateltavaa, joten tavoitteeni haastateltavien määrän suhteen toteutui. Haastateltavia vanhempia oli mukana seitsemästä eri Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatusyksiköistä ympäri Seinäjokea eri alueilta.

Toteutin haastattelut teemahaastatteluna ja etenin haastatteluissa laatimani teemahaastattelurungon (Liite 3.) mukaisesti. Laadin teemahaastattelurungon joulukuussa 2020, joka pohjautui opinnäytetyöni teoriasta nousevien teemojen mukaisesti, koska teoriaosuudesta nousevat pääteemat käsittelevät ilmiötä ja vastaavat tutkimuskysymyksiini. Siitä huolimatta, että haastattelut toteutuivat puhelimitse, oli tilanne kuitenkin sujuva ja vapaamuotoinen.

Haastattelut sujuivat vaihtelevasti, useammassa haastatteluissa jouduin avaamaan ja selittämään joidenkin kysymysten kohdalla, mitä kysymyksellä tarkoitetaan. Tämän lisäksi tein haastattelun aikana lisäkysymyksiä, mikäli asia ei vielä avautunut. Tästä huolimatta useimmat haastattelut etenivät jouhevasti, ja sain yhdeksän haastattelun jälkeen kerättyä riittävän haastatteluaineiston. Haastattelujen kesto vaihteli vajaasta puolesta tunnista noin 50 minuuttiin. Haastattelujen jälkeen pohdin, että kysymysten olisi ehkä pitänyt olla

helpommin ymmärrettäviä, jotta haastattelun aikana olisi saatu aikaan enemmän vastavuoroista keskustelua.

6.3 Analyysimenetelmä

Laadullisen aineiston käsittelyssä ensimmäinen vaihe on litterointi, jolloin aineisto muutetaan tekstimuotoon. (Kananen 2017, 134). Litteroinnin tarkkuus riippuu tutkimustehtävästä ja tutkimusotteesta, aineiston litterointiin ei kuitenkaan ole yksiselitteistä ohjetta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 139). Litterointi helpottaa tutkimusaineiston analysointia, jolloin tutkimusaineiston järjestelmällinen läpikäynti on helpompaa (Vilka 2015, 137).

Analyysin tarkoituksena on luoda tutkittavasta ilmiöstä sanallinen ja selkeä kuvaus (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4.4.2). Sisällönanalyysi on metodi, jossa etsitään merkityskokonaisuuksia ja merkityssuhteita, joita koskeva tieto esitetään sanallisina tulkintoina. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on tavoitteena löytää aineistosta toiminnan logiikka tai aineiston ohjaamana tyypillinen kertomus. (Vilka 2015, 163.) Sisällönanalyysin avulla aineisto pyritään järjestämään tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta sen informaatiota, jota se sisältää. Analysoinnin avulla aineistosta luodaan informaatiota, mikä on mielekästä ja yhtenäistä. Tämän jälkeen selkeästä aineistosta voidaan tehdä johtopäätöksiä, jotka ovat luotettavia. Aineiston laadullisessa käsittelyssä tarvitaan loogista ajattelua ja tulkintaa. Ensin aineisto hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja sen jälkeen kootaan loogiseksi kokonaisuudeksi uudestaan uudella tavalla. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4.4.2.) Sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa tehtävänä on aineiston pelkistäminen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4.4.3). Tällöin tutkimusaineistosta karsitaan pois informaatiota, mikä on tutkimusongelman kannalta epäolennaista. Tulee olla tarkkana, ettei kuitenkaan heitä pois tärkeää informaatiota. Tämä edellyttää, että tutkimusaineistoa pilkotaan osiin tai tiivistetään, ja sitä ohjaavat tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset. (Vilka 2015, 164.) Tekstimuotoisesta aineistosta etsitään ilmaisuja, jotka kuvaavat tutkimustehtävää. Tämä voi tapahtua alleviivaamalla samaa kuvaavat ilmaisut samalla värillä. Tämän jälkeen pelkistetyt ilmaukset listataan allekkain. Seuraavana vuorossa on ryhmittely, jolloin koodatut alkuperäisilmaukset käydään läpi tarkkaavaisesti etsimällä aineistosta samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4.4.3.) Tämän jälkeen ryhmitellään käsitteet, jotka kuvaavat samaa ilmiötä ja yhdistetään ne eri luokiksi, joista

muodostuu alaluokkia. Alaluokka nimetään sen sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Luokittelu jatkuu alaluokkia yhdistelemällä, joista muodostuu yläluokkia ja taas niitä yhdistämällä pääluokkia. Analysoinnin viimeisenä vaiheena on aineiston käsitteellistäminen, jolloin alkuperäisdatan kielellisistä ilmauksista edetään teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4.3.3.) Sisällönanalyysissä analysointi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa empiirisestä aineistosta edetään tutkittavan ilmiön käsitteellisempään näkemykseen. Johtopäätöksessä pyritään ymmärtämään, mitä asiat tutkittaville merkitsevät. Analyysin eri vaiheissa tutkijan on pyrittävä ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4.3.3.)

Teemoittelussa tarkastellaan analyysivaiheessa aineistosta nousevia piirteitä, jotka ovat usealle haastateltavalle yhteisiä. Ne pohjautuvat usein teemahaastattelun teemoihin, on odotettavaa etenkin lähtökohtateemat nousevat esiin. Tämän lisäksi esiin tulee monia muita teemoja, jotka ovat usein mielenkiintoisempia kuin lähtöteemat. Syntyviin teemoihin voi luonnollisesti kuulua yhteyksiä alkuperäisistä teemoista. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 173.) Teemoittelussa vaaditaan empirian ja teorian vuorovaikutusta, jotta se onnistuu. Tutkimusetiikassa se näkyy niiden lomittumisena toisiinsa. (Eskola & Suoranta 1998, 176.)

Aloitin aineiston analyysin litteroimalla jokaisen haastattelun mahdollisimman pian haastattelun jälkeen. Litteroin haastateltavan vastaukset sanasta sanaan. Litteroitua tekstiä muodostui yhteensä 32 sivua. Tämän jälkeen lähdin analysoimaan aineistoa, aloitin analysoinnin silmäilemällä haastatteluaineistoa. Lähdin pelkistämään tekstiä siten, että alleviivasin ilmaisuja, jotka kuvasivat tutkimustehtävää ja tutkimuskysymyksiä. Tällöin karsin pois aineistoa, joka oli tutkimustehtävän kannalta epäolennaista. Tämän jälkeen listasin pelkistetyt ilmaukset ylös. Jatkoin analysointia etsimällä pelkistetyistä aineistosta samanlaisuuksia ja erilaisuuksia, jotka koodasin värikoodien avulla. Tein sisällönanalyysin teemoittelua hyödyntäen, jolloin etsin aineistosta yhteneväisiä piirteitä. Tämän jälkeen aloin ryhmittelemään käsitteitä ja luomaan eri luokkia. Hahmottelin eri teemoja ja ryhmiä piirtämällä ajatuskarttoja. Ajatuskarttojen avulla sain hahmoteltua tuloksista esiin nousseet teemat ja käsitteet teemojen alapuolelle. Ajatuskarttojen avulla oli helppo lähteä luomaan eri luokkia. Tutkimuksen tuloksia kirjoittaessani halusin käyttää melko runsaasti aineistolainauksia tutkimustuloksia todentamassa. Tämä oli mielestäni hyvä ja

mielenkiintoinen tapa tuoda esiin aidot kommentit haastatteluissa käytyjen teemojen avulla. Tämän jälkeen etenin tulosten johtopäätöksiin, joita peilasin teorian tiedolla.

6.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimustulosten tulee olla luotettavia, sitä ei voida saavuttaa ilman suunnitelmallisuutta ja huomion kiinnittämistä laadun valvontaan. Luotettavuuden arvioinnista laadullisessa tutkimuksessa ei kuitenkaan ole olemassa yksiselitteistä ohjetta. (Kananen 2017, 173.) Kaikissa tutkimuksissa pyritään kuitenkin arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Virheiden syntymistä pyritään välttämään tutkimuksessa, mutta siitä huolimatta tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Luotettavuuskäsitteiden avulla voidaan tarkastella tieteellisen työn luotettavuutta. Luotettavuustarkastelu jää kuitenkin usein arvion varaan laadullisessa tutkimuksessa, sillä luotettavuutta ei voida arvioida tarkasti. Luotettavuus jää tutkijan arvioinnin ja näytön varaan. Yleiset luotettavuusmittarit tieteellisessä tutkimuksessa ovat reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten pysyvyyttä. Tämä tarkoittaa sitä, että saadaan samat tutkimustulokset, mikäli tutkimus uusitaan. Tämä liittyy lähinnä tutkimuksen toteutukseen. Validiteetilla taas tarkoitetaan, että tutkitaan oikeita asioita. Tämä liittyy erityisesti tutkimuksen tutkimusasetelmaan ja aineiston analyysiin sekä siihen, että se tehdään oikein. (Kananen 2017, 175–176.) Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta kohentaa tutkijan tarkka selostus siitä, miten tutkimus on toteutettu, tämä koskee tutkimuksen kaikkia vaiheita. Tällöin on kerrottava aineiston tuottamisen olosuhteista totuudenmukaisesti. Myös tulosten tulkinnassa tutkijalta vaaditaan kykyä punnita vastauksia ja tarkastella niitä teoreettisella tasolla. Tutkijan tulee perustella tulkinnat ja päätelmänsä perusteet, tässä auttavat suorat haastatteluotteet, joilla rikastutetaan tutkimusselosteita. (Hirsjärvi ym. 2009, 233.) Luotettavuustarkastelun edellytyksenä on riittävä dokumentaatio, työn dokumentaation avulla pystytään arvioimaan tutkijan ratkaisuja. Nämä ratkaisut ja valinnat tulee osata perustella, sillä nämä perustelut lisäävät kirjoittajan uskottavuutta. (Kananen 2017, 176.) Tutkimusta arvioidaan myös kokonaisuutena, tällöin sen sisäinen johdonmukaisuus painottuu (Tuomi & Sarajärvi 2018, 6.3).

Tutkimustyössä tulee noudattaa rehellisyyttä, tarkkuutta, objektiivisuutta ja huolellisuutta tutkimuksen alusta loppuun saakka tutkimuksen suunnitteluvaiheessa, tulosten

tallennuksessa, niiden esittämisessä ja arvioinnissa. Tämä varmistetaan käyttämällä tieteellisiä arviointimenetelmiä reliabiliteettia ja validiteettia. Tämän lisäksi tutkimuksen julkaisemisessa tulee noudattaa avoimuutta ja vastuullisuutta. Tutkimuksen teoreettisessa osiossa tulee kunnioittaa muita tutkijoita ja heidän työtään viittaamalla asianmukaisesti heidän julkaisuihinsa. (Kananen 2017, 190–191.) Tutkimusetiikan hyvän tieteellisen käytännön keskeisinä lähtökohtina on noudattaa tiedonhankinta sekä tutkimus- ja arviointimenetelmiä tieteellisen tutkimuksen mukaisesti ja eettisesti kestävästi. Keskeisenä lähtökohtana tutkimuseiikan näkökulmasta on myös hankkia tarvittava tutkimuslupa tutkimukseen. Jokainen tutkija ja tutkimusryhmän jäsen vastaa ensisijaisesti hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6–7).

Tutkimuksen läpinäkyvyyttä lisää haastateltavien asianmukainen informointi. Se lisää tutkittavien luottamusta siitä, että tutkimusaineistoa käsitellään vastuullisesti. Tämä informointi voi tapahtua kirjallisessa muodossa saatekirjeen yhteydessä olevana kirjallisena informaationa. Haastateltavalta tarvitaan myös suullinen tai kirjallinen lupa, jolloin haastateltava antaa suostumuksensa tutkimukseen osallistumisesta. Tutkittavalle tulee antaa tutkimuksen tekijän yhteystiedot, organisaation tiedot ja ohjaavan opettajan tiedot. Näiden asioiden ilmoittaminen lisää myös tutkimuksen luotettavuutta. Tutkittavalle tulee kertoa tutkimuksen tavoitteet, jotka tuodaan hänelle esiin ymmärrettävästi, sen lisäksi hänelle tulee kertoa aineistonkeruutavasta ja siihen kuluva ajasta sekä mihin tarkoitukseen häntä koskevia tietoja käytetään. Tutkimukseen osallistuminen on aina vapaaehtoista, vastaaja päättää itse osallistumisestaan, jolloin kieltäytyminen voi olla tutkimuspyyntöön vastaamatta jättäminen. (Kananen 2017, 191–194.) Tutkimuksessa uskottavuus ja tutkijan eettiset ratkaisut ovat erottamattomia, joten tutkijan tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä, johon uskottavuus perustuu (Tuomi & Sarajarvi 2018, 5.3).

Opinnäytetyötä tehdessäni olen toiminut tutkimusetiikkaa noudattaen. Olen ollut huolellinen ja noudattanut tarkkuutta ja rehellisyyttä opinnäytetyöprosessin eri vaiheissa. Olen hankkinut tutkimusluvan opinnäytetyöprosessin alussa ja laatinut yhteistyösopimuksen yhteistyöorganisaation kanssa. Teoriaosuutta kirjoittaessani olen osoittanut kunnioitusta muita tutkijoita kohtaan käyttämällä asianmukaisia lähdeviitteitä ja tehnyt lähdeluettelon ohjeiden mukaisesti. Tutkimukseeni osallistuneet haastateltavat ovat saaneet saatekirjeen, sekä tietosuojaselosteen, jossa olen kertonut tutkimuksesta ja siihen osallistumisesta.

Lisäksi haastateltavat ovat allekirjoittaneet suostumuksensa haastatteluun. Haastatteluun osallistuminen on ollut täysin vapaaehtoista. Haastateltavilla oli mahdollisuus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta milloin vain. Haastattelut on käsitelty nimettöminä, jolloin haastattelut on toteutettu anonymisti ja kunnioitettu jokaisen yksityisyyttä. Tutkimuksessa ei ole myöskään kerrottu varhaiskasvatyüksiköiden nimiä, jotta haastateltavien anonymiteetti ei vaarantuisi. Olen säilyttänyt haastatteluaineiston tietokoneella salasanan takana opinnäytetyöprosessin ajan. Opinnäytetyöprosessin päätyttyä olen tuhonnut aineiston asianmukaisesti. Olen kertonut ja todentanut opinnäytetyön etenemisen vaiheet, jolloin olen kertonut haastattelujen toteutuksesta, aineistonkeruumenetelmästä ja analyysimenetelmästä. Olen analysoinut tutkimuksen tulokset huolellisesti ja tarkastellut niitä teoreettisella tasolla, joita käsitellään luvussa seitsemän ja kahdeksan. Seuraavaksi kerron opinnäytetyöprosessin aikataulutuksesta ja opinnäytetyön etenemisen vaiheista.

6.5 Opinnäytetyön etenemisen vaiheet

Aloin pohtimaan ja ideoimaan kiinnostavaa opinnäytetyöaihetta kesällä 2020. Aihe muodostui ja muotoutui melko nopeasti. Kesän aikana tein opinnäytetyön tutkimussuunnitelman ja alkusyksystä otin yhteyttä Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatukseen, jolloin sovimme yhteistyöstä ja laadimme yhdessä yhteistyösopimuksen. Täytin myös tutkimuslupahakemuksen, mikä minulle myönnettiin. Lähdin työstämään opinnäytetyön teoriaosuutta syksyllä 2020, jota kirjoitin pikkuhiljaa joulukuuhun saakka. Joulukuun alussa etsin haastateltavia vanhempia ottamalla yhteyttä Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatyüksiköiden johtajiin. He jakoivat saatekirjeeni ryhmiin perheille, joiden avulla vanhemmat ottivat minuun yhteyttä. Olin myös itse aktiivinen vanhempien etsimisessä. Joulukuussa aloin myös ideoimaan teemahaastattelurunkoa teoriaosuuteni pohjalta. Tammikuun alussa sain kokoon yhdeksän haastateltavaa vanhempaa ja toteutin haastattelut tammikuussa kolmen viikon aikana. Jokaisen haastattelun jälkeen litteroin aineiston tekstimuotoon mahdollisimman pian haastattelun jälkeen. Helmikuussa 2021 aloin läpikäymään aineistoa ja tekemään sisällönanalyysiä teemoittelua hyödyntäen. Analysoin aineiston parin viikon aikana ja lähdin tämän jälkeen kirjoittamaan tulososiota. Maaliskuun puolella välissä siirryin kirjoittamaan tutkimuksen johtopäätöksiä ja pohdintaa. Huhtikuun alussa esittelin viimeistelyä vaille valmiin työn opinnäytetyöseminaarissa ja aloin viimeistelemään opinnäytetyötäni. Opinnäytetyö

valmistui toukokuussa 2021, jolloin palautin opinnäytetyön arvioitavaksi. Kuviossa 3. esitetään opinnäytetyöprosessin vaiheet. Opinnäytetyöprosessi kesti ajallisesti noin 11 kuukautta, sillä kesäkuussa 2020 käynnistettiin ajatustyön opinnäytetyön aiheesta ja toukokuussa 2021 saatiin opinnäytetyöprosessin loppuun.

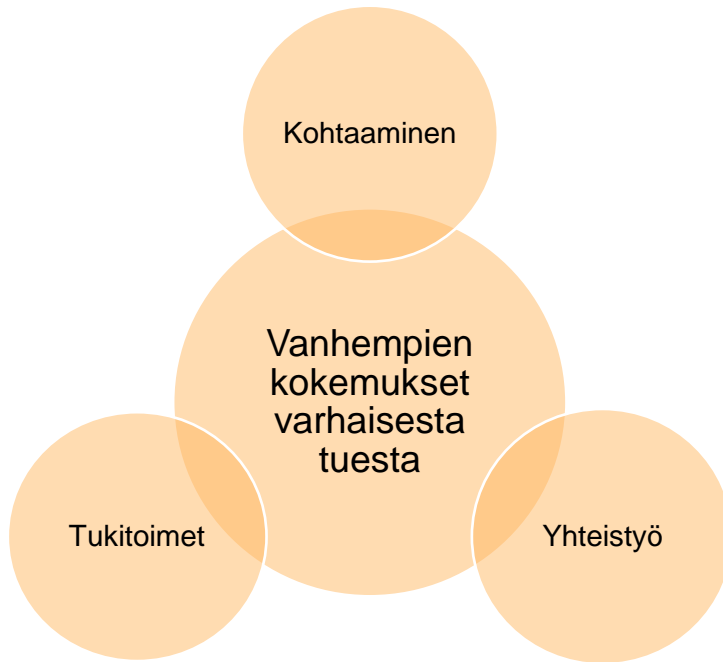
Kuvio 3. Opinnäytetyöprosessin vaiheet.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen tulokset. Esitän tulokset teemahaastatteluissa nousseiden teemojen mukaisesti. Haastateltavat olivat Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhempia. Haastatteluihin osallistui yhdeksän vanhempaa. Haastateltavien vanhempien lapset olivat iältään 3–6-vuotiaita eli osa lapsista olivat jo esiopetuksessa. Perheet olivat ydinperheitä, uusperheitä ja yksinhuoltajaperheitä. Perheissä oli yhdestä kolmeen lasta. Perheissä, joissa oli useampi lapsi, olivat muut lapset jo kouluikäisiä, tai kaikki perheen lapset olivat varhaiskasvatuksessa. Teemahaastattelut etenivät haastateltavien kanssa hyvin eri tahtiin. Tämä aiheutti sen, etten ehtinyt kysymään jokaiselta haastateltavalta kaikkia teemoihin liittyviä kysymyksiä, vaan osa tuli jättää kysymättä rajallisen ajan vuoksi. Jokaisen haastateltavan kanssa jokainen teema tuli kuitenkin käytyä läpi. Tällä saattaa olla joiltain osin vaikutusta tutkimuksen tuloksiin. Tutkimustuloksista olisi ehkä voinut saada vielä syvempiä, mikäli olisin ehtinyt kysymään jokaiselta haastateltavalta jokaisen kysymyksen. Joidenkin haastateltavien kohdalla eri teemojen käsittely saattoi jäädä hieman pinnalliseksi. Tuloksissa käsitellään vanhempien kokemuksia varhaiskasvatuksen varhaisesta tuesta, varhaiskasvatuksen roolia perheen tukijana ja varhaisen tuen kehittämistä vanhempien näkökulmasta. Todennan tutkimustuloksia aineistolainauksilla, joissa käytän H-tunnusta, lisäksi ne on numeroitu numeroilla 1-9. Lainauksissa ei esiinny haastateltavien nimiä tai päiväkodin nimiä, jotta haastateltavien anonymiteetti säilyy.

7.1 Vanhempien kokemukset varhaisesta tuesta varhaiskasvatuksessa

Tutkimustulokset käsittelevät vanhempien ajatuksia, kokemuksia ja näkemyksiä varhaisen tuen toteutumisesta Seinäjoen varhaiskasvatuksessa. Vanhemmat kertoivat omakohtaisista kokemuksistaan, mutta kertoivat myös yleisesti mielipiteitään ja ajatuksiaan varhaisen tuen järjestämisestä ja sen toteutumisesta. Kuviossa 4. esitetään varhaisen tuen teemat tulosten perusteella. Varhaisen tuen teemat koostuvat kohtaamisesta, jossa käsitellään varhaiskasvatuksen työntekijöiden vuorovaikutusta perheiden kanssa. Yhteistyöstä, mitä yhteistyö varhaiskasvatuksessa on ja miten vanhemmat kokevat yhteistyön varhaiskasvatuksen kanssa toimivan. Tämän lisäksi teemana nousi esiin tukitoimet, joita vanhemmat kokevat varhaiskasvatuksen perheelle tarjoavan.

Kuvio 4. Varhaisen tuen teemat.

7.1.1 Kohtaaminen varhaiskasvatuksessa

Haastatteluissa nousi esiin se, miten tyytyväisiä vanhemmat olivat varhaiskasvatuksen työntekijöiden kohtaamistaitoihin varhaiskasvatuksessa. Vanhemmat olivat hyvin yksimielisiä siitä, että heidät kohdataan hyvin, lämminhenkisesti ja positiivisesti varhaiskasvatuksessa. Vanhemmilla oli tunne siitä, että heitä kuunnellaan ja he tulevat vanhempina kuulluksi. Osa vanhemmista koki varhaiskasvatuksen työntekijöiden kunnioittavan heitä vanhempana ja huomioivan heidät lapsensa parhaana asiantuntijana. Eräs vanhempi kertoi, että varhaiskasvatuksessa luotetaan siihen, että vanhempi tuntee oman lapsensa parhaiten, tällöin myös vanhemman omiin toiveisiin on suhtauduttu joustavasti.

No tossa meidän päiväkodissa ainakin mä oon kokenu sen niin, että he kuuntelee vanhempia sillä perusteella että vanhemmat tuntee sen lapsensa parhaiten ja pystyy vaikuttamaan esim. siihen että nukkuuko lapsi päiväunia vai eikö, kun sekään ei oo niin itsestäänselvyys kuulemma. Toisessa päiväkodissa varhaiskasvattajien mielipiteet vaikuttaa siihen mikä se lopputulema on. Kyllä tuola on hyvin joustavasti suhtauduttu näihin omiin toiveisiin. (H3)

No, toi vuorovaikutus meidän ja työntekijöiden välillä on pääsääntöisesti ollu ihan toimivaa ja hyvää. Ainakin mulla itellä on sellanen tunne, että mua kunnioitetaan vanhempana ja luotetaan siihen, että mä tunnen lapseni kaikista parhaiten. Työntekijät ei yritä kasvattaa lapsia meidän puolesta vaan ne pitää meitä parhaina asiantuntijoina lasten elämässä ja tukee sitä meidän kasvatustyyliä. (H4)

Vuorovaikutus. Eräs vanhempi kertoi, että heidät otetaan aina iloisesti ja positiivisesti vastaan, hänen mukaansa varhaiskasvatuksen työntekijät jaksavat aina kuunnella, vaikka olisi kiirekin. Vanhemmat olivat tyytyväisiä vuorovaikutukseen, he kokivat sen sujuvan hyvin ja toimivan sen molemmin puolin. Vanhemmat kokevat varhaiskasvatuksen työntekijöiden olevan kannustavia arjen keskellä. Vanhemmat nostivat usein esiin myös luottamuksen. Osa vanhemmista kokee vuorovaikutussuhteen varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa olevan mutkatonta ja avointa. Useampi vanhempi toteaa, että varhaiskasvatuksen työntekijöille uskaltaa puhua ja lähestyä heitä.

No tuola meidän päiväkodissa tosi hyvin on vuorovaikutus sujunu. Hoitajat on tosi empaattisia, ja musta tuntuu että he osaavat asettua mun asemaan tai mun kenkiin, se ei oo sellasta syyllistämistä jos lapsella on ollu huono päivä että sinä sielä olet huono äiti sielä kotona. Vaan se on tosi kannustavaa. (H8)

Tykkään täysin jokaikisestä, ne välillä vaihtelee, noin viis ihmistä siinä. Kaikki on tosi hyviä ja kuuntelee, pientä small talkia välillä ja jutellaan meidän elämästä. Kuuntelee kyllä aina kun on jotain. (H2)

Pääosin vuorovaikutus työntekijöiden kanssa on vanhempien mielestä sujunut hyvin, mutta eräs vanhempi nostaa esiin myös kokemuksen, jolloin kohtaaminen varhaiskasvatuksen työntekijän kanssa ei ole ollut positiivinen.

Toki on ollu myös sellasia työntekijöitä joiden kanssa kemia ei oo niin kohdattu ja saattanu tulla sellanen fiilis että kiinnostaako tota meidän lapsi tai tää lastenhoitajan työ ylipäätään ollenkaan. Mutta meidän päiväkodissa on ollu kuitenkin aika paljon vaihtuvuutta työntekijöissä viime kuukausina, ja nyt tällä hetkellä on sellanen tilanne, että vuorovaikutus pelaa oikeestaan kaikkien kanssa ihan hyvin tai oikeen hyvin. (H4)

Perheiden kokonaisvaltainen huomioiminen. Eräs vanhempi kertoi, että perheen yksilölliset tarpeet otetaan huomioon ja huomioidaan jokainen perheenjäsen ja hänen ajatuksensa ja toiveensa. Hän kertoo, että omien ajatusten ja toiveiden esiin tuomiseen jopa kannustetaan. Monet vanhemmista koki varhaiskasvatuksen työntekijöiden olevan

kiinnostuneita perheen kokonaisvaltaisesta tilanteesta. Uusperheiden ja yksinhuoltajaperheiden vanhemmat kertoivat, että heidän perhetilanteensa huomioidaan varhaiskasvatuksessa ja kysytään, millainen tilanne perheessä on ja mitä heille kuuluu.

No mun mielestä meidän päiväkodissa otetaan kyllä hyvin huomioon sellaiset yksilölliset tarpeet ja kunnioitetaan meidän jokaisen perheenjäsenen ajatuksia ja toiveita, ja niiden esiin tuomiseen myös kannustetaan. (H4)

No joo kyllä ne ihan sillailailla aina välillä kyselee, että kun mäkin oon yksinhuoltaja ja lapset asuu mun kanssa tässä. Aina kyselevät onko ollu jotain muutoksia, ja vasukeskusteluissa kyselevät mikäs tilanne on lasten isän kanssa, että ovatko yhteyksissä ja minkälaiset suhteet heillä on. Ovat kysyneet mun tukiverkosta, että onko tukiverkkoa. (H8)

Varhaiskasvatuksen ja perheiden välinen suhde. Ilmapiiri varhaiskasvatuksessa koetaan luottamukselliseksi ja vanhemmat kokevat, että varhaiskasvatuksen työntekijöille on helppo puhua ja lähestyä heitä. Yksi vanhempi kertoo, että varhaiskasvatuksen työntekijöille on helppo kertoa, mikäli kotona on ollut haasteita ja puhua kotona tapahtuvista asioista. Empaattisuus nousee heistä esiin, lisäksi hän luottaa siihen, että asiat pysyvät heidän välisnään. Moni vanhempi koki varhaiskasvatuksen työntekijöiden olevan iloisia ja kohteliaita. Osa vanhemmista oli sitä mieltä, että heille kerrotaan lapsen päivästä kattavasti, mutta osa oli kuitenkin sitä mieltä, että lapsen kuulumisten kertominen jää usein hyvin suppeaksi.

Avoin, se just että on lämminhenkinen ilmapiiri, on helppo ottaa asiat puheeksi, että mitä kotona tapahtuu ja just se että päivästä kerrotaan kaikki mitä on tapahtunu. (H9)

Kun lapsi on vanhempi, niin monta kertaa ei saata kuulla paljon mitään lapsesta, tosi vähäiset kuulumiset tai pitää oikein aina kysyä, että noniin meidän perhe haluaisi tietää miten täällä on menny. Voi olla et työvuorosta on lähteny jo se henkilökunta, joka tietää mun lapsesta ja voi olla et siellä on ulkona sellaset paikalla, jotka ei osaa sanoo oikein yhtään mitään. (H1)

Eräs vanhempi nosti esiin joustamattomuuden ja työntekijöiden toimimisen eri tavoin. Hän koki, etteivät työntekijät pitäneet yhtä. Vanhempi kertoi, että varhaiskasvatuksen työntekijät olivat epävarmoja erityistä tukea tarvitsevan lapsen kanssa toimimisesta. Vanhempi toivoi toiminnan varhaiskasvatuksessa olevan mahdollisimman normaalia ja että työntekijät toimisivat lapsen kanssa samalla tavalla eri tilanteissa.

Ryhmäs on niin monta hoitajaa ja kaikki vähän omanlaisia ja toimii erilailla. Ei aina ymmärrä, että miksei pidetä yhtä. Tos oli aluksi sopeutumisvaikeutta puolin sun toisin, kun meidän lapsi on alottanu täs päiväkodis vasta. Ymmärsin ainaki että siinä ryhmäs ei ollu kokemusta erityislapsesta, se oli ehkä vähäistä. Siitä ehkä tuli vähä sellasta et kuinka nyt toimitaan ja kaikki toimii erilailla, ja pitäis toimia samalla tavalla että olis mahdollisimman normaalia. (H7)

7.1.2 Yhteistyö perheen ja varhaiskasvatuksen välillä

Vanhemmat kertoivat yhteistyön varhaiskasvatuksen kanssa olevan hyvin erilaisia asioita, he kertoivat yhteistyön koostuvan muun muassa yhteydenpidosta ja tiedonjakamisesta, yhteisistä keskusteluista, varhaiskasvatussuunnitelman teosta sekä moniammatillisen työryhmän kanssa tehdystä yhteistyöstä. Vanhemmat kokivat siis yhteistyön muodostuvan monipuolisesti eri asioista. Varhaiskasvatussuunnitelma ja siihen liittyvä keskustelu oli monen vanhemman mielestä yhteistyötä, jossa on huomioitu hyvin vanhemmat, heidän toiveensa ja mielipiteensä. Pari vanhempaa korostivat, että varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvät suunnitelmat, tavoitteet ja päätökset on tehty yhteistyössä varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa.

Ensimmäinen vasukeskustelu vasta hiljattain oli, niin mielestäni tuln kuulluksi. Sellasia tavoitteita asetettiin niinku että mikkä oli munki mielestä, tai oikeestaan työntekijä kysy että mitä mä haluaisin, mitä tavoitteita vois olla sitte kotonaki. (H9)

Lisäksi yksi vanhempi kertoi, että varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa keskustelu on lämminhenkistä, jossa käsitellään myös kehittämiskohteita, mutta perusvire pysyy positiivisena, jossa keskitytään vahvuuksiin. Eräs vanhempi taas oli hieman pettynyt varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun jälkeen, sillä hänen mielestään sovittuja asioita ei ollut ryhdytty työstämään varhaiskasvatuksessa.

Yks keskustelu ollu täs näin ja kyllä se ihan ok meni, mutta jotaki juttuja oli vähä, että ei oo tehty vaikka on sovittu joku asia. Ei oo kuitenkaan toimittu sitte niin, ainakaan vielä ei oo tapahtunu. En tiedä sitte onko se jääny, vai eikö oo tiedotettu eteenpäin. (H7)

Eräs vanhempi kertoi yhteistyötä olevan huolen puheeksi ottaminen ja siitä keskusteleminen, kaksi muuta vanhempaa kertoi myös, että lapsen haasteista keskusteleminen nähtiin hyvänä yhteistyönä, jossa tarpeen mukaan sai mukaan myös muita

ammattilaisia ja yhdessä pohdittu, miten haasteet ratkaistaan. Muutaman vanhemman mielestä tiedotus on hyvää, he kertovat säännöllisistä sähköpostiviesteistä, joissa tulee yleistä tiedostusta. Yksi vanhempi nosti yhteistyöksi päivittäiset kohtaamiset, jolloin käydään läpi päivän tärkeimmät kuulumiset.

Meillä on ollu ihan niinku tämmönen muuten vaan palaveri lasten asioista, että on puhuttu miten voitais tukea siellä päiväkodilla lapsen sopeutumista ja käyttäytymistä. Sit varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa ollaan yhteistyössä puhuttu just näistä asioista ja lasten haasteista siellä päiväkodilla ja yhdessä pohdittu mitä niihin haasteisiin otettais tueksi ja ollaan psykologin kanssa oltu yhteistyössä sitten sitä kauttakin. (H8)

Yksi vanhempi kertoi viestien ja tiedonkulun yleensä onnistuvan hyvin, mutta kertoo sen riippuvan ryhmästä ja henkilökunnan aktiivisuudesta. Hän myös toivoisi varhaiskasvatuksen työntekijöiden kysyvän avoimemmin perheen kuulumisia.

Yhteistyötä ajatellen yhteydenpito ja viestit kulkee ja nojoo sekin tosi paljon riippuu. Jos päiväkodissa on esim. tiimit, minkälaisia jäseniä siinä tiimissä on, tiedottaminen ja muu riippuu henkilökunnasta, kuinka aktiivisia ne on ja kuinka tiimityöskentely ja suunnitelmallisuus etenee. (H1)

Aika arkoja on, jos lapsesta huomaa muutoksia, jos hän muuttuu jotenkin, on ärtyisä tai on jotain niin aika hitaasti ne kysäsee sen mitä kotona tapahtuu, kuuluuko kotiin mitään uutta. Yleensäkin jos lapsi käyttäytyy jotenkin, niin aika hitaasti kysytään, että hei oottekste kotona huomannu jotain. Olis semmonen suhde vanhempiin, että voi kysästä, ja sanoo että me halutaan hei vähän tietää. (H1)

7.1.3 Varhaiset tukitoimet varhaiskasvatuksessa

Yksi vanhempi kertoi varhaiskasvatuksen tukevan perheen jaksamista, jakavan kasvatusvastuuta ja mahdollistavan työssä käynnin. Hän lisäsi varhaiskasvatuksen olevan myös erilaisille perheille tärkeä tuki etenkin, etenkin jos perheen tarpeet muodostuvat sosiaalisista syistä. Eräs vanhempi kertoi varhaisen tuen olevan varhaiskasvatuksessa annettavaa yleistä tukea, lisäksi hän kertoi varhaiskasvatuksen tarttuvan lapsen kasvun ja kehityksen kannalta uhkaaviin tekijöihin ja ehkäisevän perheen ongelmia.

Kyllähän tietysti jo sinänsä koko varhaiskasvatus tukee sitä perheen jaksamista ylipäättänsä ja sitä että pystyy töissä käymään ja jakaa kasvatusvastuuta.

Kyllähän se tavallaan jo sillälailla tukee aika paljon, tietysti sellasten perheitten tapauksessa jos on vaikka sosiaalisetki syyt niin sehän on tosi tärkeä tuki. (H5)

No mun mielestä se on sellasta yleistä tukea mitä se lapsi ja perhe tarvitsee lapsen kasvuun ja kehitykseen, ja tartutaan sitä uhkaaviin tekijöihin ja ehkäistään ongelmien syntymistä ja sitte myös syventymistä. (H4)

Pari vanhempaa nosti esiin varhaiskasvatuksesta saadut vinkit ja neuvot osana varhaista tukea. He ovat vanhempana kokeneet saavansa varhaiskasvatuksen työntekijöiltä arjen helpottamiseksi lapsen kanssa kotiin vinkkejä, jotka varhaiskasvatuksessa ovat toimineet. Eräs vanhemmista nostaa esiin myös varhaiskasvatuksesta saatua keskusteluapua osaksi varhaisen tuen toimintaa varhaiskasvatuksessa. Vanhemmat kertoivat, että varhaiskasvatuksen matalan kynnyksen tukitoimet koostuvat myös erilaisista tiedotteista, joista voi hakea tukea ja apua.

Kyllä mä oon aika usein saanu hyviä vinkkejä kotiin. Ja kyllä mä koen, että sit jos on ollu jotain tällasia haastavia tilanteita, on voitu niistä avoimesti keskustella ja justiin se, että on ehdotettu haluanko mä varata aikaa, istua rauhassa alas ja keskustella näistä asioista. Se on ollu ihana huomata että se asia ei jää siihen, vaan ihan oikeesti yhdessä pohditaan mikä tän ongelman vois ratkaista ja mitä kannattais seuraavaks tehdä. (H8)

On tullu joku sähköposti jostain, onkohan se sitte joku perhetyöntekijä, jonka juttusille pääsee, jos haluaa. Et mikä on nimenomaan noissa päiväkodeissa, semmonen mainos tullu johonki ja taitaa sieltä eteisestäkin löytyä se lappu. Ja mä nyt uskon, että ihan sama koska pyytäs apua et haluaa keskustella omasta lapsestaan ja sen tilanteesta niin se aina järjestyy. (H3)

Eräs vanhempi koki varhaisen tuen olevan palveluihin ohjaamista ja erilaisten tukitoimien käynnistämistä. Hän kertoo, että myös itse tulee olla aktiivinen, jotta lapsen tai perheen tilanteeseen saa tarvitsemaansa tukea ja apua. Toisaalta hän totesi, että varhaiskasvatuksen työntekijät osaavat myös havainnoida ja tunnistaa tuen tarpeen ja keskustella siitä.

Erilaiset tahot, toimintaterapia, puheterapia ja fysioterapia, jos on tarvetta johonkin, niin ohjataan eteenpäin. Tottakai pitää itsekin olla asialla ja aktiivinen, kyllä saa apua jos itsekin on asialla. Se ei tarvi olla kun pieni sysäys kun saa suunsa auki niin alkaa rattaat pyörimään. Kyllä niillä on ammattitaitoa ja silmää, jos vanhemmalla on tuen tarvetta niin kyllä ne osaa oikeasta narusta vetää, kysyä ja alkaa kaivelemaan. (H6)

Kaksi vanhempaa kertoi, etteivät tiedä, millaista matalan kynnyksen tukea varhaiskasvatus tarjoaa. Heillä ei ole kertomansa mukaan ollut tarvetta erilaisiin tukitoimiin, mutta kuitenkin uskoivat tukea saavansa, mikäli sitä tarvitsisivat. Yksi vanhempi kertoi, että joutuu itse ottamaan selvää erilaisista tukimuodoista. Erityislapsen vanhempana hän kokee, ettei saa tukea ja apua lapselle ja perheelle, mikäli sitä ei itse pyydä.

Kyllä varmaan pääsee jos on joku mikä lapsen kehitykses tai käyttäytymises huolettaa, niin varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa pääsee äkkiä ainakin keskustelemaan siitä asiasta ja saa purettua sitä huolta sinne. Heillä on varmasti myös antaa neuvoja mitä kannattaa tehdä, uskon että sieltä osataan hyvin ohjata eteenpäin, jos vanhemmat on huolissaan. Uskon että sieltä tuki löytyy äkkiä. (H5)

En osaa kyllä edes sanoo, että onko mitään. Aika paljo saa aina itte ottaa selvää ja yleensäkki joka asia itte tietää kaikesta kaikki. Tosi vähä tietoa muuten saa erityislapsesta, jos et itte osaa sanoa tai pyytää. (H7)

Vanhemmuuden tukeminen. Muutama vanhempi oli kysyttäessä sitä mieltä, että varhaiskasvatus tukee vanhemmuutta. He kertoivat, että heitä tsemptaan ja kannustetaan vanhemmuudessa ja erilaisten haasteiden edessä. Yksi vanhempi kertoi, että vanhemmuutta vahvistetaan varhaiskasvatuksessa positiivisella keskustelulla ja tukemalla perhettä erilaisissa tilanteissa.

Mulla ei oo itellä kun positiivista sanottavaa. Kyllä sielä tuetaan ja tsemptaan. Se on asiallista, ei virallista tai jäykkää, sinne on hyvä ja turvallinen mennä koko perheen. (H6)

No kyllä sitä varman aika monellaki tavalla pyritään tukemaan, ihan nyt tietysti vahvistamalla sitä niinkun, ensinnäkin positiivista kuvaa siitä omasta lapsesta. Kivasti kerrotaan päivän tapahtumista ja pyritään säilyttämään positiivinen sävy ja ne kaikki keskustelut mitkä käydään henkilökohtasestikin lapsen kehityksestä ja muusta, niin niissäkin pyritään käymään koko perheen tilannetta ja jos siinä huomataan, että jotain ongelmaa on tai jotain niin osaavat kyllä tukea. (H5)

Arjen hallinnan tukeminen. Kaksi vanhempaa kertoi, miten perheen arjen hallintaa tuetaan varhaiskasvatuksessa. Yhden vanhemman mielestä varhaiskasvatuksessa lisätään vanhempien tietoisuutta erilaisten valintojen vaikutuksista perheen hyvinvointiin. Hän totesi, että varhaiskasvatuksessa erilaiset rutiinit ja arjen toiminnot toistuvat päivittäin, jolloin arjen hallintaa harjoitellaan. Eräs toinen vanhempi toi esiin vuorohoidon, joka mahdollistaa myös yksinhuoltajavanhemman vuorotyön. Tällöin varhaiskasvatus tukee vahvasti perheen arkea.

Musta tuntuu, että meidän päiväkodissa kyllä pyritään lisäämään kaikkien vanhempien tietosuutta siitä, että millanen vaikutus erilaisilla valinnoilla siinä arjessa on lapsille ja koko perheen hyvinvoinnille. Aika paljon tulee sähköpostilla erilaista tietoa ja mun mielestä ne on ollu tosi kivoja. Ja sitte lapset oppii siellä päiväkodissa sitä arjen hallintaa kun harjotellaan niitä erilaisia arjen toimintoja joka päivä ja pidetään niistä kiinni. (H4)

Kun mäkin tota vuorotyötä teen ja opiskelen, niin joskus ovat kyllä hoitajat sanonu, että toisin kuitenkin lapset vähän enemmän niin saavat lounaan täällä, että aamu on helpompi silläkin lailla. Kyllä koen että se on sellasta tukemista. Toi vuorohoito tietysti ylipäätänsä, tuetaan sitä, että me yksinhuoltajatkin pystytään tehdä töitä vuoroissakin. (H8)

Varhaisen tuen saavutettavuus. Useampi vanhempi oli sitä mieltä, että varhainen tuki on varhaiskasvatuksessa saavutettavissa, ja sitä tarjotaan tarpeen mukaan. He kuitenkin myös painottivat omaa aktiivisuutta ja haasteista kertomista ääneen. Muutama vanhempi koki, että he ovat saaneet varhaista tukea oikea-aikaisesti silloin, kun he sitä ovat tarvinneet.

Kyllä ollaan saatu erittäin nopeaa, saatiin heti puheterapiaa ja moniammatillinen työryhmä. Otetaan herkästi yhteyttä, jos on tarvetta ja jos lapsi tarvitsee apua. Kyllä siihen kiinnitetään huomiota heti ja jutellaan, kun vaan pyytää niin saa ja kyllä huomaavat itsekin. (H6)

No kyllä mä koen että se on ollu tosi tarpeellista että on annettu sitä keskusteluapua ja istuttu alas puhumaan niistä, kun meilläkin ne haasteet on ollu tosi sellasia isoja. En mä tiedä miten mä olisin niitä ongelmia lähteny ratkasemaan, jos ei päiväkodista olisi otettu sitä puheeksi mun kanssa, että hei meillä on tällasia vaihtoehtoja, että voidaan keskustella ja sillalaila. Ihan oikeaan aikaan ne on puuttunu. (H8)

Eräs vanhempi sanoi, että tuen antaminen perheille oikea-aikaisesti saattaa olla joskus haastavaa. Hän kertoi, että etenkin korona-aikaan perheiden tilanteet saattavat muuttua nopeasti, joten varhaiskasvatuksen työntekijöiden tulisi tarkkaavaisesti seurata perheen tilannetta, jotta tarpeisiin voitaisiin vastata ajoissa.

Joo siis kyllä mä oon sitä mieltä, että kyllä se arki siellä niin hurjaa on, ja mitä perheissä tapahtuu tosi paljon. Ja nää kaikki muutokset, niinku korona-aika, miten se on vaikuttanu. Oon sitä mieltä, että sieltä tarjotaankin, mutta se että ihmiselämä voi niin äkkiä muuttua, tarjolla on, mutta tuleeko se just puolta vuotta ennen vai puolivuotta jälkeen niin se on haastavaa. (H1)

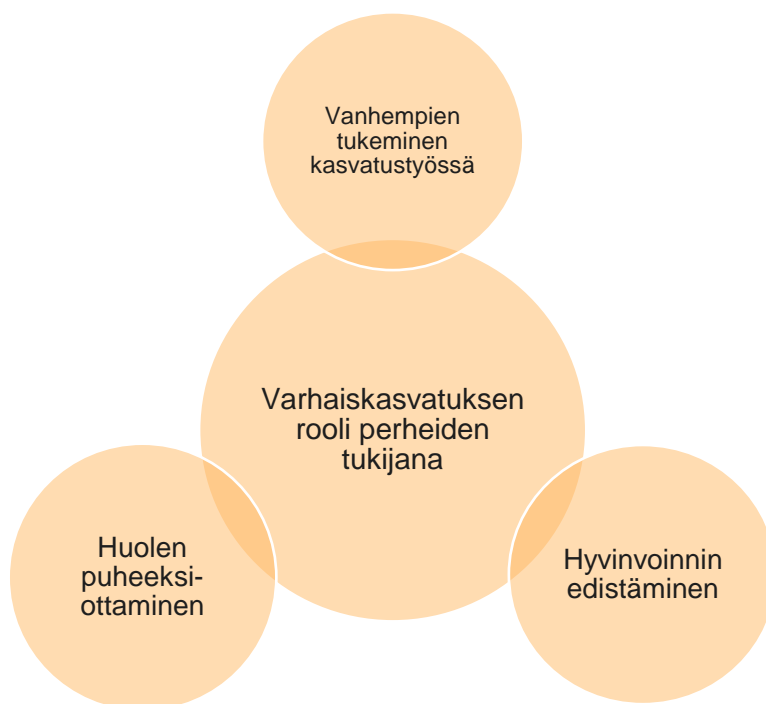
Vanhemmat kertoivat, että mikäli varhaiskasvatuksen varhainen tuki ei ole ollut riittävää, he ovat saaneet ohjausta muiden palveluiden piiriin erityisesti varhaiskasvatuksen erityisopettajan kautta. Moniammatillisuus tulee tällöin esiin. Vanhemmat kertoivat, että heitä on ohjattu neuvolaan, terapeuteille ja kuntoutusohjaukseen.

Nojoo ei sillai oo tullu mitään sieltä ryhmästä, päiväkodis on VEO, niin häneltä saanu enemmän tukea ja ohjausta. Neuvoja enemmän, et on kuntoutusohjauksen jonos ja tämmösiä ennakoitu tilanteita jo. Muuten ei oo ollu enempää suoraa ryhmästä niinku. (H7)

Nojoo kyl mä oon saanu ohjausta, tonne neuvolan puolelle on ohjattu olemaan yhteydessä ja sit just niinku psykologin puolelle on ohjattu. He on itekin ollu yhteydessä psykologiin mun suostumuksella, että saako niinkun keskustella. (H8)

7.2 Varhaiskasvatuksen rooli perheiden tukijana

Varhaiskasvatuksen rooli perheiden tukijana koostuu kolmesta eri teemasta. Kuviossa 5. kuvataan nämä varhaiskasvatuksen rooliin kuuluvat teemat perheiden tukemisessa. Varhaiskasvatuksen rooli koostuu vanhempien kasvatustyön tukemisesta, perheen hyvinvoinnin edistämisestä sekä lapsen tai perheen tilanteesta syntyvän huolen puheeksi ottamisesta. Vanhemmat kertovat kokemuksiaan huolen puheeksi ottamisesta ja kertovat yleisesti siitä, miten huoli varhaiskasvatuksessa tulisi heidän mielestään ottaa puheeksi.

Kuvio 5. Varhaiskasvatuksen rooli perheiden tukemisessä.

7.2.1 Varhaiskasvatuksen rooli vanhemman kasvatustyössä

Jokainen vanhempi totesi haastatteluissa varhaiskasvatuksen olevan suuressa ja tärkeässä roolissa heidän perheensä arjessa ja elämässä. Muutama vanhempi kertoi varhaiskasvatuksen toimivan niin sanottuna rinnalla kasvattajana, tukikasvattajana, kumppanina ja kasvatustoverina. He kuvailivat varhaiskasvatuksen tällöin tukevan heidän kasvatustyötään sekä antavan kannustusta ja vinkkejä arkeen. Useampi vanhempi korosti varhaiskasvatuksen työntekijöiden roolia turvallisesta aikuisesta, johon lapsi oppii luottamaan ja saa hyviä kokemuksia.

No kyllä mä koen että se on semmonen, mikähän se oikea sana olis, tukikasvattaja ehkä. Heiltä saa kuitenkin paljon hyviä vinkkejä ja heillä on niinku sitä koulutusta ja sit kuitenkin mahdollistaa työssä käynnin ja heistä kuitenkin tulee tosi läheisiä lapsille. Joskus muistan, kun oma tyttäreni kysyi, että voiko tää hoitotäti tulla meille yökylään. Onhan sekin sillälaila tärkeätä, että tulee hyviä kokemuksia niistä aikuisistakin sitte. (H8)

Mä pidän niitä ihmisiä rinnalla kasvattajina, mulle tosi tärkeitä ihmisiä ne päiväkodin ihmiset. Ne kuitenkin on osa mun lapsen lapsuuden niitä aikuisia, jotka antaa sen pohjan sille miten aikuinen toimii. Onko aikuinen

oikeudenmukainen, onko rehellinen, kannustava ja muuta, niillä on iso rooli. Toveruutena jotenkin myös, haluan että ne on mun kasvatustovereita ja se että miten me perheenä nähdään mikä on hyväksi. Eihän siellä arjessa voi mennä jokaisen perheen mukaan prikulleen, mutta se että yhteinen linja löytyy ja sitä yhdessä halutaan hakea. (H1)

Vanhemmat toteavat lasten viettävän suuren osan hereillä oloajastaan varhaiskasvatuksessa. Yksi vanhempi kertoi varhaiskasvatuksen kasvattavan hänen lastansa yhtä paljon kuin he itse vanhempina. Useampi vanhempi korostaa myös varhaiskasvatuksen sosiaalista roolia ja sitä, miten lapset oppivat toimimaan muiden lasten sekä aikuisten kanssa.

No onhan sillä aika iso rooli, kun lapsi siellä kaikki päivät viettää. Ehkä niinku se, jos ajattelee varhaiskasvatusta, ketä siellä on töissä ja lapsi siellä paljon päivästä viettää, nii yhtä paljo ne kasvattavat meidän lasta kun me ite. (H9)

No se on tavallaan lapsen tärkein ympäristö kodin jälkeen, että kyllä se on tosi merkittävä rooli. Kun ajattelee että lapsi saattaa olla puolet hereillä oloajastaan varhaiskasvatuksessa, ja kun ajattelee, millaisessa roolissa se on sosiaalisessakin mielessä lapsille, oppii toimimaan toisten lastan ja toisten aikuisten kanssa. Kaikella tavalla merkittävä. (H5)

7.2.2 Varhaiskasvatuksen rooli perheiden hyvinvoinnin tukemisessa

Vanhemmat olivat yksimielisiä siitä, että varhaiskasvatus tukee perheiden hyvinvointia. Osa vanhemmista nosti esiin oman hyvinvoinnin edistämisen merkityksen. Pari vanhempaa kertoi varhaiskasvatuksen tuovan varmuutta ja jaksamista omaan arkeen. Yksi vanhempi totesi varhaiskasvatuksen helpottavan arkea paljon, sillä päivisin hän voi keskittyä opiskeluun lapsen ollessa varhaiskasvatuksessa ja illalla keskittyä perheen yhteiseen aikaan ja nauttia siitä rauhassa. Eräs vanhempi kertoi, että viedessään lapset päiväkotiin, hän voi luottaa hyvään hoitoon ja jättää lapset päiväkotiin turvallisista mielin, mikä lisää koko perheen hyvinvointia.

No kyllä se meidän tapauksessa ainakin mahdollistaa aika paljon. Periaatteessa meilläkin opiskelua mahdollistaa se, että lapsi voi olla päivähoitossa. Vaikka ollaan etänä, että oon kotona, niin voin kuitenkin keskittyä rauhassa opiskeluun. Kyllähän se aika paljon jaksamista tukee ja myös sitä, että illalla on oikeesti sitä yhteistä aikaa, kun ei välttämättä tarvi sitte ihan koko ajan keskittyä illalla vaikka niihin opiskeluihin. (H5)

No kyllä meidän koko perheen hyvinvoinnille on tosi tärkeää, että voidaan luottaa siihen hyvään hoitoon ja voidaan jättää lapset sinne turvallisiin mielin joka päivä. (H4)

Yksi vanhempi nosti esiin erityisesti lapsen hyvinvoinnin. Hän kertoi varhaiskasvatuksen tarjoavan lapselle sosiaalista kanssakäymistä omanikäisten lasten seurassa ja varhaiskasvatuksen tarjoavan monipuolista tekemistä, leikkiä ja liikuntaa, minkä ohella tapahtuu oppimiskokemuksia.

Kyllä mä koen, että onhan se ihanaa, että lapsilla on sitä seuraa ja oppivat siinä sitä sosiaalista kanssakäymistä ja on niiku sitä oman ikästä porukkaa. Onhan se ihan eri asia leikkiä barbeilla jonkun 5-vuotiaan kanssa, kun se että siinä on aina se äiti, joka nyt on vähä kömpelö leikkimään enää barbeilla. Sit se on kuitenkin sellasta monipuolista se tekeminen, liikutaan, leikitään ja opitaan samalla. (H8)

Eriarvoisuuden ehkäiseminen. Vanhemmat kokivat varhaiskasvatuksen ehkäisevän perheiden eriarvoisuutta. Eräs vanhempi kertoi varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevän perheiden syrjäytymistä ja puuttuvan perheen riskitekijöihin. Hänen mielestään varhaiskasvatus edistää lasten tasavertaisuutta.

Kyllä se että puututaan niihin riskitekijöihin ajoissa, niin auttaa ehkäisemään eriarvoisuutta ja syrjäytymistä, jos ryhmässä on esim. lapsi jolla on jotain erityisempää tuen tarvetta niin kyllähän se lisää tasavertaisuutta, että se voi erilaisten tukimuotojen avulla toimia siinä lapsiryhmässä mukana. (H4)

Kaksi vanhempaa nosti esiin subjektiivisen päivähoito-oikeuden ja sen merkitykset erilaisten perheiden elämässä. Heidän mielestään on tärkeää, että vanhemmat voivat työ- tai perhetilanteesta riippumatta tuoda lapsensa varhaiskasvatukseen. Heidän mielestään subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttaminen lisää perheiden hyvinvointia erityisesti lasten mutta myös vanhempien näkökulmasta.

No kyllä mä koen koska mulla on itelläki muutamia sellasia ystäviä ollu, jotka on työttämänä, niin nythän tuli se joku uus laki että heidänkin lapsilla on oikeus varhaiskasvatukseen. Mun mielestä se on tärkeetä heillekin, että siinä tulee kuitenkin lapselle sitä sellasta sosiaalisuutta ja semmosta. Ehkä se ehkäsee myös myöhemmällä iällä niitä ongelmia, että kun saa olla oman ikästen kanssa tekemisissä. Ja sitte jos sielä kotona ei oo välttämättä kaikki asiat niin hyvin, niin silläkin tuetaan lapsen hyvinvointia. (H8)

Kyllä ehdottomasti, en oikein ymmärrä näitä keskusteluja subjektiivisesta oikeudesta ja sen rajaamisesta. Oon sitä mieltä, että aina silloin kun perhe on sitä mieltä, että he haluavat tuoda lapsen päiväkotiin, on sille aina hyvä syy. Vaikka se olis työkiire tai mikä hyvänsä, uskon että se on silloin lapselle hyväksi, jos ajatellaan puhtaasti lapsen parasta. (H5)

7.2.3 Huolen puheeksi ottaminen varhaiskasvatuksessa

Useampi vanhempi kertoi, että varhaiskasvatuksessa lapseen tai perheeseen kohdistuva huoli on otettu puheeksi lapsen tuonti- tai hakutilanteessa, tai varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa. Kaksi vanhempaa totesi, että puheeksiottotilanne tulee huomioida ja valita tilanteelle oikea aika ja paikka.

On kyllä oltu aika semmosia sensitiivisiä tai että on otettu huomioon, että siinä ei oo kaikki vanhemmat hakemassa niitä lapsia. Vähän yritetään mennä sivummalle ja ilmaistu se huoli siinä. Sitä oon kyllä arvostanu, että ei siinä kaikkien kuullen kailoteta kaikkia juttuja. (H8)

Suuri osa vanhemmista toi esiin sen, että huoli tulisi tuoda esiin mahdollisimman nopeasti. Pari vanhempaa kertoi, että huoli, joka ei ole ollut akuutti, on otettu esiin usein varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa. Eräs vanhempi kuitenkin koki, että varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa on noussut esiin asioita, joista olisi hänen mielestään pitänyt ottaa jo aiemmin yhteyttä.

Ne mitä on nyt tullu ilmi, niin ne otetaan siinä vasukeskustelussa puheeksi, mutta ei ennen sitä. Mä uskon, että jos se asia on sellanen mihinkä tulis puuttua välittömästi niin kyllä siitä otettais yhteyttä. Mutta jos ne on ollu sellasia tilanteita, joita pitää seurata ja pitkällä tähtäimellä kattoo, niin silloin se ei oo niin akuuttia se, että otetaan heti yhteyttä. (H3)

Meidän päiväkodissa yleensä otetaan kyllä heti puheeksi jos jotain on ollu, mutta on tietysti ollu sellasiakin tilanteita, mitkä lapsi on kotona tuonu esiin, mutta päiväkodista ei oo tullu mitään tietoa asiasta. Sitte näissä vasukeskusteluissa on pari kertaa noussu esiin asioita, joista meille vanhemmille ei oo aiemmin puhuttu mitään, vaikka ois mun mielestä pitäny. (H4)

Yksi vanhempi kertoi, että varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja perheen välinen hyvä kommunikaatio ja vuorovaikutussuhde on tärkeä asia, jotta mahdollinen huoli voidaan tuoda esiin arkisten asioiden kautta. Vanhempi lisäsi, ettei vanhempia tule tällöin lähestyä

syyllystävästi. Asiat tulisi ottaa puheeksi ajoissa. Moni vanhempi arvostaisi avointa keskustelua ja huolen puheeksi ottamista suoraan ja selkeästi, jotta vanhempi ymmärtää, mistä puhutaan.

Tuola päiväkodissa ainaki tulee helposti ilmastua, jos on jotaki huoltaki ku ollaan sellases hyväs vuorovaikutukses ja paljon kommunikoidaan hakutilanteis ja tuomistilanteis. Se on helppo arkisten asioiden kautta ottaa huoli puheeksi. Jotenki se on semmonen, että konkretian ja oikeiden tilanteiden kautta avataan ja perustellaan niin silloin se ei jotenki tuu vanhemmallekaan päällekyvästi tai syyllystävästi vaan ihan vaan asiana. (H5)

7.3 Vanhempien näkemykset varhaisen tuen kehittämisestä

Perheet toivat haastatteluissa esiin myös varhaisen tuen kehittämiskohteita, joita varhaiskasvatuksen tulisi toiminnassaan kehittää. Heidän esiin tuomansa kehittämiskohteet olivat hyvin samankaltaisia toisiinsa nähden. Kuviossa 6. esitetään vanhempien esiin tuomat varhaisen tuen kehittämistarpeet.

Kuvio 6. Varhaisen tuen kehittämistarpeet.

Useampi vanhempi toivoi erityisesti lisää avointa keskustelua kasvokkain varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa. Käytävällä käytävien epämääräisten keskustelujen sijaan toivottiin varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun kaltaisia keskusteluhetkiä hieman useammin kuin yksi tai kaksi kertaa vuodessa. Tällöin voitaisiin keskustella lasta ja perhettä koskevista ajankohtaisista asioista ja tehdä väliarviota varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteista. Lisäksi pari vanhempaa toivat esiin sen, että he toivoisivat varhaiskasvatuksen työntekijöiden ottavan nopeammin ja rohkeammin yhteyttä, mikäli jokin huoli on herännyt.

Ite tykkäisin enemmän keskustelusta kun semmosesta, että oletetaan tai luullaan, kysytään lapselta tai käydään sellasia nopeita epämääräisiä keskusteluita siinä käytävällä, kumminkin perheen yksityisasiota. -- Kasvokkain käytävää keskustelua lisäisin, siinä on kehittämistä. (H1)

Yleisesti voisin sanoa, että sellaiset tilanteet on kehittämisen paikkoja, et miten toimitaan sellases tilantees, jos on vähä sellasta vaikeampaa asiaa puhuttavana vanhempien kans. (H5)

Muutama vanhempi toivoi, että lapsen hakutilanteissa kuluneesta päivästä ja kuulumisista kerrottaisiin yksilöllisemmin. Eräs vanhempi totesi, että tämä saattaa johtua myös siitä, että he hakevat lapsiaan varhaiskasvatuksessa ruuhkaisimpaan aikaan. Siitä huolimatta vanhempi toivoi kuulumisten kertomiseen parannusta. Vanhemmat toivoivat myös, että yksilöllisyys huomioitaisiin herkemmin varhaiskasvatuksen arjessa. Vanhemmat toivoivat, että lasta tuettaisiin yksilöllisemmin.

No ekana mieleen tulee se että hakutilanteessa lapsen päivästä vois kertoa vähä yksilöllisemmin. Usein hoitajat ei kerro muutaku sen kuinka lapsi on nukkunu tai syöny eikä niillä oo juuri muuta kerrottavaa. Tää on tosi työntekijäkohtasta, jotkut kertoo tosi tarkastakin ja varmaan näis tilanteis vaikuttaa sekin, että me haetaan lapset usein ruuhkasimpaan aikaan ja moni on hakemassa lapsia yhtä aikaan. Mut se on sellanen, mihin ite toivois jonku verran parannusta. (H4)

Pystyttäis myös päiväkodissa tarjoamaan lapselle rauhallista tekemistä ja oloa, ettei tarvisi koko ajan olla, jos ei pysty sopeutumaan isoon ryhmään, että pystyttäis tarjoamaan joku vaihtoehto siihen. (H8)

Yksi vanhempi kertoi, että hän toivoisi varhaiskasvatukselta enemmän vinkkejä sujuvaan arkeen kotiin. Mikäli varhaiskasvatuksessa koetaan haasteellisissa tilanteissa jokin keino toimivaksi, hän toivoisi, että siitä informoitaisiin myös vanhemmalle.

Semmoset vinkit sujuvaan arkeen, jos tulee nimenomaan niitä haastetilanteita, jos kokevat jonkun toimivaksi sielä, että siitä heti informoitais kotiin, tällänen on toiminu meillä, että kannattaa kokeilla myös kotona. (H8)

Muutama vanhempi toivoi varhaiskasvatukseen lisää resursseja, heidän mielestään varhaiskasvatukseen tarvitaan lisää henkilökuntaa. Eräs vanhempi toi myös esiin puutteelliset tai vähäiset tilat, johon lapsen voisi siirtää silloin, kun hän ei enää siedä ärsyketulvaa.

Ainakun sais lisää henkilökuntaa, taitaa olla joka paikassa henkilökuntavajetta, ja jos on paljon lapsia niin kuormittuu. (H5)

Se on ehkä se ongelma, ettei pystytä tarjoamaan tarpeeksi yksilöllisesti sitä tukea sille lapselle jos niitä haasteita on. Hoitajia ei oo niin paljoo, että pystyttäis mennä sen lapsen ehdoilla joissakin tilanteissa. -- Resurssit ei riitä siinä tilanteessa, kun se haasteellinen tilanne tulee. Ja just se, että ei oo välttämättä sellasia tiloja, minne pystyttäis se yksi lapsi siirtämään rauhottumaan ja tekemään vaikka yksilötehtäviä, jos ei pysty enää sietämään ärsyketulvaa. (H8)

Lähes jokainen vanhempi oli kysyttäessä sitä mieltä, että varhaiskasvatuksen perhetyö olisi tarpeellinen palvelu varhaiskasvatuksessa. Suurin osa vanhemmista ei tiennyt, mitä varhaiskasvatuksen perhetyö on. Selitettyäni, mitä se tarkoittaa, he olivat yksimielisesti sitä mieltä, että palvelu olisi hyödyllinen. Yksi vanhempi kertoi, että toivoisi varhaiskasvatuksen perhetyöltä jalkautumista ryhmään ja seuraamaan lapsen toimintaa, jotta voitaisiin kohdentaa tuki ja neuvot sitä kautta vanhemmille annettavaksi. Eräs vanhempi nosti varhaiskasvatuksen perhetyön erittäin tärkeäksi ja kehitettäväksi palveluksi varhaiskasvatuksessa. Hän kertoi, että varhaiskasvatuksen perhetyö olisi varmasti perheiden mielestä vähemmän leimaavaa ja ennaltaehkäisevää tukea, jonka vanhemmat ottaisivat mielellään vastaan. Tämän lisäksi yhteistyö muodostuisi varhaiskasvatuksessa entistä tiiviimmäksi ja kokonaisvaltaisemmaksi.

Joo kyllä se olis ihan varmasti hyödyllinen. Et se pystyis nimenomaan sielä lapsen ryhmässäki, näkis sitä lapsen toimintaa ja senki perusteella pystyis auttamaan ja neuvomaan. Kyllä ehdottomasti olis ihan jees. (H8)

Se olis todella hyvä palvelu, nykysin tuntuu että aika äkkiä se tarjolla oleva palvelu voi olla se viimesijainen palvelu eli esim. se lastensuojelun perhetyö, kun se vois olla enemmän ennakollista tukea ja jos se tulis varhaiskasvatuksen kautta niin se olis paljon vähemmän leimaavaa ja uskon että se otettais paljon mielummin perheissä vastaan. Ja sitte vielä, että kun se olis yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa toteutettua perhetyötä, niin siinä tulis se yhteistyö paljon tiiviimpänä, jos ajattelee lapsen ja perheen kannalta niin olis se kaikella tapaa parempi. (H5)

Eräs vanhempi totesi, että Seinäjoella varhaiskasvatuksen perhetyötä ei vielä toteuteta, mutta näkisi sen hyvänä palveluna. Hän ajatteli, että varhaiskasvatuksen perhetyö voisi olla nuorten perheiden tukena ja ohjata heitä tarvittavien palveluiden ja tukitoimien piiriin.

8 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ja tutkia perheiden kokemuksia varhaisen tuen tarpeesta ja sen saavutettavuudesta varhaiskasvatuksessa. Halusin saada selville, saavatko perheet varhaiskasvatuksessa matalan kynnyksen tukea perheen erilaisiin pulmiin sekä saavatko perheet ohjausta tuen ja palveluiden piiriin tarpeensa mukaan. Tavoitteena oli tutkia varhaisten tukitoimien saavutettavuutta ja selvittää, olisiko varhaiskasvatuksessa tarvetta varhaiskasvatuksen perhetyöhön vanhempien kokemusten perusteella. Opinnäytetyön tavoitteena oli myös tuoda esiin varhaiskasvatuksen rooli perheiden kokonaisvaltaisessa tukemisessä. Tässä luvussa esittelen tutkimustulokset, joita tarkastelen peilaten niitä teoriaosuudessa esiin tulleisiin asioihin. Esitän tutkimustulokset tutkimuskysymysten mukaisesti, jotka muodostuvat kahdesta alaluvusta. Luvun lopussa on vielä yhteenveto tutkimuksen päätutkimustuloksista.

Tutkimustulokset osoittavat, että vanhemmat olivat pääasiassa suhteellisen tyytyväisiä varhaiskasvatuksen varhaiseen tukeen, enemmistö oli sitä mieltä, että tuki ja palvelut ovat saavutettavissa oikea-aikaisesti. Vanhemmat kokivat varhaiskasvatuksen varhaisen tuen olevan monipuolisesti eri asioita, mutta tuloksissa tuli esiin myös samankaltaisuuksia. Tutkimustuloksista nousi kuitenkin esiin myös selkeitä kehittämistarpeita. Vanhemmat esittivät selkeitä kehittämistarpeita varhaisen tuen suhteen, johon varhaiskasvatuksen tulisi kiinnittää huomiota ja kehittää toimintaansa. Nämä kehittämistarpeet olivat pääosin hyvin samankaltaisia, niistä ei noussut esiin suuria eroavaisuuksia.

8.1 Perheiden kokemukset varhaisesta tuesta

Tuloksissa nousee esiin vanhempien tyytyväisyys varhaiskasvatuksen työntekijöiden kohtaamistaitoihin, jolloin työntekijät kohtaavat vanhemmat lämminhenkisesti ja iloisesti. Vanhemmat kokivat varhaiskasvatuksen työntekijöiden kunnioittavan vanhempaa ja huomioivan hänet lapsen parhaimpana asiantuntijana. Vanhemmat kuvailivat perheen ja varhaiskasvatuksen välistä suhdetta luottamukselliseksi, jolloin vaikeista asioistakin uskaltaa puhua. Koivunen ja Lehtinen (2015, 115) korostavat, että vanhemman tapaa toimia omalla tavallaan tulee kunnioittaa ja arvostaa. Hermanfors (2017, 93–94) nostaa esiin luottamuksen, sillä sen synnyttäminen varhaiskasvatuksen ja vanhempien välillä nähdään

toimivan avaimena sujuvaan yhteistyöhön. Hän toteaa avoimuuden ja vastaanottavaisuuden lisäävän vanhempien luottamusta varhaiskasvatusta kohtaan. Tuloksista ilmenee, että vanhemmat pitävät tärkeänä monipuolista yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa. Vanhemmat kuvailivat yhteistyön olevan monipuolisesti eri asioita. Näistä keskeisimmäksi nousi keskustelu ja kommunikointi perheen ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä. Keskustelulla tarkoitettiin päivittäisiä kohtaamisia, huolista puhumista ja varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa käytyjä keskusteluja. Myös Koivusen ja Lehtisen (2015, 114) mukaan yhteistyötä voivat olla lapsen tulo- ja hakutilanteissa tapahtuvat spontaanit keskustelut, aloituskeskustelu, varhaiskasvatussuunnitelmapalaveri tai äitienpäivätillaisuus. Nummenmaa ja Karila (2011, 39) lisäävät, että kasvatusta pidetään vuorovaikutustyönä, jossa ammatillinen keskustelu on varhaiskasvatuksen yksi työmenetelmä. Se vaatii aitoa läsnäoloa ja avoimuutta. Tämä vahvistaa ajatusta siitä, että keskustelu, ajatusten vaihtaminen on osa tärkeää yhteistyötä ja varhaista tukea varhaiskasvatuksessa.

Tuloksista ilmenee, että varhainen tuki nähtiin olevan kaiken kaikkiaan monipuolista, erityisesti se oli varhaiskasvatuksesta saatuja vinkkejä ja neuvoja kotiin sekä tiedotusta erilaisista tukitoimista, joista perheelle voisi olla apua, kuten resurssiohjaajista. Tulosten mukaan varhaisen tuen saavutettavuudessa oli eroja. Pääasiassa perheet kertoivat saaneensa apua oikea-aikaisesti, tosin muutamat vanhemmat totesivat, että myös itse avun ja tuen saamisessa tulee olla aktiivinen. Tulosten mukaan perheet on ohjattu tarpeen mukaisten palveluiden piiriin, jossa erityisesti varhaiskasvatuksen erityisopettaja on ollut suuressa roolissa. Seinäjoen paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan varhaiskasvatuksen ja neuvolan tekevän tiivistä yhteistyötä ja ohjaavan lapsen tarvittaessa erilaisiin tutkimuksiin tai ohjata perhe perhekeskuksen palveluiden piiriin. Varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuen olevan konsultointia, yksilö- ja ryhmäohjaamista, sekä monialaista yhteistyötä. (Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 20.6.2017, 30, 55.) Vanhempien kokemukset varhaisesta tuesta olivat myönteisiä, mutta mukaan mahtui myös huonoja kokemuksia varhaisesta tuesta tai sen järjestämisestä. Tulosten perusteella voidaan todeta, että varhainen tuki Seinäjoella on kuitenkin melko laadukasta ja monipuolista sekä hyvin saavutettavissa.

Tutkimustulokset osoittavat, että varhaiskasvatuksen rooli perheiden tukemisessa nähdään erittäin suurena, positiivisena ja merkittävänä. Tulosten mukaan tästä oltiin hyvin yksimielisiä. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen rooli koettiin perheiden rinnalla kulkijana ja -kasvattajana, jolloin lapsen kasvatus nähdään yhteisenä tehtävänä. Varhaiskasvatuksen puoleen voi kääntyä, mikäli murhe tai huoli herää tai vanhempi haluaa varmuutta omaan toimintaansa. Rooli havaittiin merkittävänä myös lapsen näkökulmasta siten, että lapsi oppii toimimaan myös toisten lasten sekä aikuisten kanssa ja saa kokemuksia turvallisista aikuisista. Turvallisten aikuisten olemassaolo lapsen ja perheen elämässä on tärkeä ja merkityksellinen asia. Lapsi tarvitsee hoivaa, turvallisuutta ja arvostusta. Turvallinen aikuinen pystyy vaikuttamaan myönteisesti lapsen mielen hyvinvointiin. Yksikin turvallinen ihmissuhde saattaa olla merkittävä mielenterveyden suojatekijä lapselle. (Turvallisin mielin -hanke 2014, [viitattu 25.3.2021].)

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että varhaiskasvatus edistää perheiden hyvinvointia. Varhaiskasvatus mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin ja opiskelun. Heinonen ym. (2018, 213) nostavat esiin varhaiskasvatuksen merkityksen perheen taloudellisen vakauden ylläpidon suhteen. Varhaiskasvatus antaa vanhemmille mahdollisuuden käydä töissä ja opiskella. Myös Kekkonen (2014, 258) korostaa varhaiskasvatuksen kohentavan perheen elinoloja ja toimeentuloa, sillä varhaiskasvatus mahdollistaa vanhempien työssä käynnin. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että vanhemmat kokevat varhaiskasvatuksen tuovan varmuutta omaan vanhemmuuteen ja jaksamista arkeen. Lapsen voi viedä varhaiskasvatukseen hyvillä ja turvallisilla mielin, jolloin oman työpäivän voi suorittaa rauhassa loppuun, hakea lapsen varhaiskasvatuksesta ja viettää illan perheen kesken. Tämä toteutuu erityisesti myös silloin, kun vanhempi opiskelee. Tällöin vanhempi voi käyttää aikansa opiskeluun päivällä silloin, kun lapsi on varhaiskasvatuksessa ja illaksi unohtaa opiskeluasiat ja keskittyä perhearkeen. Tämä ei välttämättä olisi mahdollista jokaiselle vanhemmalle, ellei lasta voisi viedä varhaiskasvatukseen luottavaisin mielin. Lapsen hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta voidaan taas tulosten mukaan päätellä, että varhaiskasvatus mahdollistaa lapsen sosiaalisen kanssakäymisen muiden ikäistensä kanssa. Sosiaalisten taitojen kehittyminen tapahtuu ensisijaisesti lapsen ja vanhemman välisen hyvän vuorovaikutuksen avulla, jolloin luodaan pohja lapsen sosiaalisille taidoille. Lapsella tulisi kuitenkin olla myös omanikäisiään kaverisuhteita, sillä kaverisuhteilla on suuri merkitys lapsen kasvuun ja kehitykselle.

Varhaiskasvatuksessa kaveritaitojen kehittäminen on tärkeää ja hyvä tilaisuus luoda lapselle tärkeitä kaverisuhteita. Ryhmässä toimimiseen ja kaverisuhteiden rakentamiseen tarvitaan kaveritaitoja, kuten tutustua toisiin lapsiin, liittyä leikkiin ja ilmaista itseään ja huomioida muita. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 1.8.2017.) Lisäksi lapsi saa mahdollisuuden osallistua varhaiskasvatuksen monipuoliseen toimintaan, joiden avulla lapsi kehittyy ja kehittää erilaisia taitoja.

Tutkimustulosten kautta korostui ajatus siitä, että varhaiskasvatus vähentää perheiden eriarvoisuutta. Varhaiskasvatuksen koetaan puuttuvan perheen riskitekijöihin ja edistävän lasten tasavertaisuutta. Kekkonen (2014, 258) painottaa laadukkaan varhaiskasvatuksen edistävän lasten hyvinvointia ja tasoittavan huono-osaisuuden ja köyhyyden aiheuttamia riskejä. Mykkänen ja Böök (2017, luku 4) korostavat varhaiskasvatuksen tavoitteena olevan eriarvoisuuden vähentäminen, jolloin ilmapiiri pyritään rakentamaan sellaiseksi, ettei perheen sosioekonominen asema tuottaisi eriarvoistumista. Tällöin varhaiskasvatuksessa tuetaan yhteisöllisyyttä. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttaminen koettiin erittäin hyvänä asiana, ja nähtiin sen vaikuttavan perheiden hyvinvointiin. Muutos edistää perheiden yhdenvertaisuutta, jolloin varhaiskasvatukseen osallistuminen ei ole enää riippuvainen vanhemman työtilanteesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 7.10.2019). Johtopäätöksenä voidaan todeta, että subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttaminen vaikuttaa perheiden tilanteisiin ennaltaehkäisevästi, jolloin ehkäistään perheessä syntyviä myöhempiä ongelmia.

Tuloksia tarkastellessa voidaan tulla siihen johtopäätökseen, että vanhemmat kokivat huolen puheeksi ottamisen olevan osa varhaiskasvatuksen tärkeää tehtäväkuvaa ja roolia. Tulosten mukaan huolenaiheista keskustellaan akuutisti lapsen hakutilanteissa, jolloin usein huomioidaan myös aika ja paikka. Huoli on otettu puheeksi myös varhaiskasvatuskeskustelussa, joka on koettu sekä hyvänä että huonona paikkana kertoa heränneestä huolesta. Tällöin huolenaihe on saattanut tulla täysin yllätyksenä, ja vanhempi olisi toivonut huolesta puhuttavan jo paljon aiemmin. Tulosten mukaan huolen puheeksi ottaminen on siis toiminut vaihtelevasti. Heinonen ym. (2016, 188) painottavat lapsen ja perheen tilanteen havainnoinnin olevan osa päivittäistä arkea varhaiskasvatuksessa. Havainnoista tulisi keskustella vanhempien kanssa päivittäisissä kohtaamistilanteissa. Huoli tulee aina ottaa puheeksi vanhempien kanssa, mahdollisimman varhain.

8.2 Varhaisen tuen kehittämistarpeet vanhempien näkökulmasta

Tutkimustulosten mukaan voidaan todeta, että varhaista tukea tulisi jonkin verran kehittää Seinäjoen varhaiskasvatuksessa. Vanhemmat toivovat vielä avoimempaa keskustelua, jota järjestettäisiin useammin ajan kanssa kasvokkain. Tällöin vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välinen suhde olisi yhä läheisempi, jolloin erilaiset asiat, kuten huolen voisi ottaa puheeksi avoimemmin arkisten kohtaamisten kautta. Varhaiskasvatuksen ammattilaisilta vaaditaan asioiden puheeksi ottamisessa ammatillista rohkeutta, sensitiivisyyttä ja herkkyyttä. Avoimuus vanhemman ja työntekijän välillä on tärkeää, koska tällöin varhaiskasvatuksen ammattilaisten on helpompi tukea lasta ja perhettä varhaiskasvatuksessa. (Heinonen ym. 2016, 189–190.) Tulosten mukaan vanhemmat toivoivat yksilöllisempää kerrontaa päivän kuulumisista. Hakutilanteissa päivän kuulumisten kertominen tulisi olla aktiivisempaa ja yksilöllisempää, jolloin vanhempi saisi kokonaisvaltaisemman kuvan lapsen päiväkotipäivästä. Vanhemmat kokevat, että heille kerrotaan päivästä toiseen lapsen ruokailusta ja nukkumisesta, muutoksena he toivoisivat monipuolisempaa sisältöä keskustelulle.

Tuloksista ilmenee, että vanhemmat toivovat varhaiskasvatuksen suhtautuvan lapsiin ja perheisiin yksilöllisemmin. Heidän mielestään lasta ei tueta varhaiskasvatuksessa tarpeeksi yksilöllisellä tavalla ja huomioida yksilöllisiä tarpeita eri tilanteissa. Johtopäätöksenä tutkimustulosten mukaan voidaan todeta, että yksilölliseen kehittämistarpeeseen vaikuttaa myös puutteelliset resurssit varhaiskasvatuksessa. Henkilökuntapula ja tilojen puutteellisuus vaikuttaa yksilöllisen tuen antamiseen ja sen järjestämiseen.

Yhtenä johtopäätöksenä voidaan myös todeta, että varhaiskasvatuksen perhetyö olisi tarpeellinen palvelu varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen perhetyön avulla vanhemmilla saattaisi olla matalampi kynnyks hakea ja ottaa vastaan tukea ja apua. Tämän lisäksi yhteistyön nähtäisiin olevan tiiviimpää. Myös Kokkola (21.8.2017) painottaa perheohjauksen varhaiskasvatuksessa olevan matalan kynnyksen palvelua, jossa pyritään vahvistamaan vanhemmuutta. Tavoitteena on, ettei palveluun olisi yhteydenottokynnystä. Perhetyössä huolet ja murheet halutaan ottaa puheeksi ja pyritään siihen, etteivät vanhemmat jäisi asioiden kanssa yksin. Tutkimustulosten mukaan varhaiskasvatuksen perhetyön toivotaan ohjaavan perheet tarvittavien tukitoimien ja palveluiden piiriin, olemaan

läsnä myös ryhmässä ja havainnoimaan lapsen toimintaa sekä keskustelemaan vanhempien kanssa aktiivisesti antamalla vinkkejä ja tukea perheen arkeen.

8.3 Yhteenveto tuloksista

Tutkimustulosten yhteenvetona voidaan todeta, että tutkimuksen avulla saatiin selvitettyä perheiden ajatuksia ja näkemyksiä varhaisesta tuesta varhaiskasvatuksessa. Taulukossa 1. esitetään tutkimuksen päätulokset tutkimuskysymyksiin peilaten. Vanhemmat kokivat yhteistyön olevan tärkeä elementti perheen ja varhaiskasvatuksen välillä. Yhteistyö näkyi arjessa erilaisina asioina. Vanhemmat kertoivat varhaisen tuen olevan varhaiskasvatuksesta saatuja vinkkejä kotiin, keskustelua ja tukitoimista tiedottamista. Yhteenvetona tulosten perusteella voidaan todeta, että suurin osa perheistä sai apua ja tukea oikea-aikaisesti, tarpeidensa mukaisesti. Esiin nousi kuitenkin oman aktiivisuuden merkitys avun hakemisessa. Perheet olivat hyvin yksimielisiä varhaiskasvatuksen roolista perheiden tukemisessa, he kokivat varhaiskasvatuksen roolin perheiden rinnalla kulkijana ja rinnalla kasvattajana, mikä osoittautui merkittävänä tukena vanhemman omassa kasvatustyössä. Vanhemmat toivat esiin huolen puheeksi ottamisen varhaiskasvatuksen tehtävänä, jonka kuitenkin koettiin toimivan vaihtelevasti. Tutkimuksen avulla saatiin selvitettyä myös, millaista varhaista tukea vanhemmat toivoisivat varhaiskasvatukselta. Vanhemmat toivat esiin muutamia selkeitä kehittämistarpeita. Tulosten perusteella vanhemmat toivoivat varhaiskasvatuksen työntekijöiltä avoimempaa keskustelua kasvokkain. Vanhemmat toivoivat varhaiskasvatuksen työntekijöiden kertovan hakutilanteissa lapsen päivästä kokonaisvaltaisemmin ja monipuolisemmin. Lisäksi vanhemmat toivoivat varhaiskasvatuksen suhtautuvan lapseen ja perheeseen yksilöllisemmin ja huomioivan yksilölliset tarpeet tehokkaammin. Vanhempien mielestä varhaiskasvatuksen perhetyö olisi tarpeellinen palvelu osana varhaiskasvatusta. Tällöin perheellä saattaisi olla matalampi kynnys hakea ja ottaa vastaan tarvitsemaansa tukea ja apua.

Taulukko 1. Tutkimuksen päätulokset tutkimuskysymyksiin peilaten.

1. Millaisena perheet kokevat varhaiskasvatuksen varhaisen tuen?
<ul style="list-style-type: none"> •Vanhemmat pitävät tärkeänä monipuolista yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa. Vanhemmat kuvailivat yhteistyön olevan eri asioita, keskeisimmäksi nousi keskustelu ja kommunikointi perheen ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä. •Varhainen tuki oli erityisesti varhaiskasvatuksesta saatuja vinkkejä ja neuvoja kotiin, keskusteluapua sekä tiedotusta erilaisista tukitoimista. • Pääsääntöisesti perheet kertoivat saaneensa apua oikea-aikaisesti, tosin muutamat vanhemmat totesivat, että myös itse avun ja tuen hakemisessa tulee olla aktiivinen. •Varhaiskasvatuksen rooli nähdään perheiden rinnalla kulkijana ja -kasvattajana, jolloin lapsen kasvatus nähdään yhteisenä tehtävänä. •Vanhemmat kokivat huolen puheeksi ottamisen olevan osa varhaiskasvatuksen tärkeää tehtäväkuvaa ja roolia. Tulosten mukaan huolen puheeksi ottaminen on kuitenkin toiminut vaihtelevasti.
2. Millaista tukea perheet toivoisivat saavansa varhaiskasvatuksessa?
<ul style="list-style-type: none"> •Vanhemmat toivoivat avoimempaa keskustelua ajan kanssa kasvokkain. •Lisäksi he toivoivat yksilöllisempää kerrontaa päivän kuulumisista sekä kokonaisvaltaisempaa ja monipuolisempaa kuvausta lapsen päiväkotipäivästä. •Vanhemmat toivovat varhaiskasvatuksen suhtautuvan lapsiin ja perheisiin yksilöllisemmin. He toivovat erityisesti yksilöllisten tarpeiden huomioimista tehokkaammin. •Vanhemmat kokivat varhaiskasvatuksen perhetyön olevan hyödyllinen palvelu. Varhaiskasvatuksen perhetyön avulla vanhemmilla olisi matalampi kynnyks hakea ja ottaa vastaan tukea ja apua.

9 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessi on ollut mielenkiintoinen ja aikaa vievä prosessi, jonka aikana olen oppinut valtavasti. Oppimiskokemukset ovat olleet monipuoliset, sillä olen oppinut niin laadullisen tutkimuksen prosessista, käsittelemästäni aiheesta kuin myös itsestäni opiskelijana. Opinnäytetyöprosessin aikana olen osannut aikatauluttaa prosessin eri vaiheet hyvin, sinnikkäästi edennyt pienistä epävarmuuden ja epätoivon hetkistä eteenpäin sekä pystynyt järjestämään opinnäytetyön tekemiselle aikaa itsekuria ja kärsivällisyyttä vaatiin.

Päätin tehdä opinnäytetyöni yksin, koska yhteisen ajan löytäminen parin kanssa olisi ollut haastavaa. Lisäksi maantieteellinen etäisyys opiskelukavereista on melko suuri, joten päädyin siihen, että minun on helpompi tehdä opinnäytetyö yksin oman aikatauluni mukaisesti. Olen päätökseeni tyytyväinen, sillä olen saanut edetä omaan tahtiin, omalla tyyllilläni. Opinnäytetyöprosessi on ollut odotettua helpompi, siitä huolimatta, että aikaa opinnäytetyön tekemiseen on vierähtänyt vuoden aikana varmasti satoja tunteja. Teoriaosuuden kirjoittaminen oli itselleni haastavinta ja aikaa vievintä, silloin ehdin pohtia muutamaan kertaan, olisiko opinnäytetyön tekeminen parin kanssa ollut sittenkin helpompaa. Selviydyin teoriaosuudesta kuitenkin loppujen lopuksi hyvin ja pääsin etenemään aineistonkeruuseen aikatauluni mukaisesti.

Varhainen tuki varhaiskasvatuksessa on ollut aihe, jonka parissa olen mielelläni puurtanut. Ennaltaehkäisevä työ varhaiskasvatuksessa on mielestäni asia, jota tulisi kehittää, erityisesti koko perheen näkökulmasta. Tämä aihe on mielestäni nimenomaan sosionomien ydinosaamista tulevaisuudessa, minkä vuoksi koin tämän aiheen olevan hyvä, tärkeä ja ajankohtainen aihe, jota voisi tutkia ja kehittää lisää. Sosionomin ydinosaamiseen kuuluu varhaisen tuen tarpeiden tunnistaminen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy varhaiskasvatuksessa. Myös palveluiden kehittämisosaaminen varhaiskasvatuksessa on osa sosionomin erityisosaamista. Varhaiskasvatuksessa sosionomi nähdään yhteiskunnallisen vaikuttamis- ja kehittämistyön toimijana. (Talentia, [viitattu 10.4.2021].) Myös sosionomin kompetensseissa kerrotaan sosionomin osaamiseen kuuluvan tutkimuksellista kehittämis- ja innovaatio-osaamista, jolloin sosionomi arvioi ja tuottaa tietoa hyvinvoinnin edistämiseksi ja toimii innovatiivisena ongelmanratkaisijana sekä verkostotyön

osaajana sosiaalialan kehittämässä. Sosionomi kehittää myös asiakastyön menetelmiä ja palveluprosesseja. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, [viitattu 10.4.2021].)

Aihe on ehdottomasti sellainen, jota voi tutkia monesta eri näkökulmasta. Jatkotutkimuksen aiheet voivat siis olla hyvin moninaisia. Jatkotutkimusaiheena voisi olla vaikkapa varhaiskasvatuksen ja lapsiperheiden sosiaalipalvelun yhteistyön tutkiminen ja erityisesti yhteistyön kehittäminen. Olisi ehdottomasti ajankohtaista pohtia varhaiskasvatuksen ja lapsiperheiden sosiaalipalvelun yhteistyötä sekä kehittää yhteistyötä aktiivisemmaksi ja toimivammaksi, mikä palvelisi perheitä monipuolisesti. Tällöin perheitä voitaisiin ohjata nopeammin ja tehokkaammin tarpeiden mukaisesti tukitoimiin ja palveluihin, kun yhteistyö olisi tiiviimpää.

Toivon, että tutkimus herättäisi lukijoiden mielenkiinnon varhaisen tuen kehittämistä kohtaan sekä lisäisi tietoa perheiden varhaisesta tuesta ja sen merkityksestä nyky-yhteiskunnassa. Opinnäytetyössäni yritin korostaa varhaiskasvatuksen roolin merkitystä perheiden arjessa ja elämässä sekä selventää ja vahvistaa varhaiskasvatuksen tehtäväkuvaa varhaisen tuen näkökulmasta. Toivoisin tutkimuksen edistävän varhaisen tuen kehittämistä ja sen roolin esiin tuomista varhaiskasvatuksessa näkyvämmiin. Varhaiskasvatus tulisi olla lapsiperheiden palvelu, joka palvelisi koko perhettä monipuolisesti. Mikäli varhaiskasvatuksen tuki ei riitä, osattaisiin ohjata perhe tarpeiden mukaisesti palveluihin ja antaa kohdennettua tukea.

Yhteistyöorganisaatio eli Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatus saa tutkimukseni avulla itselleen hyödyllistä tietoa ja palautetta varhaisen tuen toiminnasta ja sen järjestämisestä. Tutkimuksessa on tuotu esiin vanhempien kokemuksia varhaisesta tuesta ja sen järjestämisestä, josta Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatus saa osakseen myös kehuja ja positiivista palautetta. Vanhemmat toivoivat varhaiskasvatuksen kuitenkin myös kehittävän toimintaansa. Varhaisen tuen kehittämistarpeet on tuotu esiin selkeästi, joten varhaisen tuen kehittämisen näkökulmasta heillä on hyvät mahdollisuudet kehittää toimintaa vanhempien toiveiden mukaisesti. Tutkimuksen avulla on myös tuotu esiin varhaisen tuen määritelmää, sen tärkeyttä ja merkitystä varhaiskasvatuksessa, mistä saattaa olla hyötyä ja apua myös varhaiskasvatuksen työntekijöille oman työn jäsentämisen ja merkityksen kannalta.

Opinnäytetyöprosessi onnistui mielestäni kaiken kaikkiaan oikein hyvin ja valmistui ajallaan. Tietenkin muutamia asioita tekisin toisin, mikäli aloittaisin opinnäytetyöprosessin nyt uudelleen. Teoriaosuuden kirjoittamisessa meni paljon aikaa, lähteiden etsimisessä toimin nyt tehokkaammin. Haastateltavien etsiminen oli aluksi haastavaa, ajankohta ei ollut parhain, sillä loppuvuosi on perheille luultavasti usein kiireistä ja stressaavaa aikaa. Haastateltavien etsiminen olisi ollut hyvä tehdä jo hyvissä ajoin, vaikkapa syyskuun aikana. Haastateltavista suurin osa oli äitejä, joten tutkimuksen kannalta olisi ollut mukava saada haastatteluihin mukaan enemmän myös isiä. Useamman haastattelun aikana huomasin, että kysymykset eivät olleet kaikille vanhemmille tarpeeksi selkeitä tai ymmärrettäviä. Tämän vuoksi olisin viilannut teemahaastattelukysymyksiä uudelleen. Useammat vanhemmat totesivat, ettei heillä perheessään ole erityisiä huolia tai ongelmia. Tutkimuksen kannalta olisi ollut mielenkiintoista, mikäli mukana olisi ollut myös perheitä, joilla olisi ollut kokemusta lastensuojelun tukimuodoista ja palveluista. Tällöin varhainen tuki varhaiskasvatuksessa olisi voinut olla perheille vielä tutumpaa, ja haastatteluiden kautta olisi voinut nousta esiin erilaisia kokemuksia varhaisesta tuesta ja sen merkityksestä.

LÄHTEET

- Ahmad, A. & Manase, R. 2020. Vanhempien kokemuksia saadusta tuesta varhaiskasvatuksessa ja neuvolassa - Kuvaileva kirjallisuuskatsaus. [Verkkójulkaisu]. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala, terveysala. Opinnäytetyö. [Viitattu 13.1.2021]. Saatavana: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/343292/Opinn%c3%a4ytety%c3%b6.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet: Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. 2 uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.
- A-klinikkasäätiö. Ei päiväystä. Lasinen lapsuus. [Verkkosivu]. [Viitattu 29.6.2020]. Saatavana: <https://lasinenlapsuus.fi/tietoa/lasinen-lapsuus-aikuisuudessa/lapsuus-ja-oma-vanhemmuus>
- Antila, H. 2019. Ennaltaehkäisevän perhepalvelumallin kehittäminen varhaiskasvatukseen Seinäjoella. [Verkkójulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala, ylempi AMK kehittäminen ja johtaminen. Opinnäytetyö. [Viitattu 21.1.2021]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/168532/Antila_Henna.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Böök, M L. & Mykkänen, J. 2019. Finnish Mothers' and Fathers' Constructions of and Emotions in Their Daily Lives [Verkkolehtiartikkeli]. Scandinavian journal of educational research 63 (3), 412–426. [Viitattu 9.10.2020]. Saatavana Ebsco-tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. Ei päiväystä. Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK). [Verkkosivu]. [Viitattu 10.4.2021]. Saatavana: <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/#6e860cf9>
- Doucet, A. 2013. Can parenting be equal?: Rethinking equality and gender differences in parenting. In: L, McClain & D, C.Cere (toim.) What Is Parenthood? Contemporary Debates About the Family. [Verkkokirja]. New York: NYU Press. [Viitattu 9.10.2020]. Saatavana Ebsco eBook-tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Eriksson, E. & Arnkil, T E. 2012. Huoli puheeksi: Opas varhaisista dialogeista. 8. uud. p. Helsinki: Stakes.
- Eskola, J. & Suoranta J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Forsberg, H. 2018. Lasten tunteet, perhesuhteet ja koti. Teoksessa: P. Eerola & H. Pirskainen (toim.) Perhe ja tunteet. [Verkkokirja]. Helsinki: Gaudeamus. [Viitattu 7.10.2020]. Saatavana Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden. Luku 1.

- Halme, N. & Perälä, M-L. 2014. Lapsiperheiden huolet ja avunsaanti. Teoksessa: J. Lammi-Taskula & S. Karvonen. Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 8.11.2020]. Saatavana: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116712/THL_2014_21Teema.pdf?sequence=1&isAllowed=y 216–226.
- Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hermanfors, K. 2017. Inklusiivinen varhaiskasvatus – itsestäänselvääkö? [Verkkolehtiartikkeli]. Kasvatus & Aika 11 (3), 91–95. [Viitattu 8.10.2020]. Saatavana Elektra-tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15 uud. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Holm, E. & Saari, J. 2015. Lapsiperheiden kokemuksia ja kehitysideoita varhaisen tuen palveluista. [Verkkajulkaisu]. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, lapsi-, nuoriso- ja perhetyö. Opinnäytetyö. [Viitattu 13.1.2021]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/90403/Holm_Eveliina_Saari_Jatta.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ikonen, H-M. 2017. Puhelinhaastattelu. Teoksessa: M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori. Tutkimushaastattelun käsikirja. [Verkkokirja]. Tampere: Vastapaino. [Viitattu 2.2.2021]. Saatavana Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden. Luku 12.
- Juusola, M. 2011. Vahvaksi rakastetut lapset. Helsinki: Otava.
- Järvinen, R., Lankinen, A. Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi: perhetyön arkea. 2 uud. p. Helsinki: Edita.
- Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kekkonen, M. 2014. Perheiden lastenhoitojärjestelyt ja tyytyväisyys päivähoitopalveluihin. Teoksessa: J. Lammi-Taskula & S. Karvonen. Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 22.1.2021]. Saatavana: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116712/THL_2014_21Teema.pdf?sequence=1&isAllowed=y 258–272.
- Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa: havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Kokkola, J. 21.8.2017. Varhaiskasvatuksen perheohjauksessa saa tukea vanhemmuudelle. [Verkkolehtiartikkeli]. Talentia -lehti. [Viitattu 1.10.2020]. Saatavana: <https://www.talentia-lehti.fi/varhaiskasvatuksen-perheohjauksessa-saa-tukea-vanhemmuudelle/>
- Komi, T. 17.12.2019. Varhaiskasvatuksen laatu vaihtelee. [Verkkosivu]. Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto (VOL). [Viitattu 8.10.2020]. Saatavana: <https://www.vol.fi/uutiset/varhaiskasvatuksen-laatu-vaihtelee/>
- Kontula, O. 2018. 2020-luvun perhepolitiikka. Helsinki: Väestöliitto ry.
- Kuntaliitto. 18.12.2019. Varhaiskasvatus. [Verkkosivu]. [Viitattu 30.9.2020]. Saatavana: <https://www.kuntaliitto.fi/opetus-ja-kulttuuri/varhaiskasvatus>
- L 30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki.
- L 13.7.2018/540. Varhaiskasvatustilaki.
- Lämsä, A-L. 2013. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Teoksessa: A-L. Lämsä. (toim.) Verkosto vahvaksi: Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus. 49–67.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). 1.8.2017. Päiväkoti-ikäisen lapsen kaverisuhteet. [Verkkosivu]. [Viitattu 26.3.2021]. Saatavana: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/paivakoti-ikaisen-lapsen-kaverisuhteet/>
- Mykkänen, J. & Böök M L. 2017. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa: M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) Valloittava varhaiskasvatus: Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. [Verkkokirja]. Tampere: Vastapaino. [Viitattu 16.10.2020]. Saatavana Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden. Luku 4.
- Niemelä, N. & Pietilä, T. 2017. "Ei tarvii peitellä tilannetta ja kiillottaa pintaa": Varhainen tuki päiväkodeissa tamperelaisten vanhempien kokemana. [Verkkopublication]. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, varhaiskasvatus ja päivähoito. Opinnäytetyö. [Viitattu 21.1.2021]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/131258/Niemela_Niina_Pietila_Tuuli.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Nummenmaa, A R. & Karila, K. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021. Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021–2030. [Verkkopublication]. Helsinki. [Viitattu 10.2.2021]. Saatavana: <https://minedu.fi/documents/1410845/55628624/Varhaiskasvatuksen+koulutusten+kehitt%C3%A4misohjelma+2021-2030.pdf/24ae436a-5c74-38d0-64c9-2dd542aa217f/Varhaiskasvatuksen+koulutusten+kehitt%C3%A4misohjelma+2021-2030.pdf?t=1610622164985>

- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 30.7.2020. Muutoksia varhaiskasvatukseen 1. elokuuta alkaen. [Verkkosivu]. Valtioneuvosto. [Viitattu 15.10.2020]. Saatavana: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/muutoksia-varhaiskasvatukseen-1.-elokuuta-alkaen>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 7.10.2019. Lapsen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen palautuu. [Verkkosivu]. [Viitattu 14.10.2020]. Saatavana: <https://minedu.fi/-/lapsen-oikeus-kokoaikaiseen-varhaiskasvatukseen-palautuu>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ei päiväystä. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen. [Verkkosivu]. [Viitattu 8.11.2020]. Saatavana: <https://minedu.fi/varhaiskasvatusoikeus>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ei päiväystä. Uusi varhaiskasvatustilaki. [Verkkosivu]. [Viitattu 15.10.2020]. Saatavana: <https://minedu.fi/uusivarhaiskasvatustilaki>
- Opetusalan ammattijärjestö (OAJ). 11.4.2019. Varhaiskasvatusta lapsen etu edellä. [Verkkosivu]. [Viitattu 9.2.2021]. Saatavana: <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/nakemyksemme/2019/varhaiskasvatusta-lapsen-etu-edella/>
- Opetushallitus. 19.12.2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. [Verkkosivu]. [Viitattu 2.7.2020]. Saatavana: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Opetushallitus. Ei päiväystä. Mitä on esiopetus? [Verkkosivu]. [Viitattu 8.1.2021]. Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-esiopetus>
- Opetushallitus. Ei päiväystä. Varhaiskasvatus. [Verkkosivu]. [Viitattu 25.6.2020]. Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus>
- Perälä, M-L., Halme, N. & Kanste, O. 2014. Lapsiperheiden kokemus palvelujen saatavuudesta ja tuen riittävydestä. Teoksessa: J. Lammi-Taskula & S. Karvonen. Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. [Verkkosivu]. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus. [Viitattu 8.11.2020]. Saatavana: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116712/THL_2014_21Teema.pdf?sequence=1&isAllowed=y 228–239.
- Puranen, T. Ei päiväystä. Riittävän hyvä vanhemmuus. [Verkkosivu]. Tukiliitto.fi. [Viitattu 25.6.2020]. Saatavana: <https://www.tukiliitto.fi/tukiliitto-ja-yhdistykset/kehittamistoiminta/moninaisia-perheita/moninaisista-perheista-lahi-ihmisille/riittavan-hyva-vanhemmuus/>
- Rantala, A. & Uotinen S. 2018. Varhaiskasvattajan ja perheen yhteistyön merkitys. Teoksessa: P. Pihlaja & R. Viitala. Varhaiskasvatus. 2. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 121–140.

- Rantala, A., Uotinen, S. & Räikkönen, E. 2018. Konsultoivan varhaiserityisopettajan perhelähtöiset toimintatavat. [Verkkolehtiartikkeli]. Varhaiskasvatuksen tiedelehti 7 (1) 3–24. [Viitattu 16.10.2020]. Saatavana: <https://jecer.org/wp-content/uploads/2018/06/Rantala-Uotinen-Raikkonen-issue7-1.pdf>
- Repo, K. 2015. Varhaisen puuttumisen ja huolen puheeksiottamisen kehittäminen päivähoiton varhaiskasvatuksessa. [Verkkojulkaisu]. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen. Opinnäytetyö. [Viitattu 21.1.2021]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/96011/Repo_Katja.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Roulston, K. 2019. Exploring the interactional details of interviewer-interviewee identities and knowledge production in research interviews. In: K. Roulston (toim.) Interactional studies of qualitative research interviews. [Verkkokirja]. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing company. [Viitattu 22.3.2021]. Saatavana Ebsco eBook-tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Rydman, A. 30.12.2019. Varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja pienennetään. [Verkkosivu]. Verkko uutiset.fi. [Viitattu 11.2.2021]. Saatavana: <https://www.verkkouutiset.fi/varhaiskasvatuksen-ryhmakokoja-pienennetaan/#each6e99>
- Salonen, S. 2019. ”Se perheen tuki on kuitenkin iso osa meidän työtä”: Ehkäisevä lastensuojelu varhaiskasvatuksessa lastentarhanopettajan kokemana. [Verkkojulkaisu]. Turku: Turun yliopisto. Sosiaalityö, sosiaalityeiden laitos. Pro gradu. [Viitattu 29.3.2021]. Saatavana: https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147637/Salonen_Sanni_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma: Meirän vasu. 20.6.2017. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 27.3.2021]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2020/04/Meiran-vasu-Seinajoen-kaupungin-varhaiskasvatussuunnitelma.pdf>
- Seinäjoen kaupunki. Ei päivystä. Päiväkodit ja avoin varhaiskasvatus. [Verkkosivu]. [Viitattu 14.1.2021]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/paivakodit/>
- Seinäjoen kaupunki. Ei päivystä. Varhaiskasvatuksen kehittäminen ja hankkeet. [Verkkosivu]. [Viitattu 8.2.2021]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/tietoa-varhaiskasvatuksesta-2/varhaiskasvatuksen-kehittaminen-ja-hankkeet/>
- Seppänen, H. 18.1.2012. Varhaiskasvatuksen ehkäisevä työ vaatii moniammatillisuutta. Lastensuojelun keskusliitto. [Verkkosivu]. [Viitattu 13.2.2021]. Saatavana: <https://www.lskl.fi/blogi/varhaiskasvatuksen-ehkaiseva-tyo-vaatii-moniammatillisuutta/>

- Sipilä, J. & Österbacka E. 2013. Enemmän ongelmien ehkäisyä, vähemmän korjailua?: Perheitä ja lapsia tukevien palvelujen tuloksellisuus ja kustannusvaikuttavuus. [Verkkojulkaisu]. Valtiovarainministeriön julkaisuja. [Viitattu 14.2.2021]. Saatavana: [file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/perhe NETTI.pdf](file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/perhe_NETTI.pdf)
- Sorsa, T & Rotkirch, A. 2020. Työ ja perhe ne yhteen sopii? Vanhemmuuden ja työn yhteensovittaminen suomalaisissa lapsiperheissä. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Väestöliitto ry. Perhebarometri 2020. [Viitattu 26.1.2021]. Saatavana: <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/4fc89cfd-perhebarometri2020.pdf>
- Talentia. Ei päiväystä. Sosionomin (AMK) erityisosaaminen ja vastuut varhaiskasvatuksessa. [Verkkosivu]. [Viitattu 10.4.2021]. Saatavana: <https://www.talentia.fi/talentia/talentian-tavoitteet/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/sosionomin-erityisosaaminen-ja-vastuut-varhaiskasvatuksessa/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 18.12.2018. Matalan kynnyksen palvelut. [Verkkosivu]. [Viitattu 7.11.2020]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape-/matalan-kynnyksen-palvelut>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 25.3.2020. Lapset ja perheet. [Verkkosivu.] [Viitattu 1.7.2020.] Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 29.9.2020. Varhaiskasvatus 2019. [Verkkosivu]. [Viitattu 8.11.2020]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/varhaiskasvatus/lasten-paivahoito>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 4.6.2020. Perhetyö. [Verkkosivu]. [Viitattu 1.10.2020]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/perhetyo>
- Terävä, J. & Böök, M. 2018. Tunteita ja tarinoita lapsiperheen arjesta. Teoksessa: P. Eerola & H. Pirskainen (toim.) Perhe ja tunteet. [Verkkokirja]. Helsinki: Gaudeamus. [Viitattu 7.10.2020]. Saatavana Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden. Luku 4.
- Theseus. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt ja julkaisut verkossa. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 13.1.2021]. Saatavana: <https://www.theseus.fi/>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. [Verkkokirja]. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. [Viitattu 31.1.2021]. Saatavana: Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Turvallisin mielin -hanke. 2014. Turvalliset aikuiset. [Verkkosivu]. Suomen mielenterveys ry. [Viitattu 25.3.2021]. Saatavana: <https://mieli.fi/fi/julisteet/turvalliset-aikuiset>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 7.2.2021]. Saatavana: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tuupanen, V. 2020. Vanhempien tukena. Ilkka-Pohjalainen 4.11.2020, 12.

Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä: Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.

Vilén, M., Hansen, M., Janhunen, T., Kytöpuu, K., Salo, S., Seppänen, P., Seppänen, S. & Tapio, N. 2010. Perhe ja perhetyö. Teoksessa: M. Vilén, P. Seppänen, N. Tapio, R. Toivanen (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä: Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja. 10–56.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uud.p. Jyväskylä: PS-kustannus.

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa

Liite 2. Saatekirje

Liite 3. Teemahaastattelurunko

Liite 1. Tutkimuslupa

Seinäjoki

PÄÄTÖS / varhaiskasvatusjohtaja

Päivämäärä 04.09.2020 Pykälä 185/2020

Asia	Tutkimuslupa / Laatu Silja	
	<p>Silja Laatu opiskelee sosionomiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja anoo tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten.</p> <p>Tutkimuksen aihe: Perheiden varhaisen tuen saatavuus varhaiskasvatuksessa Seinäjoella</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia perheiden kokemuksia varhaisen tuen tarpeesta. Tutkimuksella selvitetään saavatko lapsiperheet varhaiskasvatuksessa varhaista matalan kynnyksen tukea erilaisiin ongelmiin. Tavoitteena on tuoda esiin varhaiskasvatuksen rooli perheiden kokonaisvaltaisessa tukemisessä. Aineistoa kerätään haastattelemalla noin 10 perheen vanhempaa.</p> <p>Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika toukokuu 2021.</p>	
Päätös	<p>Päätän myöntää tutkimusluvan edellyttäen, että:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista - tutkimuksessa saatujen tietojen osalta noudatetaan salassapitovelvollisuutta - tutkimuksessa yksittäiset henkilöt eivät saa olla tunnistettavissa - yksi kappale valmiista tutkimuksesta luovutetaan maksutta varhaiskasvatukselle - tutkija antaa luvan julkaista tutkimuksensa sähköisessä muodossa Seinäjoen kaupungin kotisivuilla - tutkija sitoutuu esittelemään tutkimuksensa 	
Allekirjoitus	<p>Aija-Marita Näsänen, varhaiskasvatusjohtaja, p. 040 868 0902, aija-marita.nasanen@seinajoki.fi</p>	
Oikaisuvaatimusohje	<p>Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen osoitteella: Kasvatus- ja opetuslautakunta, Kirkkokatu 8, PL 215, 60101 Seinäjoki, neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän (7) päivän kuluessa siitä, kun päätös on asetettu nähtäville kaupungin internetsivuille. Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä (7) päivänä kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana ja silloin kun päätös on annettu tiedoksi sähköisesti kolmantena (3) päivänä viestin lähettämisestä. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.</p>	
Julkisesti nähtävänä	Varhaiskasvatustoimisto 7.9.2020	
Tiedoksianto	<p>Kenelle Silja Laatu, aluejohtajat, Sari Vainionpää</p> <p>Miten ☐ Lähetyt postitse saantitodistusta vastaan ☐ Luovutettu ☒ Lähetyt sähköpostissa</p>	<p>Päivämäärä 4.9.2020</p> <p>☐ Lähetyt postitse tavallisena kirjeenä ☐ Lähetyt sisäisessä postissa</p> <p>Vastaanottajan allekirjoitus</p> <p>Tarja Siik, toimistos sihteeri</p>

Liite 2. Saatekirje

Saatekirje

7.12.2020

Hyvä vastaanottaja,

Opiskelen Seinäjoen ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveystieteiden yksikössä sosionomin tutkinto-ohjelmaa. Tutkin opinnäytetyössäni perheiden varhaisen tuen saavutettavuutta varhaiskasvatuksessa perheiden näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää perheiden ajatuksia ja näkökulmia varhaisen tuen laadusta ja saavutettavuudesta varhaiskasvatuksessa. Varhainen tuki varhaiskasvatuksessa on toimivaa yhteistyötä, ymmärrystä perheen erilaisista tilanteista, keskustelua vanhempien mahdollisista huolista ja tukiverkostona toimimista erilaisissa arkisissa ja kasvatuksellisissa asioissa. Opinnäytetyö toteutuu yhteistyössä Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa.

Toteutan opinnäytetyön laadullisena tutkimuksena, haastattelemalla yhteensä noin kahdeksaa Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa olevan lapsen vanhempaa. Koronatilanteen vuoksi haastattelut tullaan suorittamaan puhelimitse tai muun etäyhteyden välityksellä tammikuun aikana.

Osallistuminen tutkimukseen on täysin vapaaehtoista ja luottamuksellista. Haastattelut käsitellään nimettöminä, jolloin jokaisen yksityisyyttä kunnioitetaan. Tutkimuksen päätyttyä tuhoan haastatteluihin liittyvän aineiston asianmukaisesti. Asianmukainen lupa tutkimuksen tekemiseen on laadittu. Opinnäytetyöni valmistuttua työ tullaan julkaisemaan internetissä, osoitteessa www.theseus.fi. Lehtori Mirva Siltakorpi toimii opinnäytetyöni ohjaavana opettajana Seinäjoen ammattikorkeakoulusta.

Vastaan mielelläni opinnäytetyötä koskeviin kysymyksiin sekä annan lisätietoa tutkimuksesta. Toivottavasti teiltä löytyisi innostusta lähteä tutkimukseen mukaan! Mikäli kiinnostuit, laita minulle sähköpostia ja sovitaan yhdessä sopiva haastattelu-aika.

Yhteistyöterveisin:

Silja Laatu

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

silja.laatu@seamk.fi

Liite 3. Teemahaastattelurunko

Opinnäytetyön teemahaastattelurunko

Taustatiedot

Lasten lukumäärä

Lasten ikä

Kohtaaminen & Vuorovaikutus

Miten varhaiskasvatuksen työntekijät kohtaavat sinut vanhempana?

Miten varhaiskasvatuksen työntekijät kohtaavat perheen kokonaisuutena ja millä tavoin?

Millaisena koet varhaiskasvatuksen ja perheen välisen suhteen?

Yhteistyö

Millaista yhteistyötä varhaiskasvatus tekee perheenne kanssa ja millaisena sen koet?

Miten varhaiskasvatus voisi kehittää yhteistyötään perheen kanssa?

Varhaiset tukitoimet

Miten varhaiskasvatus mielestäsi tukee perhettä, tai perheen tilannetta?

Millaisia matalan kynnyksen tukitoimia varhaiskasvatus tarjoaa perheille?

Miten varhaiskasvatus on onnistunut tarjoamaan tukea perheelle ja millaisena olette kokeneet sen tarpeellisuuden ja oikea-aikaisuuden?

Miten vanhemmuutta tuetaan, vai tuetaanko?

Miten arjen hallintaa tuetaan, vai tuetaanko?

Miten koet varhaiskasvatuksen tukevan perheenne hyvinvointia?

Mikäli varhaiskasvatuksen varhainen tuki ei riitä, oletteko saaneet ohjausta tuen ja palveluiden piiriin, jos niin miten ja minne?

Varhaiskasvatuksen rooli

Miten huoli/ tilanne otetaan puheeksi varhaiskasvatuksessa, tai miten se mielestäsi tulisi ottaa puheeksi?

Koetko varhaiskasvatuksen ja varhaisen tuen ehkäisevän perheiden eriarvoisuutta, jos niin miten tai miksi?

Miten kuvailisit varhaiskasvatuksen roolia perheen tukijana? Tai millaisena varhaiskasvatuksen roolin tällä hetkellä näet?

Kehittäminen

Millaista tukea toivoisit varhaiskasvatuksen antavan perheelle ja millaisissa tilanteissa?

Mitä mieltä olet varhaiskasvatuksen perhetyöstä, olisiko se tarpeellinen palvelu varhaiskasvatuksessa? Mitä toivoisit varhaiskasvatuksen perhetyöltä?

Mitä muuta haluaisit sanoa, mikä ei ole tullut vielä esille?